

Eerste deelonderzoek implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs

RESULTATEN INVENTARISERENDE VRAGENLIJST FUNDEREND ONDERWIJS

Onderzoek in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Joris Cuppen | Anja van den Broek | Danny Brukx | Ardita Muja

Eerste deelonderzoek implementatiemonitor Nationaal Programma Onderwijs
Resultaten inventariserende vragenlijst funderend onderwijs
Joris Cuppen, Anja van den Broek & Ardita Muja
Oktober 2021

© 2021 ResearchNed Nijmegen in opdracht van het ministerie van OCW. Alle rechten voorbehouden. Het is niet geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in publicaties zonder nauwkeurige bronvermelding. ResearchNed werkt conform de kwaliteitsnormen NEN-EN-ISO 9001:2015 voor kwaliteitsmanagementsystemen, NEN-ISO 20252:2019 voor markt-, opinie- en maatschappelijk onderzoek en NEN-ISO 27001:2017 voor informatiebeveiliging.

Inhoudsopgave

1	Opzet en uitvoering van het onderzoek	4
1.1	Inleiding en vraagstelling	4
1.2	Onderzoeksverantwoording en respons	6
1.3	Leeswijzer	7
2	Basisonderwijs en speciaal basisonderwijs	8
2.1	Aantal deelnemende scholen	8
2.2	Schoolscan: bronnen en geconstateerde vertragingen in het (speciaal) basisonderwijs	8
2.3	Keuze van interventies in het (speciaal) basisonderwijs	11
2.4	Betrokkenheid bij het schoolprogramma in het (speciaal) basisonderwijs	16
2.5	Samenvatting en conclusies (speciaal) basisonderwijs	17
3	(Voortgezet) speciaal onderwijs	19
3.1	Aantal deelnemende scholen	19
3.2	Schoolscan: bronnen en geconstateerde vertragingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs	19
3.3	Keuze van interventies in het (voortgezet) speciaal onderwijs	22
3.4	Betrokkenheid bij het schoolprogramma in het (voortgezet) speciaal onderwijs	27
3.5	Samenvatting en conclusies (voortgezet) speciaal onderwijs	27
4	Voortgezet onderwijs	29
4.1	Aantal deelnemende scholen	29
4.2	Schoolscan: bronnen en geconstateerde vertragingen in het voortgezet onderwijs	29
4.3	Keuze van interventies in het voortgezet onderwijs	33
4.4	Betrokkenheid bij het schoolprogramma in het voortgezet onderwijs	39
4.5	Samenvatting en conclusies voortgezet onderwijs	40
	Bijlage 1: Vragenlijst	42
	Bijlage 2: Aanvullende tabellen en figuren	46
	Bijlage 3: Overzicht van figuren en tabellen	51

1 Opzet en uitvoering van het onderzoek

1.1 Inleiding en vraagstelling

Door de uitbraak van COVID-19 in het voorjaar van 2020 en de opleving ervan aan het einde van datzelfde jaar en begin 2021, sloten scholen noodgedwongen meermaals hun deuren om verspreiding van het virus tegen te gaan. Scholen schakelden over op hybride- en afstandsonderwijs, maar konden veelal niet voorkomen dat vertragingen in de leergroei en ontwikkeling van leerlingen optraden. In februari 2021 maakten de ministers van OCW bekend dat er, verspreid over twee en een half jaar, ruim 8,5 miljard euro extra beschikbaar kwam voor het gehele onderwijs via het Nationaal Programma Onderwijs (NP Onderwijs). Hiervan is 5,8 miljard euro bestemd voor het funderend onderwijs. Het doel hiervan was ‘om leerlingen en studenten te helpen hun gaven en talenten tot bloei te brengen, ondanks de coronacrisis en de gevolgen daarvan voor het onderwijs’. Dit wordt later verwoord als ‘het herstellen van de door corona veroorzaakte vertragingen bij leerlingen/studenten op cognitief en sociaal-emotioneel gebied en op het gebied van welbevinden binnen de looptijd van het programma’. Het programma startte onmiddellijk. Voor scholen in het funderend onderwijs werden verschillende maatregelen getroffen om hen – waar nodig – langer, meer en effectievere (onderwijs)tijd te bieden. De maatregelen uit het programma worden geacht een duurzame impact te hebben op het onderwijs en kansenongelijkheid te lijf te gaan. Het belang van ‘evidence based’ werken werd – mede om voorgenoemde reden – al bij de start benadrukt.^{1,2} Scholen werden eind maart per brief door het ministerie geïnformeerd over de invulling van het NP Onderwijs.³

Voor het schooljaar 2021-2022 krijgen alle scholen in het funderend onderwijs per leerling een bedrag aan aanvullende bekostiging. Voor ondersteuning aan scholen voor de inzet van de gekozen interventies is dit schooljaar een bedrag van 701,16 euro per leerling beschikbaar (voor leerlingen in het po en vo; voor leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs leerjaar 3 en 4 is per leerling € 1.051,74 beschikbaar). Voor het schooljaar 2022-2023 is de huidige inschatting dat er minimaal 500 euro per leerling beschikbaar komt. Scholen met meer risico op vertragingen (bijv. scholen met een uitdagende leerlingen-populatie of veel leerlingen met ouders met een lage SES), ontvangen extra middelen via het NP Onderwijs. Een basisschool of middelbare school krijgt per eenheid achterstandscore een vast bedrag.

De middelen zijn bedoeld om passende, kansrijke interventies uit te voeren om vertragingen tegen te gaan. Door middel van een probleem- en behoefteanalyse brachten scholen in de periode april-mei 2021 in kaart welke problemen en behoeftes er waren op leerling- en schoolniveau (schoolscan). Er zijn vier deelgebieden te onderscheiden waarop vertragingen zich kunnen manifesteren: cognitieve ontwikkeling, ontwikkeling van executieve functies, welbevinden en sociaal-emotionele ontwikkeling en fysieke ontwikkeling. Nadat afronding van de schoolscan hebben uitgevoerd, kunnen ze doelen formuleren om de passende, kansrijke interventies uit te voeren. Deze interventies kunnen met behulp van een op 10 mei gepubliceerde menukaart gekozen worden. De interventies op de menukaart zijn ingedeeld in zes doelgebieden, die vervolgens verder ingedeeld zijn in typen interventies (zie tekstkader 1.1). Scholen mogen geld uit het NP Onderwijs ook inzetten voor interventies die op de menukaart staan en ze reeds aan het uitvoeren zijn. De volgende doelgebieden zijn benoemd:

- A. Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren.
- B. Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren.

1 Tweede Kamer, vergaderjaar 2020-2021, 35 570 VIII, nr. 185

2 Ministerie van OCW (2021). Nadere uitwerking Nationaal Programma Onderwijs. 21 mei 2021

3 Ministerie van OCW (2021). Informatie voor het funderend onderwijs over het Nationaal Programma Onderwijs. 23 maart 2021

- C. Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen.
- D. Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen.
- E. (Extra) inzet van personeel en ondersteuning.
- F. Faciliteiten en randvoorwaarden.

Tekstkader 1.1: Doelgebieden en typen interventies NP Onderwijs (po en vo)

<p>A. Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voor- en vroegschoolse interventies ▪ Uitbreiding onderwijs ▪ Zomer- of lentescholen
<p>B. Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren (toe te passen bij algemeen vormende vakken, maar vaak ook bij beroepsgerichte vakken)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Een-op-een-begeleiding (intensieve individuele begeleiding door leraar, onderwijsassistent of andere volwassene) ▪ Individuele instructie (individuele opdrachten en begeleiding per leerling) ▪ Instructie in kleine groepen ▪ Directe instructie ▪ Leren van en met medeleerlingen ▪ Feedback ▪ Beheersingsgericht leren ▪ Technieken voor begrijpend lezen ▪ Gesprokentaalinterventies
<p>C. Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen ▪ Sportieve activiteiten ▪ Cultuureducatie
<p>D. Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Metacognitie en zelfregulerend leren ▪ Samenwerkend leren
<p>E. (Extra) inzet van personeel en ondersteuning</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Klassenverkleining ▪ Onderwijsassistenten/instructeurs
<p>F. Faciliteiten en randvoorwaarden (alleen randvoorwaardelijk/ondersteunend in te zetten samen met interventies onder A-E)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interventies gericht op faciliteiten en randvoorwaarden ▪ Ouderbetrokkenheid ▪ Digitale technologie (voor afstandsonderwijs, vo, feedback enzovoorts)

De gekozen interventies worden door de scholen verwerkt in een schoolprogramma, bijvoorbeeld in de vorm van een addendum op het schoolplan. Hierin moeten de conclusies uit de schoolscan, de doelstellingen die hieruit voortkomen en de gekozen aanpak voor de komende twee schooljaren genoteerd zijn.

In de nieuwsbrief van het ministerie van OCW van 8-7-2021 heeft het ministerie aangekondigd op landelijk niveau de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs en de ontwikkeling van opgelopen leervertragingen te gaan monitoren en dat 'een belangrijke bron bij het monitoren van de uitvoering van het programma zijn de waarnemingen en ervaringen van scholen zelf'. Aan het begin van het schooljaar 2021-2022 heeft het ministerie van OCW daarom alle scholen gevraagd een korte vragenlijst in te vullen. De vragen in deze vragenlijst hebben betrekking op:

- welke activiteiten en bronnen er benut zijn voor de schoolscan;
- op welke vlakken de grootste vertragingen zijn ontstaan;
- de betrokkenheid van het team en de MR bij het schoolprogramma;
- de gekozen interventies uit de menukaart.

Dit rapport beschrijft de eerste resultaten van deze vragenlijst. De vragen die met de vragenlijst worden beantwoord zijn de volgende:

1. Op welke domeinen heeft de school leervertragingen geconstateerd?
2. Bij welke groepen leerlingen zijn deze vertragingen geconstateerd?
3. Welke bronnen heeft de school hierbij gebruikt?
4. Heeft de school een definitieve keuze van interventies gemaakt?
5. Op welke thema's en daaraan verbonden interventies worden de middelen ingezet?
6. Wat is de beoogde verdeling van de middelen over de verschillende thema's en interventies en op welk deel van de leerlingen zijn ze gericht?
7. Welk deel van het schoolteam is betrokken geweest bij de totstandkoming van het schoolplan?
8. Heeft de MR ingestemd met het schoolprogramma?
9. Hebben scholen bij het vormgeven en uitvoeren van het schoolprogramma behoefte aan extra ondersteuning en zo ja welke?
10. Ervaren scholen knelpunten of belemmeringen bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs en zo ja, welke?

1.2 Onderzoeksverantwoording en respons

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is een vragenlijst ontwikkeld (zie bijlage 1). In de vragenlijst zitten enkele generieke delen die door alle scholen zijn beantwoord (over de schoolscan en de inzet van interventies). De vragen over de zorgen over leerlingen zijn beantwoord per onderwijsniveau en worden dan ook op dat niveau gerapporteerd.

Voor de selectie van de scholen is gebruikgemaakt van de open data van DUO. Alle vestigingen binnen een school (brin) hebben afzonderlijk een vragenlijst ontvangen. Hieraan zijn schoolkenmerken toegevoegd, onder andere om de representativiteit van de onderzoeksdata te bepalen. Stedelijkheid (CBS op gemeentelijk niveau)⁴ is gekoppeld aan de gemeentecode van de school. Ook is de onderwijsachterstandenindicator (berekend door het CBS op basis van verschillende leerlingen- en omgevingskenmerken) gekoppeld.⁵ Op basis van de gehele populatie zijn de scholen ingedeeld in vijf in grootte vergelijkbare groepen (kwintielen) op basis van de hoogte van de achterstandsscore zonder drempel. Scholen in het hoogste kwintiel (kwintiel 5) zijn dus scholen met landelijk de 20 procent hoogste achterstandsscores. In onderstaande tabel 1.1 zijn voor po- en vo-scholen de minimum, maximum en gemiddelde achterstandsscores per kwintiel weergegeven. Voor (v)so scholen worden door het CBS geen achterstandsscores berekend.

Tabel 1.1: Verdeling achterstandsscores voor po- en vo-scholen

		Minimum	Gemiddelde	Maximum
Primair onderwijs	Kwintiel 1	0	17	36
	Kwintiel 2	36	57	80
	Kwintiel 3	80	109	144
	Kwintiel 4	145	204	289
	Kwintiel 5	289	580	3395
Voortgezet onderwijs	Kwintiel 1	2	35	57
	Kwintiel 2	57	77	98
	Kwintiel 3	98	121	147
	Kwintiel 4	147	181	227
	Kwintiel 5	227	350	962

4 Zie: <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/84929NED/table?dl=54E96> geraadpleegd op 7 september 2021

5 Berekend met teldatum 1 oktober.

In de week van 16, 23 en 30 augustus ontvingen alle scholen (een week voor het einde van de zomervakantie, per regio bepaald) een uitnodiging naar de online vragenlijst. Deze uitnodiging was gericht aan de schoolleiders en is zowel verstuurd per briefpost (uit naam van OCW) als per e-mail (naar het e-mailadres zoals geregistreerd bij DUO). Na twee weken is een reminder via e-mail verstuurd. In de week van 13 september is een telefonische reminder uitgevoerd. Om de scholen goed te informeren over het onderzoek is een website ingericht waarop de vragenlijst en een Q&A was te raadplegen.

In totaal hebben 5.080 schoolleiders van de 7.896 aangeschreven en bereikte schoolleiders de vragenlijst geopend (tabel 1.2); 4.428 schoolleiders hebben de vragenlijst geheel ingevuld, 652 schoolleiders vulden de lijst gedeeltelijk in (tabel 1.2). De gedeeltelijk ingevulde vragenlijsten zijn niet meegenomen in de resultaten. De populatie scholen is gecorrigeerd voor niet-bereikte scholen (niet-bestaande e-mailadressen én onbestelbaar geretourneerde brieven). De totale bruto respons kwam hiermee op 64,3 procent van alle scholen; de bruikbare respons op 56,1 procent.

Tabel 1.2: Responsoverzicht

	Populatie	Bereikt*	Bruto respons	Bruto respons %	Incomplete	Totaal bruikbare respons	Bruikbare respons %
(S)BAO	6.517	5.984	3.730	62,3%	471	3.259	54,5%
(V)SO	576	534	355	66,5%	66	289	54,1%
VO	1.438	1.378	995	72,2%	115	880	63,9%
Totaal	8.531	7.896	5.080	64,3%	652	4.428	56,1%

* Het aantal bereikte scholen is berekend door de populatie scholen minus de niet-aangekomen brieven, onbestelbare e-mails en scholen zonder leerlingen plus nieuwe scholen die (nog) niet waren opgenomen in het DUO-bestand.

Nadat de bestanden gereed voor analyse zijn gemaakt, is allereerst op een aantal achtergrondkenmerken nagegaan of de scholen die meegenomen zijn voor de analyses een representatieve afspiegeling vormen van het totale schoolbestand. Om een representatief beeld te genereren, zijn weegfactoren berekend. In de afzonderlijke hoofdstukken voor basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs die hierna volgen, is deze weegfactor verantwoord.

De resultaten zijn weergegeven in figuren. De meeste figuren bevatten 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Omdat in dit onderzoek niet alle scholen participeerden, zijn de resultaten van dit onderzoek een schatting van de werkelijkheid. Deze schatting is nooit precies; de werkelijke waarde bevindt zich altijd in een range, een gebied waarbinnen de werkelijke populatiewaarde in 95 procent van de gevallen zich zal bevinden. De omvang van de spreidingsbreedte wordt bepaald door de spreiding van de antwoorden en het aantal waarnemingen. De 95%- betrouwbaarheidsintervallen zijn bepaald met behulp van de volgende formule: $\text{ondergrens} = \bar{X} - 1,96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$ en $\text{bovengrens} = \bar{X} + 1,96 \cdot \frac{\sigma}{\sqrt{n}}$.

1.3 Leeswijzer

In het vervolg van deze rapportage worden de resultaten per onderwijssector weergegeven. Steeds wordt hierbij gesproken over 'schoolleiders' die de vragenlijst hebben ingevuld. Deze term wordt gebruikt omdat ook de uitnodigingen aan de schoolleiders/directies zijn gestuurd. Of de vragenlijst daadwerkelijk door schoolleiders is ingevuld, is niet bekend. Hoofdstuk 2 beschrijft de resultaten van het basisonderwijs en speciaal basisonderwijs (SBAO), hoofdstuk 3 van het (voortgezet) speciaal onderwijs en hoofdstuk 4 van het praktijkonderwijs. De structuur van de hoofdstukken is steeds hetzelfde: na een beschrijving van de respons en de weging, gaat achtereenvolgens de aandacht uit naar de schoolscan, de interventiekeuze en de betrokkenheid van het team en de MR bij de totstandkoming van het schoolprogramma. Bijlage 1 bevat de vragenlijst, bijlage 2 een aantal verdiepende tabellen en in bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van alle in het rapport opgenomen figuren en tabellen.

2 Basisonderwijs en speciaal basisonderwijs

2.1 Aantal deelnemende scholen

In totaal hebben schoolleiders van 3.259 scholen in het basisonderwijs (incl. speciaal basisonderwijs) een volledige vragenlijst ingevuld, een bruikbare respons van 54,5 procent (bruto respons van 62,3%). In tabel 2.1 is deze groep afgezet tegen de totale populatie voor vier kenmerken: het type onderwijs (speciaal basisonderwijs en basisonderwijs), de regio (niet opgenomen in de tabel; zie bijlage 2), de achterstandscore (verdeeld in kwintielen) en de stedelijkheid. De verdeling in de steekproef is statistisch vergeleken met de verdeling binnen de populatie; hieruit blijken er geen statistisch significante verschillen te zijn. De data voor basisscholen is gewogen op de achterstandscore (dit gegeven is niet voorhanden voor SBAO-scholen); in de middelste kolommen is de verdeling na weging te zien.

Tabel 2.1: Deelname scholen basisonderwijs en speciaal basisonderwijs naar schoolkenmerken

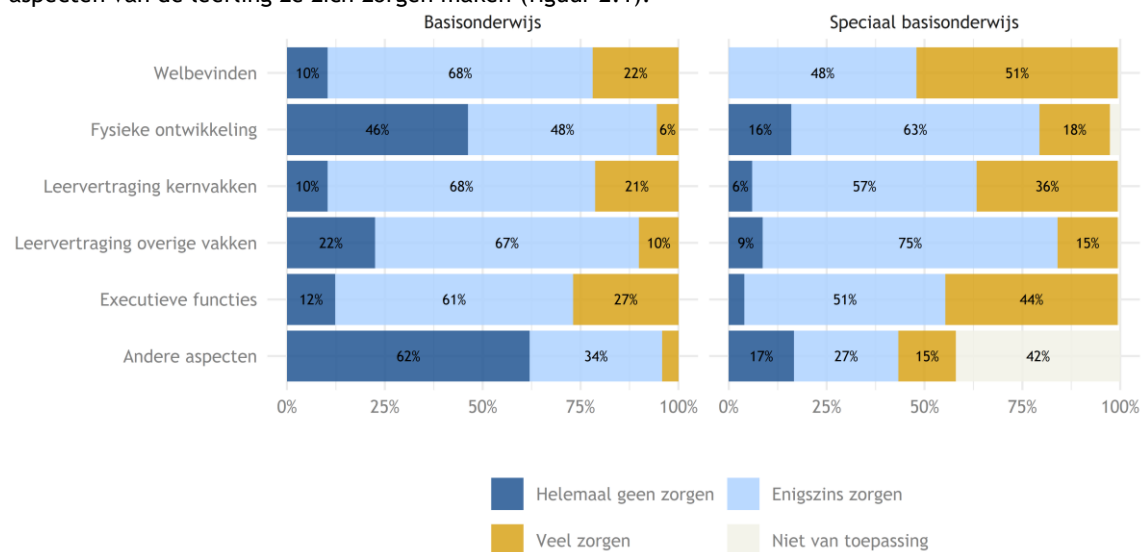
Type onderwijs		Steekproef		Steekproef na weging		Populatie	
		n	%	n	%	n	%
Type onderwijs	BO	3.111	95,5%	3.111	95,5%	6.246	95,8%
	SBAO	148	4,5%	148	4,5%	274	4,2%
Achterstandscore (in kwintielen)	Onbekend / niet valide	169	5,2%	148	4,5%	274	4,2%
	Kwintiel 1	610	18,7%	622	19,1%	1.248	19,1%
	Kwintiel 2	622	19,1%	623	19,1%	1.250	19,2%
	Kwintiel 3	635	19,5%	623	19,1%	1.250	19,2%
	Kwintiel 4	643	19,7%	622	19,1%	1.249	19,2%
	Kwintiel 5	580	17,8%	622	19,1%	1.249	19,2%
Stedelijkheid	Niet stedelijk	374	11,5%	363	11,1%	745	11,4%
	Weinig stedelijk	919	28,2%	914	28,0%	1.803	27,7%
	Matig stedelijk	516	15,8%	516	15,8%	1.036	15,9%
	Sterk stedelijk	875	26,8%	882	27,1%	1.751	26,9%
	Zeer sterk stedelijk	575	17,6%	585	17,9%	1.185	18,2%

Bron: eigen dataverzameling / BBO ROM-bestanden

2.2 Schoolscan: bronnen en geconstateerde vertragingen in het (speciaal) basisonderwijs

Zorgen over leerlingen

Schoolleiders hebben per type onderwijs (basisonderwijs en speciaal basisonderwijs) aangegeven over welke aspecten van de leerling ze zich zorgen maken (figuur 2.1).

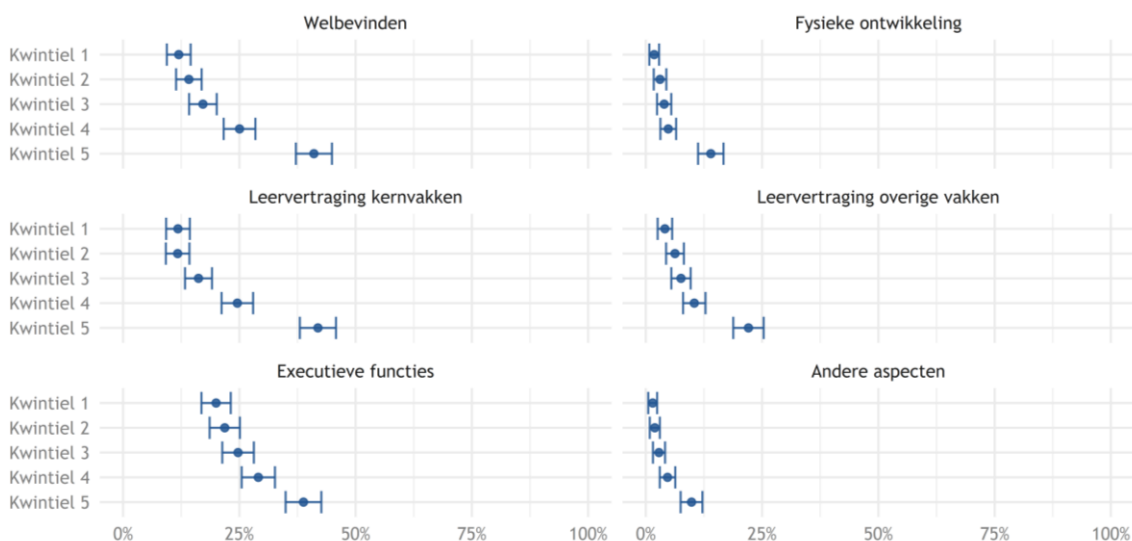
Figuur 2.1: Zorgen over leerlingen in het primair onderwijs per vestiging en onderwijstype (n=3.266)

Voor het basisonderwijs geldt dat de meeste zorgen zitten bij de ontwikkeling van executieve functies (waaronder motivatie en werkhouding), het welbevinden/sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling en leervertraging op het gebied van kernvakken (taal/rekenen). Respectievelijk 27, 22 en 21 procent van de scholen geeft aan dat ze zich hierover veel zorgen maken.⁶ In het speciaal basisonderwijs geldt op alle aspecten dat er meer zorgen zijn. Binnen deze scholen zijn de zorgen het grootst op dezelfde gebieden als in het basisonderwijs, namelijk: welbevinden, executieve functies en de leervertraging bij kernvakken.

Zorgen naar achterstandsscore

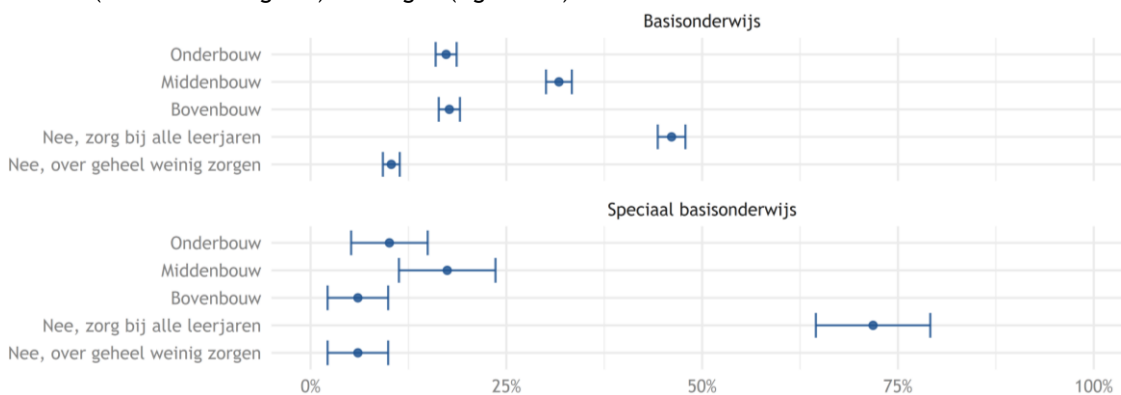
Voor het basisonderwijs zijn zorgen over leerlingen (het gaat hier om ‘veel zorgen’) uitgesplitst naar de achterstandsscore (kwintielen) van de school, zichtbaar in figuur 2.3.⁷ Te zien is dat scholen die in kwintiel 4 en 5 vallen (dat zijn scholen met veel achterstandsleerlingen) zich (significant) meer zorgen maken om het welbevinden, de leervertraging op kernvakken en op executieve functies. Voor fysieke ontwikkeling, de leervertraging op de overige vakken en andere aspecten geldt dit ook voor scholen uit het hoogste kwintiel van achterstandsscore.

Figuur 2.2: Zorgen over leerlingen per aspect in het basisonderwijs per vestiging naar onderwijsachterstandsscore (n=3.259)

Zorgen naar leerjaar

Daarnaast is gevraagd om welke leerjaren (of clustering van leerjaren) men de meeste zorgen heeft wat betreft (de ontwikkeling van) leerlingen (figuur 2.3).

Figuur 2.3: Zorgen over leerlingen in het primair onderwijs per vestiging en onderwijsniveau (n=3.266)

6 Voorbeelden van executieve functies zijn: werkgeheugen, emotieregulatie, volgehouden aandacht, planning/prioritering, organisatie, timemanagement, en doelgericht gedrag

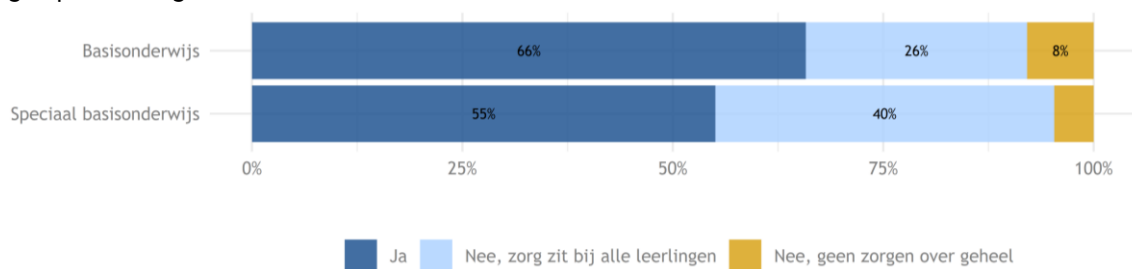
7 Voor het SBO zijn geen achterstandsscores voorhanden.

In het basisonderwijs stellen de meeste scholen dat de zorg bij alle leerjaren zit.

Uitgesplitst naar onderbouw (groep 1, 2 en 3), middenbouw (groep 4, 5 en 6) en bovenbouw (groep 7 en 8), zijn er meer scholen die zich zorgen maken om de middenbouw dan de onder- en bovenbouw. Zo'n 10 procent van de scholen geeft aan zich over het geheel weinig zorgen te maken. In het speciaal basisonderwijs is het percentage scholen dat aangeeft dat de zorg bij alle leerjaren zit duidelijk hoger (72%). Ook hier zijn de zorgen over de middenbouw groter dan de zorgen over de bovenbouw (t.o.v. de onderbouw gaat het niet om een significant verschil).

Zorgen over groepen leerlingen

Tot slot is scholen gevraagd of ze zich zorgen maken om specifieke groepen leerlingen (figuur 2.4). Twee derde van de basisscholen en 55 procent in het speciaal basisonderwijs maakt zicht zorgen over specifieke groepen leerlingen.

Figuur 2.4: Zorgen over specifieke groepen leerlingen in het primair onderwijs per vestiging en onderwijsniveau (n=3.266)

Schoolleiders konden in een open vraag toelichten bij welke groepen leerlingen de meeste vertragingen zijn opgetreden. Van deze antwoorden is een korte samenvatting gemaakt. Verreweg het meeste zorgen maakt men zich over leerlingen in een kwetsbare thuissituatie: instabiliteit, onveiligheid, zorgen, onvermogen om een kind te helpen of te motiveren. Verder maakt men zich zorgen over leerlingen die voor corona al extra ondersteuning nodig hadden en degenen die al sociaal-emotioneel kwetsbaar waren. Ook leerlingen die thuis geen Nederlands spreken worden genoemd. Wat betreft de impact van de coronacrisis op leerlingen benoemen velen als aanvullend aspect van zorg de thuissituatie. Ouders stonden onder druk, er waren meer spanningen, niet iedereen had evenveel financiële mogelijkheden of ruimte om het thuisonderwijs goed vorm te geven en niet alle ouders konden hun kinderen even goed helpen bij het onderwijs.

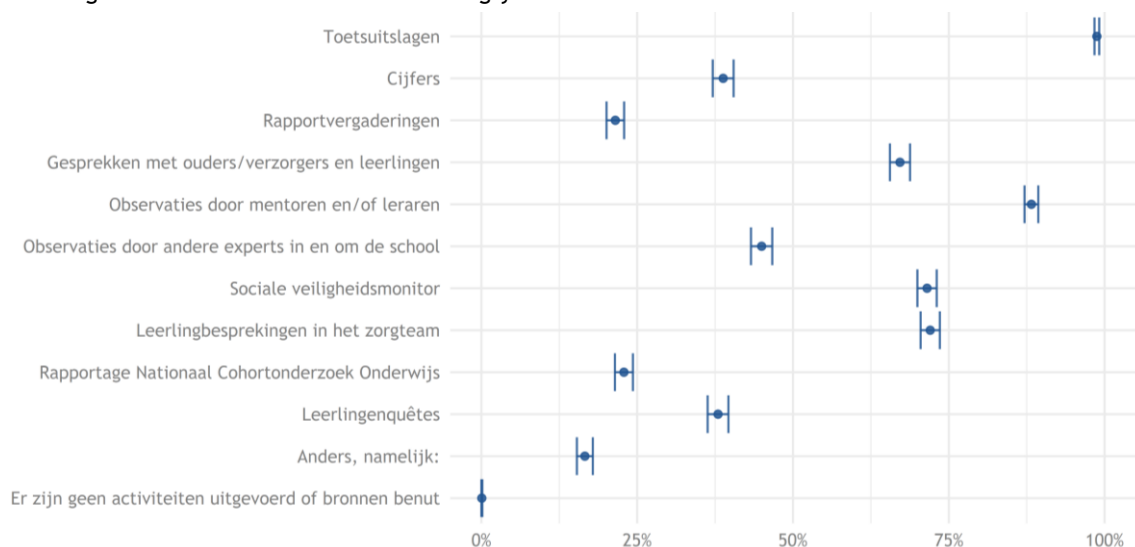
Bij andere aspecten waarover men zich zorgen maakt, benoemt men geregeld taalontwikkeling, men name bij jonge kinderen en kinderen voor wie Nederlands de tweede taal is. Door het gebrek aan contact met anderen is de sociale ontwikkeling onder druk komen te staan en ook de culturele ontwikkeling. Motorische ontwikkeling is eveneens een punt van zorg omdat kinderen niet buiten konden spelen. Hierbij werd meerdere keren opgemerkt dat opgevallen was dat kinderen in gewicht waren toegenomen. Verminderd contact met ouders wordt ook geregeld genoemd als zorgwekkend punt. Verder benoemt men dat door het thuisonderwijs bepaalde vormen van extra ondersteuning zijn weggevallen, wat negatieve gevolgen had voor met name zwakkere kinderen, maar ook voor hoogbegaafden.

Scholen die zich over het algemeen *weinig zorgen* maken over leerlingen, geven daarbij als toelichting dat ze de indruk hebben dat het bij de groep als geheel meevalt met de vertragingen. Ze hebben vertrouwen dat de leerlingen goed terecht gaan komen, zeker met de extra ondersteuning vanuit het NP Onderwijs, want kinderen zijn flexibel. Deze scholen hebben het online onderwijs goed kunnen regelen. Ze hebben de leerlingen goed in beeld en er is een goede samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen en ouders.

In het po wordt een ‘goede’ populatie wel eens genoemd als reden voor weinig zorg. Zorgleerlingen waren voor corona meestal ook al in beeld. Waar mogelijk hebben deze leerlingen extra ondersteuning gekregen of hebben ze op school les gekregen. Er wordt echter ook geconstateerd dat de thuissituatie belangrijk is en dat daar een grens is aan wat de school kan doen. De hulp van ouders en een stabiele thuissituatie zijn van groot belang gebleken om het onderwijs op niveau te houden. Dat is niet altijd gelukt.

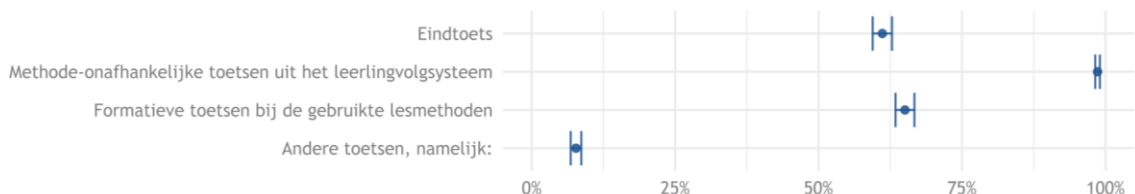
Activiteiten en bronnen gebruikt bij de schoolscan

Scholen is gevraagd welke bronnen en activiteiten zij hebben gebruikt voor de totstandkoming van de schoolscan (figuur 2.5). Vrijwel alle scholen geven aan dat toetsuitslagen als bron zijn gebruikt. Andere veelgebruikte bronnen (door meer dan 50% van de scholen) zijn de gesprekken met ouders/verzorgers en leerlingen, observaties door de mentor of leraar, de sociale veiligheidsmonitor en leerlingbesprekingen in het zorgteam of een sociaal-emotioneel volgsysteem als Zien!

Figuur 2.5: Gebruikte activiteiten en bronnen voor schoolscan in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)

Schoolleiders gaven vervolgens informatie over de toetsen zijn gebruikt als bron (zie figuur 2.6). Vrijwel alle scholen geven aan dat methode-onafhankelijke toetsen uit het leerlingvolgsysteem zijn gebruikt. Ook de eindtoets en formatieve toetsen bij de gebruikte lesmethoden zijn op respectievelijk 61 en 65 procent van de scholen gebruikt. Zo’n acht procent geeft aan andere toetsen te hebben gebruikt.

Figuur 2.6: Gebruikte toetsen voor schoolscan in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)

2.3 Keuze van interventies in het (speciaal) basisonderwijs

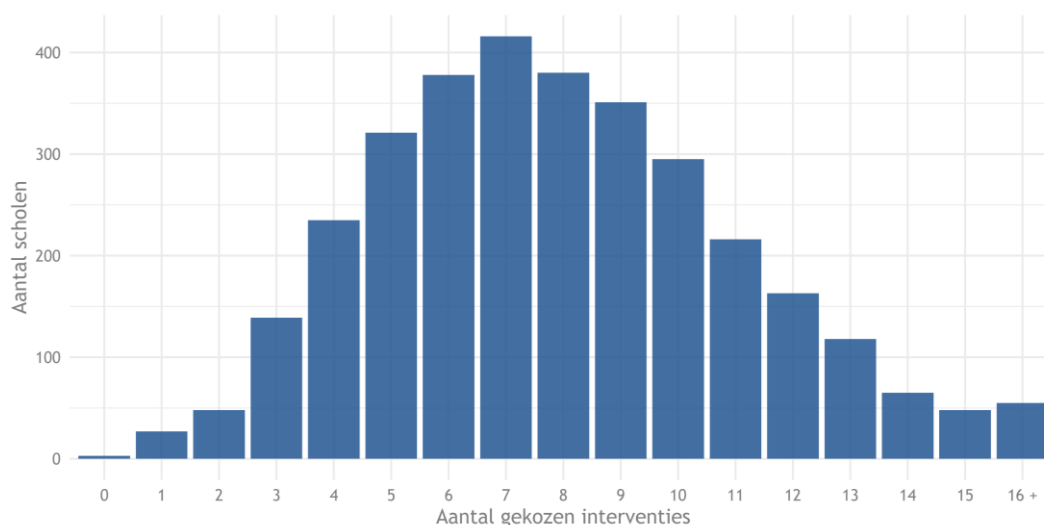
Op 72 procent van de scholen is een definitieve keuze gemaakt van de interventies. Slechts 1 procent van alle schoolleiders geeft aan dat de keuze nog niet definitief is; voor 28 procent geldt dat de keuze voor een deel definitief is.

De interventies waar scholen uit kunnen kiezen zijn thematisch ingedeeld in thema’s A tot en met F (waarbij thema F alleen gekozen kon worden in combinatie met een van de andere thema’s):

- A. meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren (totaal 3 interventies);
- B. effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren (totaal 9 interventies);
- C. sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen (totaal 3 interventies);
- D. ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen (totaal 2 interventies);
- E. (extra) inzet van personeel en ondersteuning (totaal 2 interventies);
- F. faciliteiten en randvoorwaarden (totaal 2 interventies).

Aantal gekozen interventies

In figuur 2.7 is weergegeven hoe vaak scholen specifieke interventies kiezen. Zo wordt in deze figuur duidelijk dat het merendeel van de scholen zeven of meer interventies heeft gekozen (bijna 65% van het totaal aantal po-scholen). Gemiddeld hebben scholen voor acht interventies gekozen.

Figuur 2.7: Verdeling van aantal gekozen interventiethema's in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)

Keuze van thema's

In figuur 2.8 is weergegeven in hoeverre de specifieke thema's zijn gekozen: vrijwel op alle scholen selecteerde men tenminste één interventie uit thema B (97%). Ook uit thema's C (83%) en E (87%) koos een substantieel deel van de schoolleiders interventies. Interventies uit thema A zijn het minst gekozen (25%).

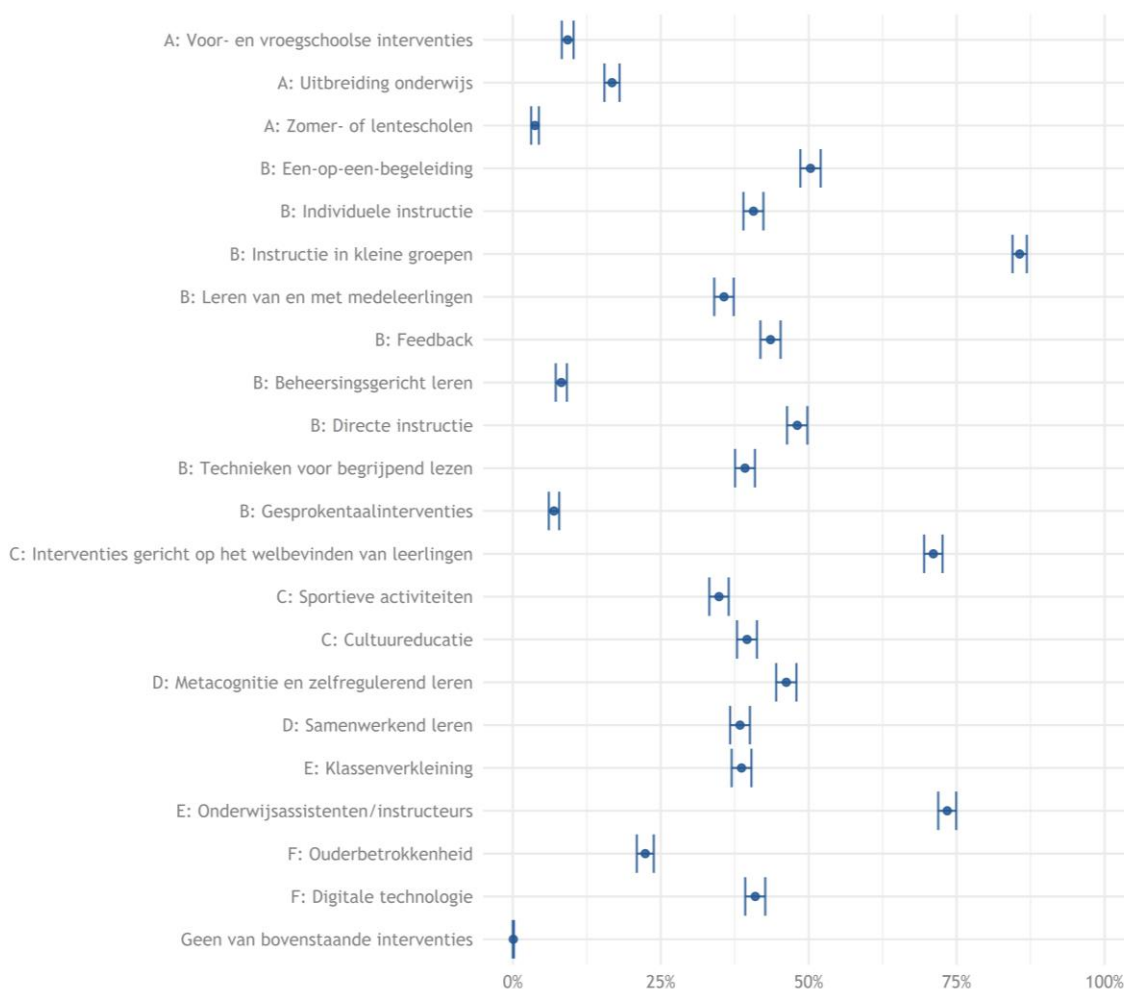

Figuur 2.8: Gekozen thema's voor interventies in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)

Keuze van interventies

In figuur 2.9 is per interventie het percentage schoolleiders die aangeven die interventie te gaan inzetten, weergegeven. Thema A ('meer onderwijs binnen of buiten reguliere schooltijden om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren') is, zoals gezegd, het minst gekozen: Van alles scholen koos zeventien procent voor uitbreiding van het onderwijs, negen procent voor voor- en vroegschoolse interventies en vier procent voor zomer- of lentescholen.

Uit thema B ('effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren') is vooral de instructie in kleine groepen vaak gekozen (86%), gevolgd door een-op-een begeleiding (50%), directe instructie (48%) en feedback (44%). Vier van de tien scholen kozen in thema B voor individuele instructie (41%) en/of technieken voor begrijpend lezen (39%). Leren van en met medeleerlingen werd door 36 procent gekozen. Beheersingsgericht leren (8%) en gesproken taalinterventies (7%) zijn minder vaak gekozen. Thema C richt zich op de sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen. Uit dit thema kozen schoolleiders vooral interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (71%), gevolgd door cultuureducatie (40%) en sportieve activiteiten (35%). In thema D ('ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen') werd vooral gekozen voor metacognitie en zelfregulerend leren (46%) en iets minder vaak voor samenwerkend leren (38%). Thema E ('extra inzet van personeel/ondersteuning') bevat twee interventies waarvan verreweg de meest gekozen interventie in het primair onderwijs de inzet van onderwijsassistenten/instructeurs is (73%). Klassenverkleining werd minder vaak gekozen (39%). Onder thema F ('faciliteiten en randvoorwaarden') kon gekozen worden uit twee interventies: hiervan koos 41 procent voor digitale technologie en 22 procent voor ouderbetrokkenheid.

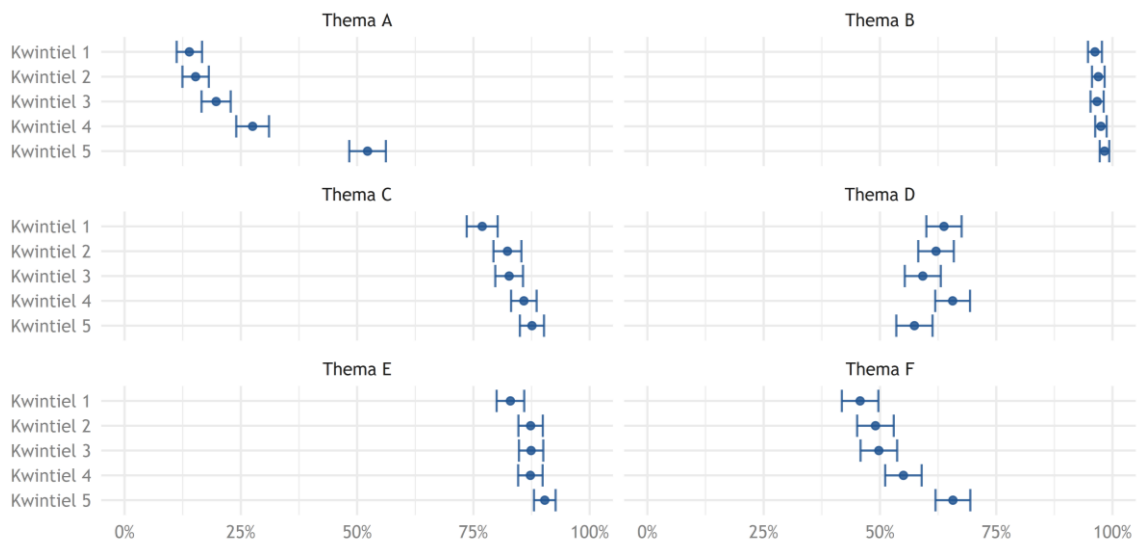
Figuur 2.9: Gekozen interventies in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)

De meest gekozen interventie is dus de instructie in kleine groepen; 86 procent van de schoolleiders geeft aan deze interventie in te zetten. Ook interventies gericht op het welbevinden van leerlingen en de (extra) inzet van onderwijsassistenten of instructeurs worden beide bijna door drie kwart van de scholen gekozen. De minst gekozen interventies zijn zomer- of lentescholen, beheersingsgericht leren en gesproken taalinterventies; voor deze interventies geldt allen dat ze op minder dan tien procent van de scholen worden gekozen. De top-5 van meest gekozen interventies in het primair onderwijs ziet er daarmee als volgt uit:

Thema B: Instructie in kleine groepen (86%)
 Thema E: Onderwijsassistenten/instructeurs (74%)
 Thema C: Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (72%)
 Thema B: Een-op-een begeleiding (50%)
 Thema B: Directe instructie (48%)

Interventiekeuze naar onderwijsachterstandscore

In figuur 2.10 zijn de scholen gegroepeerd naar onderwijsachterstandscore (waarbij scholen in kwintiel 1 weinig achterstandsléerlingen hebben en in kwintiel 5 veel). Met name in thema A en thema F worden interventies meer gekozen door scholen met een hogere onderwijsachterstandscore.

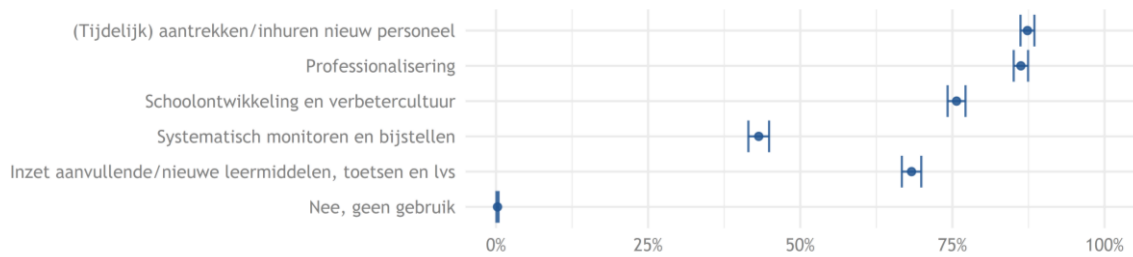

Figuur 2.10: Gekozen interventiethema's in het primair onderwijs per vestiging naar onderwijsachterstandskwintiel (n=3.259)

In de vragenlijst is gevraagd of scholen van plan zijn om voor de uitvoering van de interventies in de rubrieken A t/m E gebruik te maken van een of meer randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten. Scholen konden meer dan een antwoord aankruisen. Het betrof hier de volgende onderdelen:

- (tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel;
- professionalisering (nodig om de gekozen interventies te kunnen uitvoeren);
- schoolontwikkeling en verbetercultuur;
- systematisch monitoren en bijstellen (data-geïnformeerd werken);
- leermiddelen: inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen;
- geen gebruik van randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten.

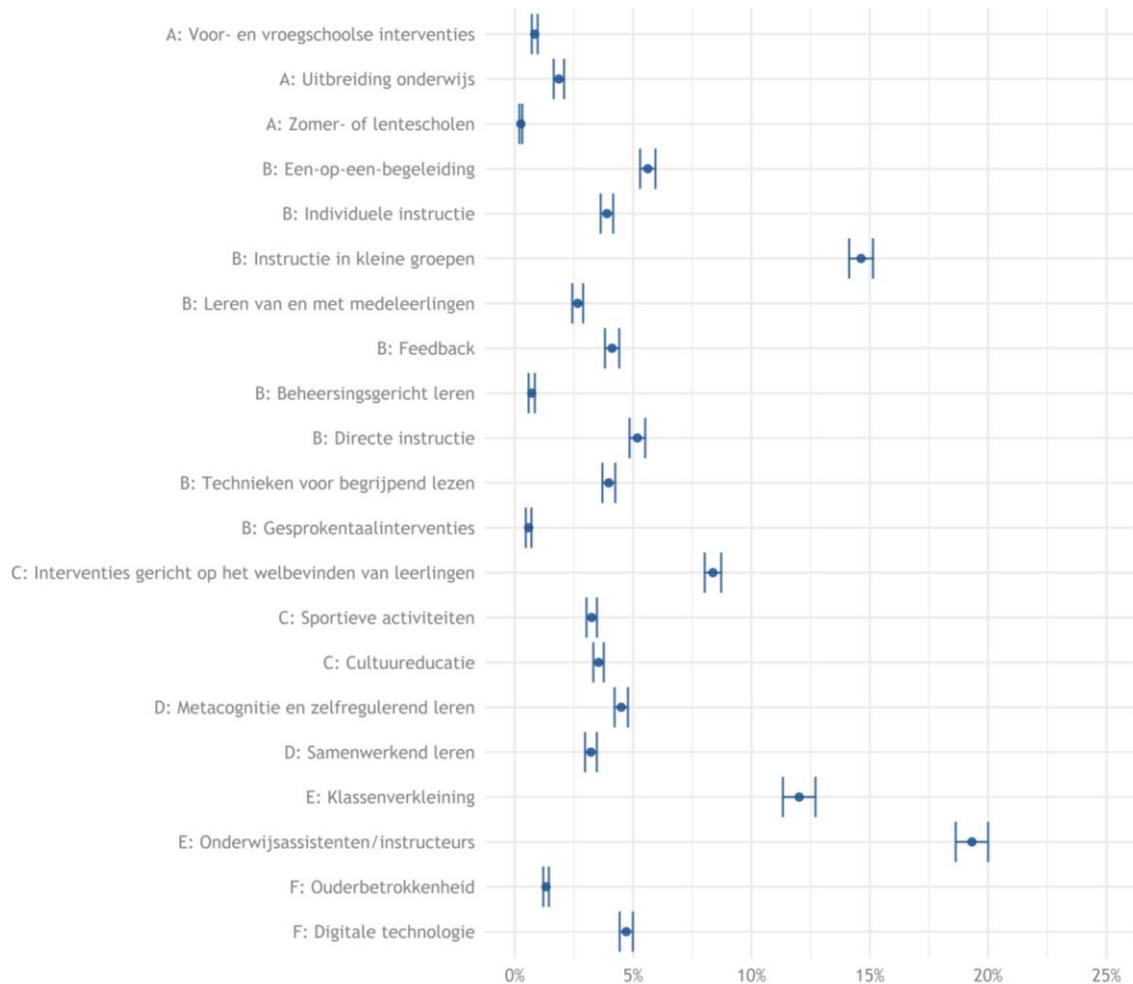
Vrijwel alle scholen maken gebruik van in figuur 2.11 genoemde randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten; het meest gekozen is het (al dan niet tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel (87%) en professionalisering (86%). Systematisch monitoren en bijstellen wordt als minste gekozen; hier geeft 43 procent van de scholen aan dat ze hiervan gebruik (zullen) maken.

Figuur 2.11: Gekozen maatregelen voor interventies in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)

Verwachte besteding per interventie

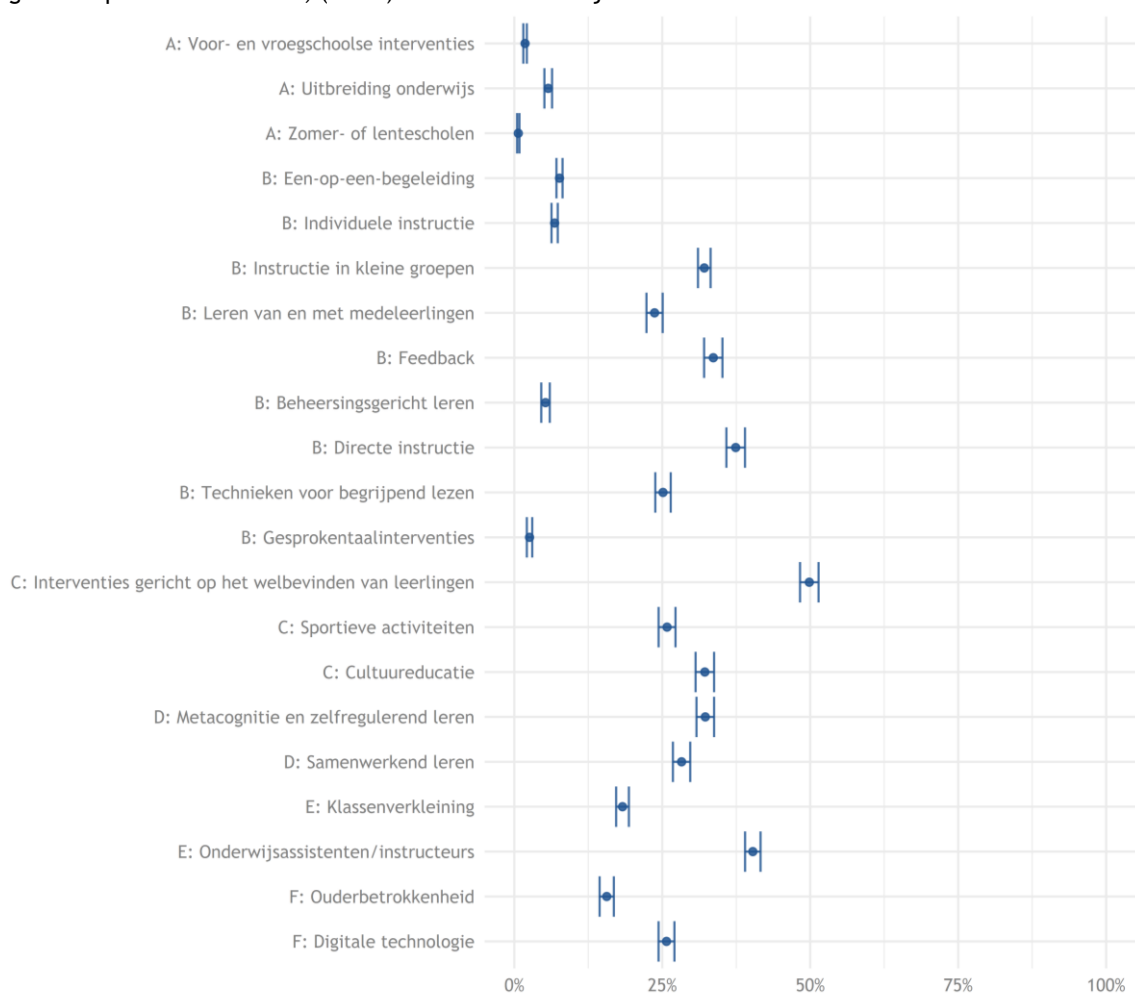
Hoe scholen hun toegekende budget besteden per maatregel is weergegeven in figuur 2.12. Hierbij moet worden opgemerkt dat verschillende scholen hebben aangegeven dat ze moeite hadden om deze vraag in te vullen; het is aannemelijk dat de antwoorden wel indicatief zijn om te zien welke maatregelen meer of minder budget vereisen. Scholen verwachten met name meer budget te besteden aan het (extra) inzetten van onderwijsassistenten/instructeurs, instructies in kleine groepen en klassenverkleining.

Figuur 2.12: Verwachte besteding van het budget per maatregel in het primair onderwijs, per vestiging (n=3.259)

Bereik leerlingen per interventie

Ook het aandeel leerlingen dat bereikt wordt met de interventies was een door de schoolleiders lastig in te vullen vraag, zo bleek uit signalen vanuit de scholen. Figuur 2.13 geeft slechts een indicatie. Als we kijken naar de onderlinge verschillen worden naar verwachting de meeste leerlingen bereikt met interventies gericht op het welbevinden, (extra) inzet van onderwijsassistenten/instructeurs en directe instructie.

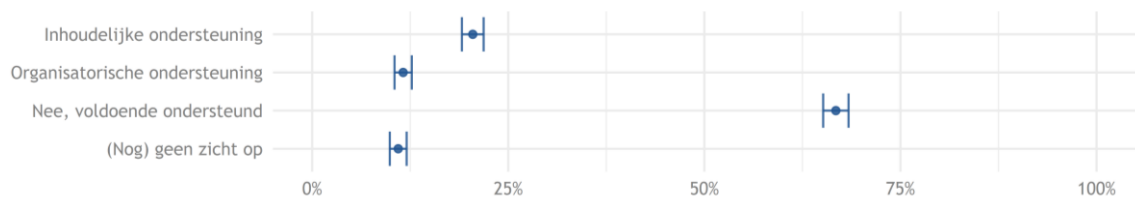

Figuur 2.13: Welk deel van de leerlingen dient bereikt te worden per maatregel in het primair onderwijs, per vestiging (n=3.259)

2.4 Betrokkenheid bij het schoolprogramma in het (speciaal) basisonderwijs

Het laatste deel gaat over de betrokkenheid van verschillende partijen bij de totstandkoming van het schoolprogramma. Schoolleiders geven aan dat 88 procent van het onderwijsteam betrokken was bij het opstellen van het schoolprogramma. Ook is er volgens 83 procent van de schoolleiders instemming van de MR. Op scholen waar dit nog niet is gebeurd zal dit naar verwachting voor het einde van 2021 gebeuren. Aan schoolleiders is gevraagd of ze externe ondersteuning nodig hebben bij het vormgeven en uitvoeren van het schoolprogramma met interventies, zie figuur 2.14. In totaal 67 procent van de scholen geeft aan dat ze voldoende ondersteund zijn; 11 procent heeft hier momenteel nog geen zicht op. Van de scholen die externe ondersteuning nodig heeft gaat het met name om inhoudelijke ondersteuning (bijv. uitwisselen van vakinhoudelijke/onderwijskundige kennis); een op de vijf schoolleiders geeft deze ondersteuning nodig te hebben. De wens voor organisatorische ondersteuning is kleiner (12%). Deze resultaten zijn uitgesplitst naar de achterstandsscore van de school en het leerlingenaantal (zie bijlage 2, figuur 0.2 en Figuur 0.4). Er zijn echter geen verschillen waarneembaar. De wens voor inhoudelijke of organisatorische ondersteuning verschilt dus niet voor kleinere of grotere scholen, of scholen met een hogere of lagere achterstandsscore.

Figuur 2.14: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma (n=3.259)

De ondersteuningsbehoefte voor het vormgeven en uitvoeren van het programma is gericht op verschillende aspecten. Er is behoefte aan ondersteuning van het proces én aan professionalisering om de interventies uit te kunnen voeren. Bij de procesmatige kant denkt men aan het aanstellen van een coördinator, begeleiding bij de planvorming of ondersteuning bij de monitoring. Trainingen voor het team, het inhuren van expertise voor het uitvoeren van een aantal interventies en het ondersteunen van onderwijsontwikkeling zijn meer op de inhoudelijke kant gericht. Ook worden er externen ingehuurd om het team te ontlasten, bijvoorbeeld voor een huiswerkklas. Diverse scholen melden dat er reeds externe deskundigheid is ingehuurd.

Op de vraag of men knelpunten of belemmeringen ervaart bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs geeft meer dan 50 procent aan dat dit het geval is. Scholen die belemmeringen ervaren bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs, benoemen personeelstekort veruit het vaakst als knelpunt. Het is moeilijk om gekwalificeerd personeel te vinden om de interventies uit te voeren, met name leraren. De werkdruk onder het personeel is al hoog en vaak kunnen de extra activiteiten niet door het eigen team worden opgevangen. Een moeilijkheid bij het aantrekken van extra personeel is dat het subsidieprogramma slechts twee jaar loopt. Er is geen garantie dat men daarna in dienst kan blijven.

Er zijn ook andere redenen waarom men de periode van twee jaar te kort vindt, een knelpunt dat eveneens vaak wordt benoemd. Men betwijfelt of deze tijdsspanne lang genoeg is om verbeteringen duurzaam te integreren, temeer daar het opstarten tijd kost. Personeel moet worden aangetrokken of opgeleid, de levering van materialen duurt soms lang. Investeringsdienen te worden afgeschreven over een langere periode, wat de vraag oproept hoe dit te financieren nadat de subsidie wegvalt. Velen hadden liever gehad dat het geldbedrag over meer jaren was uitgesmeerd. Diverse scholen geven aan gebrek aan ruimte te hebben om het programma uit te voeren. Er zijn bijvoorbeeld niet genoeg aparte ruimtes om met kleinere groepen te kunnen werken. De eisen rondom het programma worden ook als knellend ervaren. De administratieve lasten, verplichte monitoring en verantwoording, het uitvoeren van de schoolscan en het uitwerken van het programma in korte tijd, dit alles wordt als verzwarend voor het takenpakket gezien.

2.5 Samenvatting en conclusies (speciaal) basisonderwijs

Geconstateerde vertragingen

In totaal hebben schoolleiders van 3.259 scholen in het basisonderwijs (incl. speciaal basisonderwijs) een volledige vragenlijst ingevuld, een respons van 54,5 procent. In het basisonderwijs zitten de grootste zorgen bij de ontwikkeling van executieve functies (waaronder motivatie en werkhouding), welbevinden/sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling en leervertraging op het gebied van kernvakken (taal/rekenen). Ongeveer een kwart van de schoolleiders maakt zich hierover ernstige zorgen. In het speciaal basisonderwijs (SBAO) zijn op alle aspecten de zorgen groter. Op scholen met veel achterstandsl leerlingen zijn de zorgen op deze gebieden groter dan op scholen met weinig achterstandsl leerlingen. Op de meeste scholen zijn er zorgen in alle leerjaren. Volgens de meerderheid van de schoolleiders zitten de zorgen ook bij specifieke groepen leerlingen. Als voorbeelden noemt men leerlingen uit een anderstalig gezin, leerlingen die in hun thuissituatie minder gestimuleerd worden om te leren en leerlingen die al meer moeite hadden om bij te blijven. Mogelijke vertragingen zijn vooral vastgesteld op basis van toetsuitslagen.

Daarnaast zijn gesprekken met ouders/verzorgers/leerlingen, observaties door mentor/leraar, sociale veiligheidsmonitor en leerlingbesprekingen in het zorgteam op meer dan de helft van de scholen als bron gebruikt.

Interventiekeuze

Op 72 procent van de basisscholen is een definitieve interventiekeuze gemaakt; 28 procent heeft dat voor een deel gedaan. Bij 1 procent is er nog geen definitieve keuze gemaakt. Op twee van de drie scholen werden zeven of meer interventies geselecteerd. Het gemiddelde ligt op acht interventies. Bijna alle scholen kozen een of meer interventies uit thema B (effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren). Ook thema C (sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling) en E (inzet van personeel en ondersteuning) zijn populaire thema's waar meer dan 80 procent van de basisscholen zich op gaat richten. De meest populaire interventies zijn:

- Thema B: instructie in kleine groepen (86%);
- Thema E: onderwijsassistenten/instructeurs (74%);
- Thema C: interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (72%);
- Thema B: een-op-een begeleiding (50%);
- Thema B: directe instructie (48%).

Een voorzichtige schatting die schoolleiders geven ten aanzien van de besteding van het budget laat zien dat een relatief groot deel van het geld besteed zal worden aan (extra) inzet van onderwijsassistenten/instructeurs, instructies in kleine groepen en klassenverkleining. Schoolleiders verwachten relatief veel leerlingen te bereiken met de interventies. Het grootste deel van de leerlingen denkt men te bereiken met interventies gericht op het welbevinden, (extra) inzet van onderwijsassistenten/instructeurs en directe instructie.

Betrokkenheid bij de totstandkoming van het schoolprogramma

Gemiddeld was bijna 90 procent van het onderwijsteam betrokken bij het opstellen van het schoolprogramma. Bij ruim 80 procent van de scholen heeft de MR ingestemd met het schoolprogramma; op scholen waar dit nog niet het geval is, zal dit voor het einde van 2021 gebeuren. Twee van de drie schoolleiders geeft aan dat ze voldoende ondersteund zijn. Op een op de vijf scholen is er vooral behoefte aan inhoudelijke ondersteuning (bijv. uitwisselen van vakinhoudelijke/onderwijskundige kennis).

3 (Voortgezet) speciaal onderwijs

3.1 Aantal deelnemende scholen

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de schoolscan, de interventies en de totstandkoming van het schoolprogramma in het (voortgezet) speciaal onderwijs. In totaal hebben 289 scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs een volledige vragenlijst ingevuld, een bruikbare respons van 54,1 procent (bruto respons van 66,5%). Om te bepalen of deze groep representatief is voor de totale groep (voortgezet) speciaal onderwijs-scholen zijn de scholen vergeleken op enkele kenmerken: type onderwijs, regio en stedelijkheid (voor (v)so-scholen zijn geen onderwijsachterstandsscores voorhanden). De verdeling in de steekproef is statistisch vergeleken met de verdeling binnen de populatie voor de bovengenoemde kenmerken; hieruit blijken er geen statistisch significante verschillen te zijn. De data is vervolgens gewogen op de stedelijkheid. In de middelste kolommen is de verdeling na weging te zien. De verdeling naar regio is opgenomen in bijlage 2, tabel 0.2.

Tabel 3.1: Deelname scholen (voortgezet) speciaal onderwijs naar schoolkenmerken

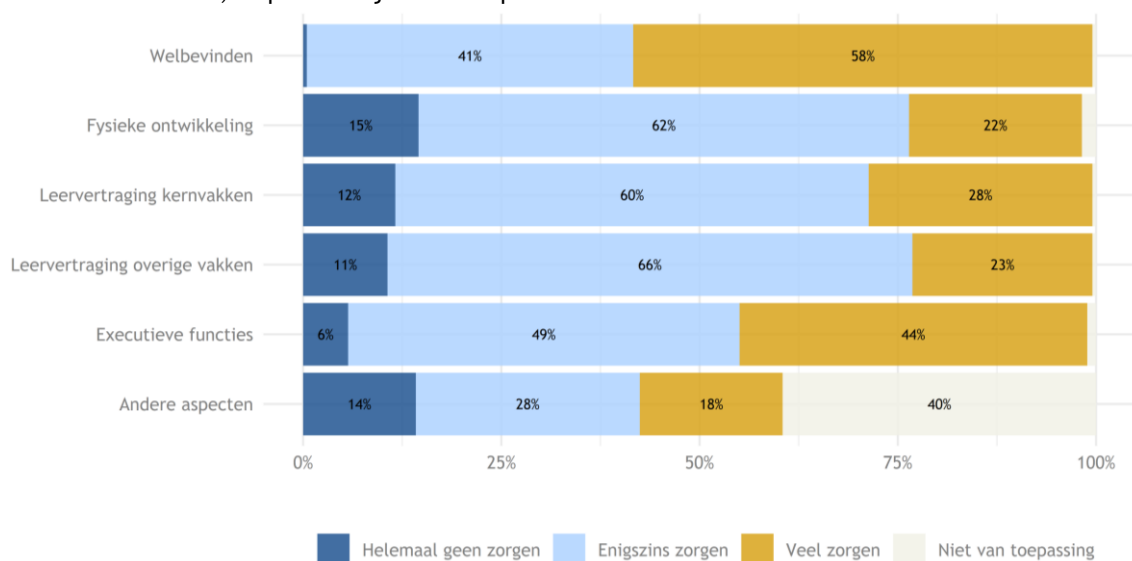
		Steekproef		Steekproef na weging		Populatie	
		n	%	n	%	n	%
Type onderwijs	(V)SO	201	69,6%	201	69,7%	398	66,7%
	SO	51	17,6%	52	18,0%	110	18,4%
	VSO	37	12,8%	36	12,3%	89	14,9%
Stedelijkheid	Niet stedelijk	11	3,8%	7	2,3%	14	2,3%
	Weinig stedelijk	52	18,0%	50	17,3%	103	17,3%
	Matig stedelijk	41	14,2%	34	11,9%	71	11,9%
	Sterk stedelijk	114	39,4%	104	36,0%	215	36,0%
	Zeer sterk stedelijk	71	24,6%	94	32,5%	194	32,5%

Bron: eigen dataverzameling / BBO ROM-bestanden

3.2 Schoolscan: bronnen en geconstateerde vertragingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs

Zorgen over leerlingen

Over welke aspecten van de leerling scholen zich zorgen maken is weergegeven in figuur 3.1. Een aanzienlijk deel van de scholen maakt zich veel zorgen om het welbevinden van de leerling en de ontwikkeling van executieve functies; respectievelijk 58 en 44 procent.

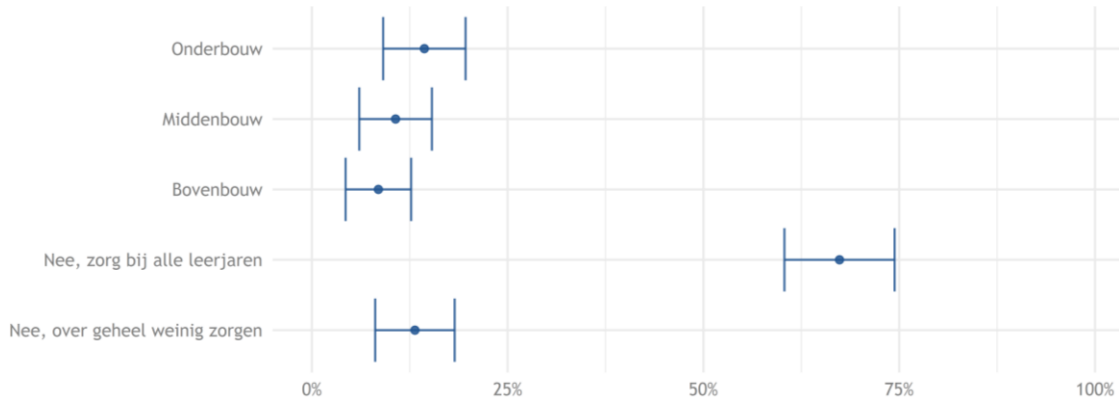

Figuur 3.1: Zorgen over leerlingen per aspect in het (v)so per vestiging en onderwijsniveau (n=200)

Ook op het gebied van fysieke ontwikkeling, leervertraging in de kernvakken en overige vakken geeft respectievelijk 22, 28 en 23 procent van de scholen aan zich veel zorgen te maken (figuur 3.1). Op een klein aandeel van de scholen maakt men zich geen zorgen over deze aspecten (variërend van 1 tot 15%).

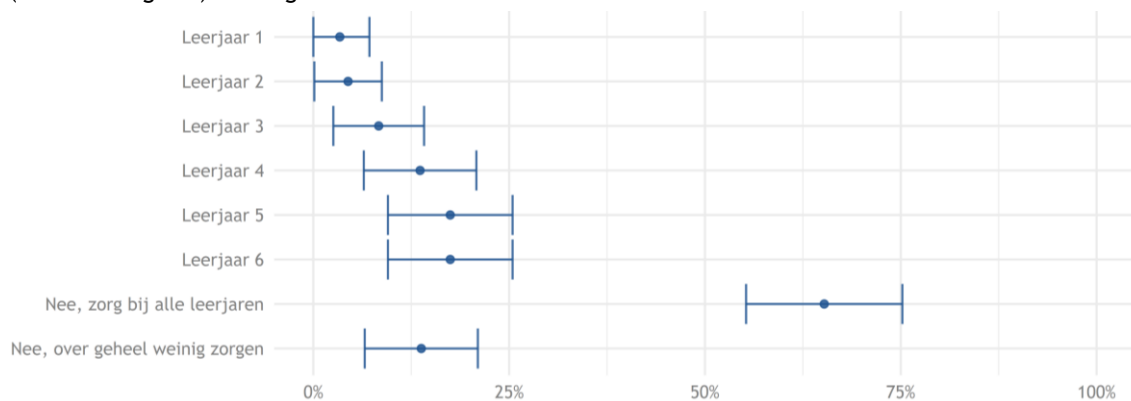
Zorgen naar leerjaar

Figuur 3.2 geeft een weergave van de (clustering van) leerjaren waar de meeste zorgen over zijn over de ontwikkeling van leerlingen. In het speciaal onderwijs zien we kleine verschillen tussen onder-, midden- en bovenbouw. Een net iets hoger percentage scholen geeft aan zich meer zorgen te maken over de onderbouw (14%), gevolgd door de middenbouw (11%) en bovenbouw (8%). Rond de 67 procent van de scholen stelt dat de zorg bij alle leerjaren zit. Ongeveer dertien procent geeft aan zich weinig zorgen te maken.

Figuur 3.2: Zorgen over leerlingen per aspect in het so per vestiging en onderwijsniveau (n=174)

Dezelfde vraag is voorgelegd aan scholen van het voortgezet speciaal onderwijs. Ook hier geeft een meerderheid van de scholen aan dat de zorgen bij alle leerjaren zit (65%). Uitgesplitst naar leerjaren, zijn er iets meer scholen die zich zorgen maken om de hogere leerjaren 4, 5 en 6; respectievelijk 14, 17 en 17 procent. Wederom geeft een klein percentage, 13 procent, aan zich weinig zorgen te maken over de (ontwikkeling van) leerlingen.

Figuur 3.3: Zorgen over leerlingen in het vso per vestiging en onderwijsniveau (n=91)

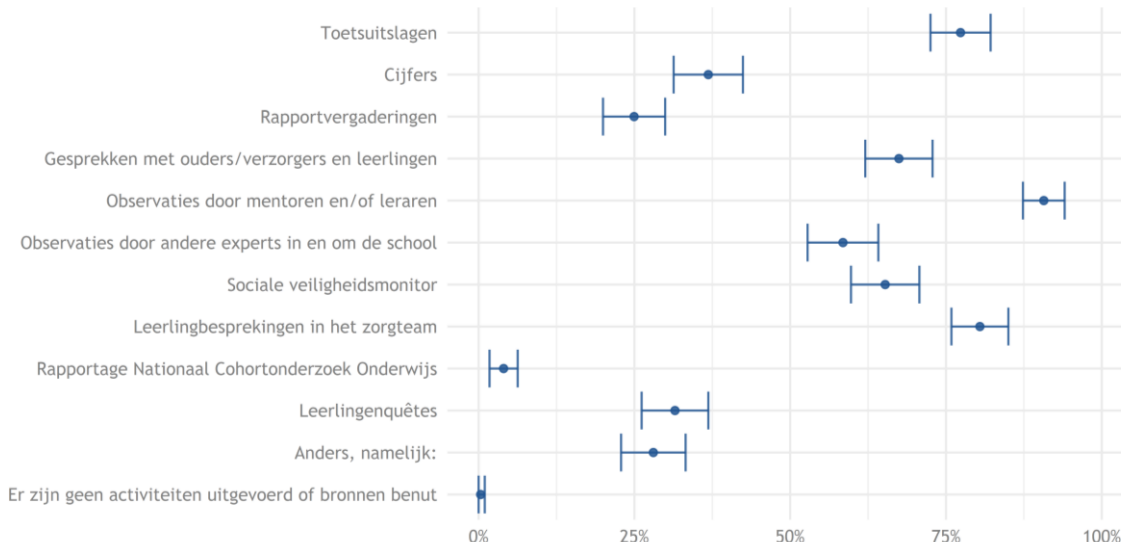
Zorgen over groepen leerlingen

Bijna de helft (48%) van de schoolleiders geeft aan dat de zorg bij alle leerlingen zit; 43 procent maakt zich zorgen om een specifieke groep leerlingen. Aan de schoolleiders is gevraagd het antwoord toe te lichten. Een analyse op de open antwoorden laat zien dat deze zorgen met name gaan over NT2-leerlingen en over leerlingen in een moeilijker thuisituatie. In het (v)so zijn er, naast zorgen over leerlingen in een kwetsbare thuisituatie: instabiliteit, onveiligheid, zorgen, onvermogen om een kind te helpen of te motiveren, ook zorgen om leerlingen die gaan uitstromen naar regulier onderwijs, arbeidsmarkt of dagbesteding, zo blijkt uit een analyse van toelichtende antwoorden. Ook leerlingen die veel begeleiding nodig hebben worden in dit kader specifiek in het (v)so geregeld genoemd.

Scholen die zich over het algemeen *weinig zorgen* maken over leerlingen, geven daarbij vaak als toelichting dat ze de indruk hebben dat het bij de groep als geheel meevalt met de vertragingen. Ze hebben vertrouwen dat de leerlingen goed terecht gaan komen, zeker met de extra ondersteuning vanuit het Nationaal Programma Onderwijs, want kinderen zijn flexibel. Deze scholen hebben het online onderwijs goed kunnen regelen. Ze hebben de leerlingen goed in beeld en er is een goede samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen en ouders. Bij het vso wordt het relatief snel weer fysiek les krijgen genoemd als reden waarom er relatief weinig achterstanden worden geconstateerd. De zorgleerlingen waren voor corona meestal ook al in beeld. Waar mogelijk hebben deze leerlingen extra ondersteuning gekregen of hebben ze op school les gekregen. Er wordt echter ook geconstateerd dat de thuissituatie belangrijk is en dat daar een grens is aan wat de school kan doen.

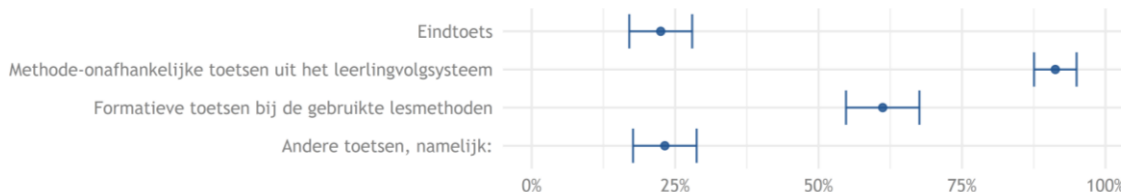
Activiteiten en bronnen gebruikt bij de schoolscan

Figuur 3.4 laat zien dat op het gros van de scholen in het (voortgezet) speciaal onderwijs gebruik is gemaakt van observaties door de mentor of leraar voor de schoolscan. Daarnaast heeft (meer dan) driekwart van de scholen gebruikgemaakt van toetsuitslagen en leerlingbesprekingen in het zorgteam. Andere veelgebruikte bronnen (door meer dan de helft van de scholen) zijn gesprekken met ouders of verzorgers, observaties door andere experts en de sociale veiligheidsmonitor. De rapportage uit het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs is slechts op twee tot zes procent van de scholen gebruikt.

Figuur 3.4: Gebruikte activiteiten en bronnen voor schoolscan in het (v)so per vestiging (n=289)

Op de vraag welke toetsen gebruikt zijn als bron voor de schoolscan, geeft het merendeel van de schoolleiders aan dat methode-onafhankelijke toetsen uit het leerlingvolgsysteem zijn gebruikt (zie figuur 3.5). Een andere veelgebruikte toets voor de schoolscan zijn formatieve toetsen bij de gebruikte lesmethoden. Iets minder dan 25 procent van de scholen geeft aan de Eindtoets en andere toetsen te hebben gebruikt. Op scholen waar ook andere toetsen dan de genoemde zijn benut voor de schoolscan, gaat het om enquêtes die zijn uitgezet onder ouders, leerlingen en/of docenten. Ook zijn er vaker gesprekken gevoerd met docenten, begeleiders, ouders en leerlingen. In het vso is meerdere keren informatie uit OPP's gehaald.

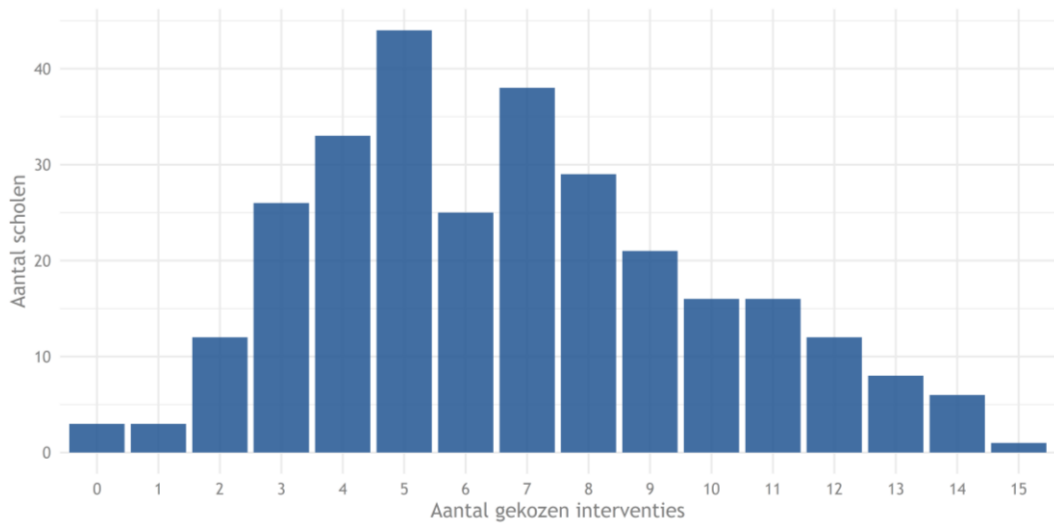
Figuur 3.5: Gebruikte toetsen voor schoolscan in het (v)so per vestiging (n=289)

3.3 Keuze van interventies in het (voortgezet) speciaal onderwijs

Aantal gekozen interventies

Op scholen in het (v)so heeft 55 procent inmiddels een definitieve keuze gemaakt voor de interventies; voor 39 procent is de keuze van een deel van de interventies definitief. Vijf procent van de schoolleiders geeft aan dat er nog geen definitieve keuze is gemaakt.

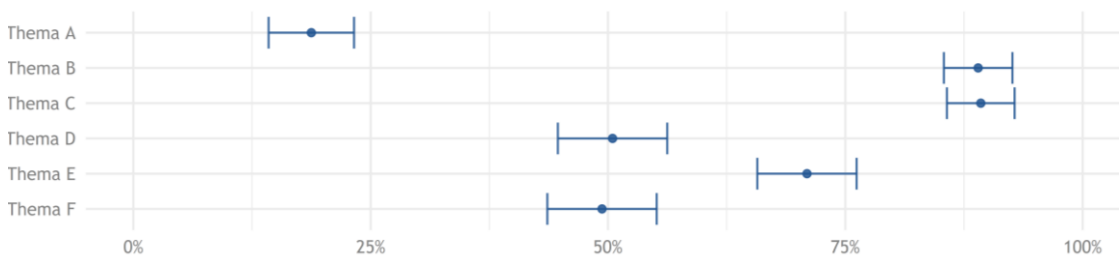
Figuur 3.6 laat zien dat op de meeste scholen meerdere interventies zijn gekozen. Te zien is dat de meeste scholen vijf of meer interventies hebben gekozen (gezamenlijk bijna 73% van de scholen). Gemiddeld hebben scholen in het (v)so 6,7 interventies gekozen.

Figuur 3.6: Verdeling van aantal gekozen interventies in het (v)so per vestiging (n=289)

Keuze van thema's

Figuur 3.7 geeft weer hoe vaak scholen specifieke thema's kiezen. Het gros van de schoolleiders heeft gekozen voor tenminste één interventie uit thema B en C (beide 89%), zichtbaar in figuur 3.7. Daarnaast heeft 71 procent een interventie uit thema E en koos ongeveer de helft van de schoolleiders voor tenminste één interventie uit thema D en F. Interventies uit thema A zijn het minst vaak gekozen (19%).

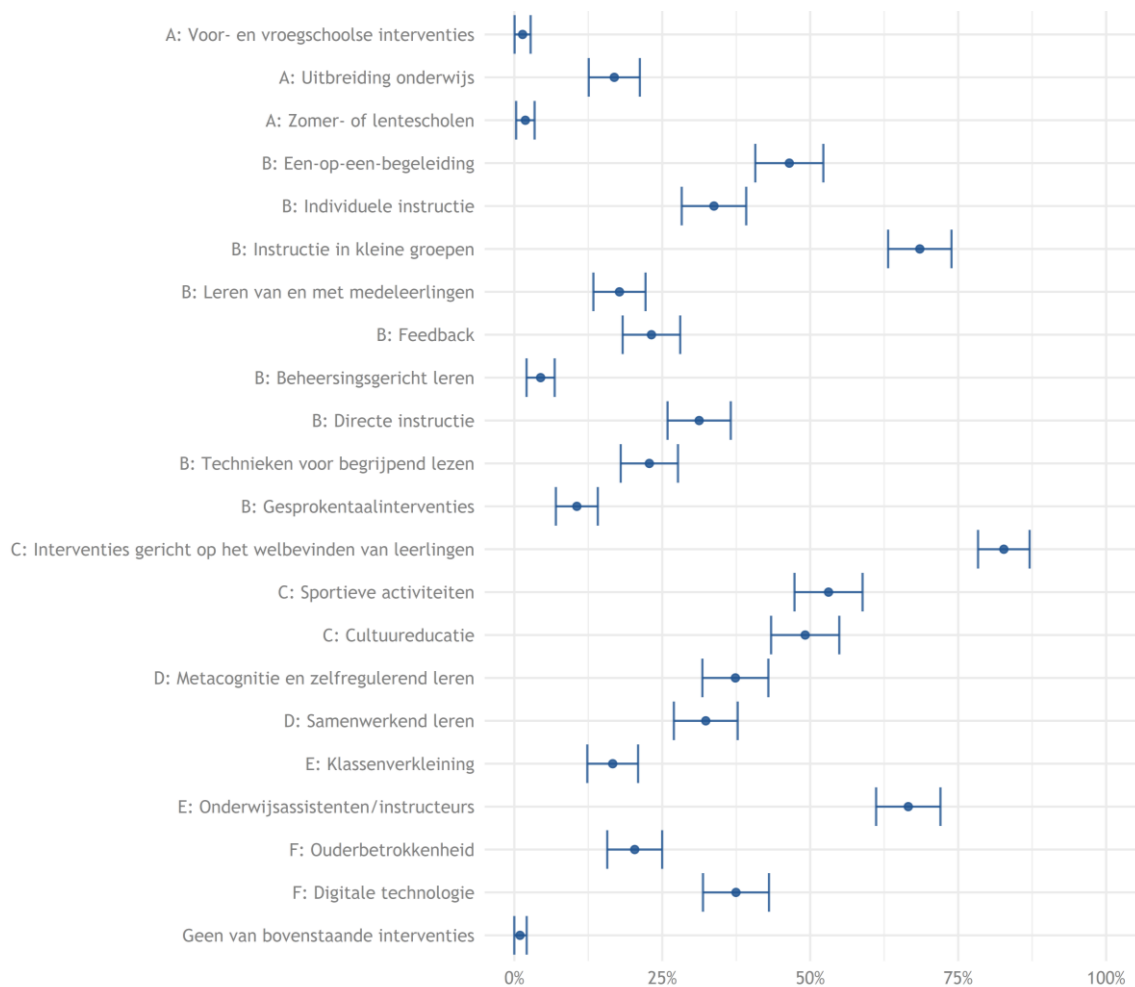

Figuur 3.7: Gekozen thema's voor interventies in het (v)so per vestiging (n=289)

Keuze van interventies

Figuur 3.8 geeft een overzicht van de interventies en het aandeel schoolleiders dat aangeeft desbetreffende interventies te gaan inzetten.⁸

⁸ In de figuren over de interventies zijn het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs samengenomen. Dit vanwege kleine aantallen. Daar waar het voor- en vroegschoolse interventies betreft, hebben deze uiteraard alleen betrekking op het so.

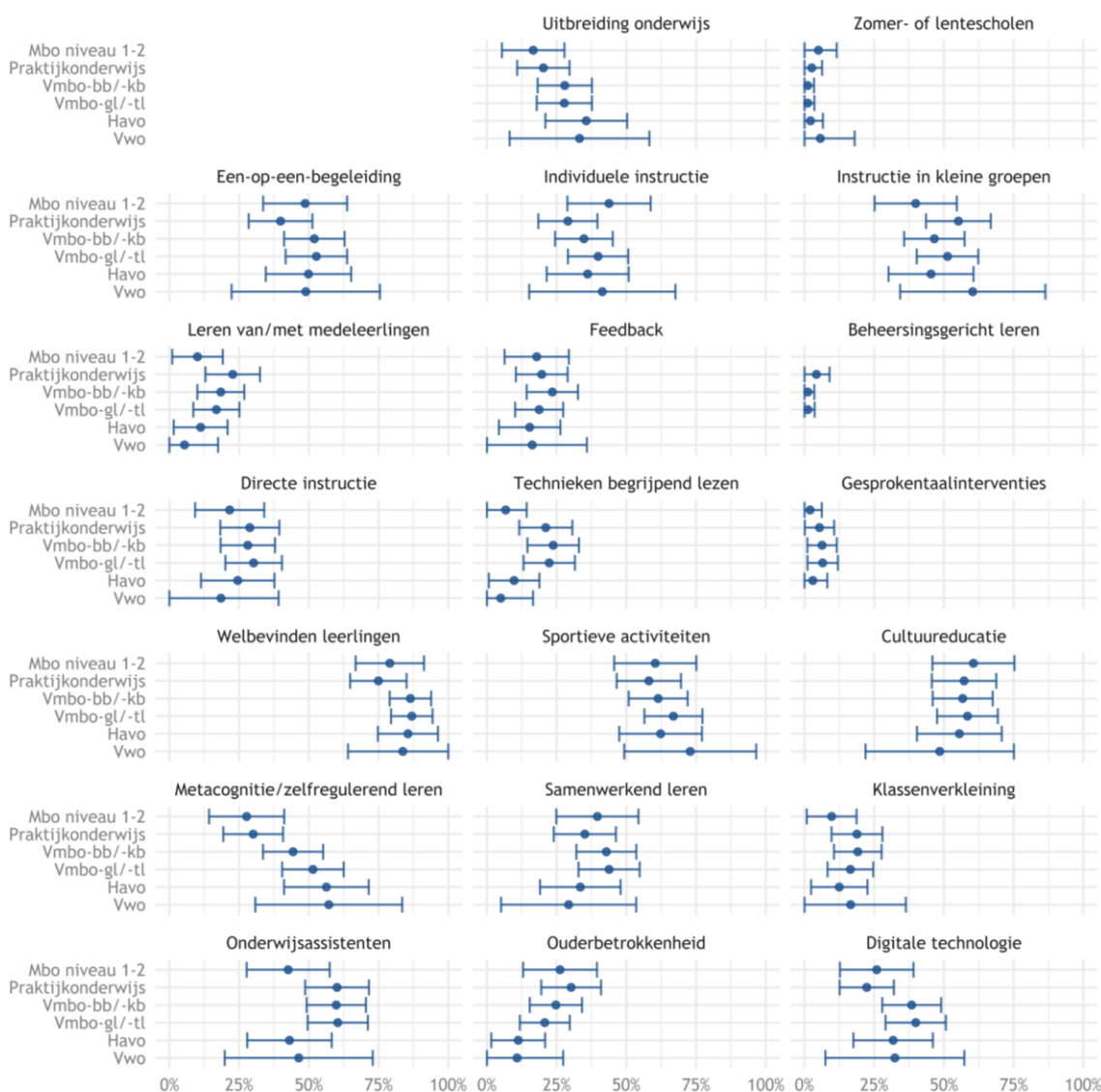
Figuur 3.8: Gekozen interventies in het (v)so per vestiging (n=289)

Thema A ('meer onderwijs binnen of buiten reguliere schooltijden om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren') is, zoals gezegd, het minst gekozen: zeventien procent van alle (v)so scholen koos voor uitbreiding van het onderwijs, twee procent voor zomer- of lentescholen en één procent voor voor- en vroegschoolse interventies (alleen so). Uit **thema B** ('effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren') is vooral de instructie in kleine groepen populair (69%), gevolgd door een-op-een begeleiding (46%), individuele instructie (34%) en directe instructie (31%). Iets minder dan een kwart van de schoolleiders koos in thema B voor feedback (23%) en/of technieken voor begrijpend lezen (12%). Leren van en met medeleerlingen werd in het (voortgezet) speciaal onderwijs door achttien procent gekozen. Gesprokentaalinterventies (11%) en beheersingsgericht leren (4%) en zijn minder vaak gekozen in het (voortgezet) speciaal onderwijs. **Thema C** richt zich op de sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen. Uit dit thema kozen schoolleiders in het (voortgezet) speciaal onderwijs vooral interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (83%), gevolgd door sportieve activiteiten (53%) en cultuur-educatie (49%). In **thema D** ('ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen') is bij 37 procent van de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs gekozen voor metacognitie en zelfregulerend leren; 31 procent van de schoolleiders kruisten samenwerkend leren aan. **Thema E** ('extra inzet van personeel/ondersteuning') bevat twee interventies waarvan de meest gekozen interventie in het (voortgezet) speciaal onderwijs de inzet van onderwijsassistenten/ instructeurs is (67%). Klassenverkleining werd gekozen door zeventien procent van de schoolleiders. Onder **thema F** ('faciliteiten en randvoorwaarden') kon gekozen worden uit twee interventies: hiervan is bij 37 procent van de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs gekozen voor digitale technologie en bij twintig procent voor ouderbetrokkenheid.

De drie meest gekozen interventies zijn respectievelijk: interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (83%), instructies in kleine groepen (69%) en (extra) inzet van onderwijsassistenten of instructeurs (67%). Andere interventies die door ongeveer de helft van de scholen worden gekozen zijn één-op-één begeleiding, sportieve activiteiten en cultuureducatie. De minst gekozen interventies zijn voor- en vroegschoolse interventies (alleen so), zomer- of lentescholen en beheersingsgericht leren; minder dan tien procent van de scholen kiest voor deze interventies. De top-5 van meest gekozen interventies in het (voortgezet) speciaal onderwijs ziet er als volgt uit:

Thema C: Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (83%)
 Thema B: Instructie in kleine groepen (68%)
 Thema E: Onderwijsassistenten/instructeurs (66%)
 Thema C: Sportieve activiteiten (53%)
 Thema D: Cultuureducatie (48%)

Figuur 3.9 laat zien dat de verschillen in de keuze van interventies tussen de vso-niveaus niet groot zijn. Vanwege de kleine aantallen zijn de betrouwbaarheidsintervallen groot en de verschillen niet significant.

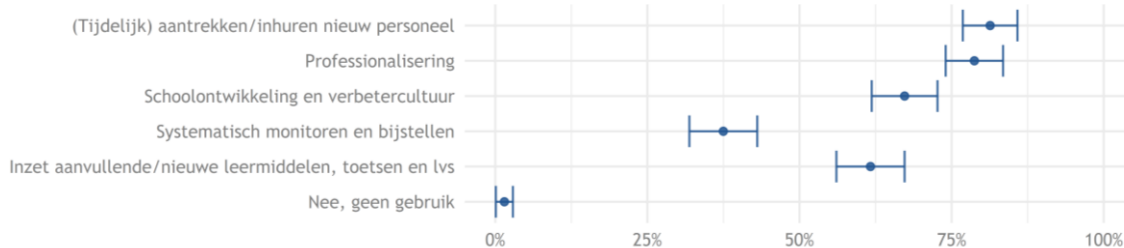
Figuur 3.9: Gekozen maatregelen voor interventies in het vso per vestiging (n=200)

In de vragenlijst is gevraagd of scholen van plan zijn om voor de uitvoering van de interventies in de rubrieken A t/m E gebruik te maken van een of meer randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten. Scholen konden meer dan een antwoord aankruisen. Het betrof hier de volgende onderdelen:

- (tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel;
- professionalisering (nodig om de gekozen interventies te kunnen uitvoeren);
- schoolontwikkeling en verbetercultuur;
- systematisch monitoren en bijstellen (data-geïnformeerd werken);
- leermiddelen: inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen;
- geen gebruik van randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten.

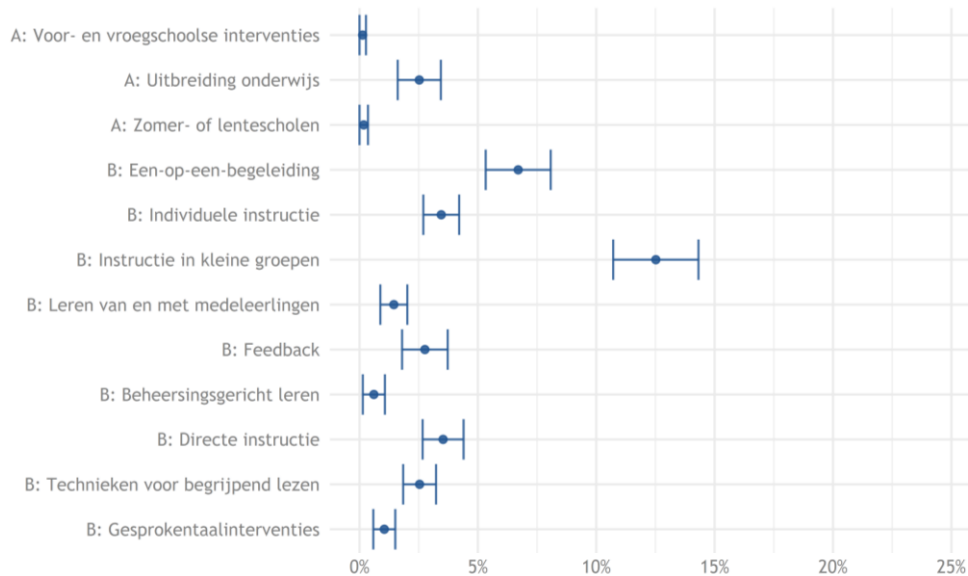
Figuur 3.10 laat zien dat vrijwel alle scholen gebruikmaken van deze randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten voor de interventies. De meest gekozen maatregelen zijn het (tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel (81%), en professionalisering (79%). Interventies met betrekking tot schoolontwikkeling en verbetercultuur en de inzet van aanvullende/nieuwe leermiddelen, toetsen en leerlingvolgsystemen zijn door ruim 60 procent gekozen. De minst vaak gekozen interventie is het systematisch monitoren en bijstellen, hoewel ook hier 37 procent van de scholen aangeeft hier gebruik van te (zullen) maken.

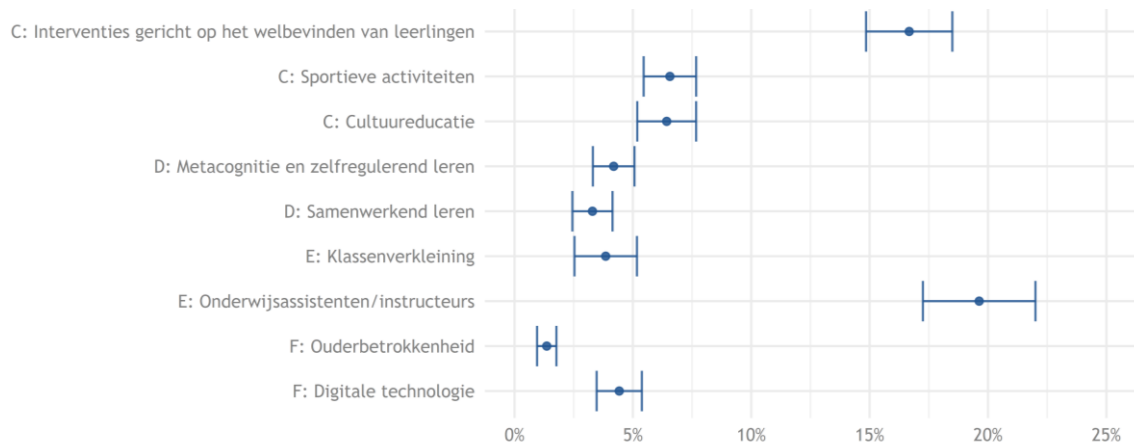

Figuur 3.10: Gekozen maatregelen voor interventies in het (v)so per vestiging (n=289)

Verwachte besteding per interventie

De verwachte besteding van het budget per maatregel is voor het (v)so weergegeven in figuur 3.11 (deel 2 van figuur op volgende pagina). Schoolleiders hadden moeite met het correct invullen van deze gegevens, mede omdat interventies elkaar kunnen overlappen. Het geeft een indicatie. Schoolleiders verwachten een relatief groot deel van het budget te besteden aan het (extra) inzetten van onderwijsassistenten of instructeurs, interventies gericht op het welbevinden en het geven van instructies in kleine groepen.

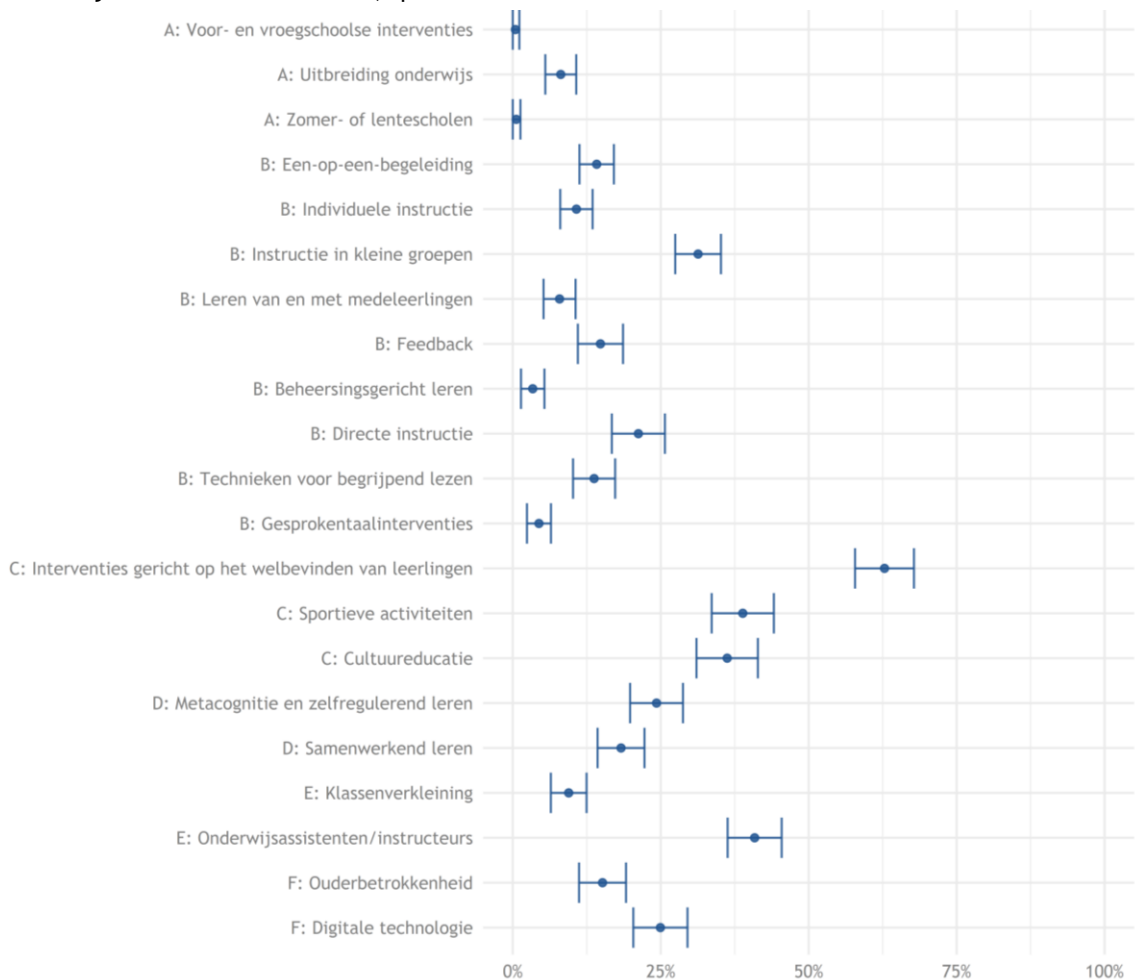

Figuur 3.11: Verwachte besteding van het budget per maatregel in het (v)so, per vestiging (n=289)

Bereik leerlingen per interventie

Tot slot brengt figuur 3.12 het aandeel te bereiken leerlingen per maatregel in kaart. Ook voor deze indicator geldt dat schoolleiders moeite hadden om hiervoor betrouwbare informatie aan te leveren, mede omdat interventies overlappen. De resultaten geven een indicatie. In totaal 63 procent van de leerlingen denkt men te bereiken door interventies gericht op het welbevinden. Vervolgens is de verwachting dat (relatief) veel leerlingen bereikt gaan worden met interventies gericht op extra inzet van onderwijsassistenten/instructeurs, sportieve activiteiten en cultuureducatie.

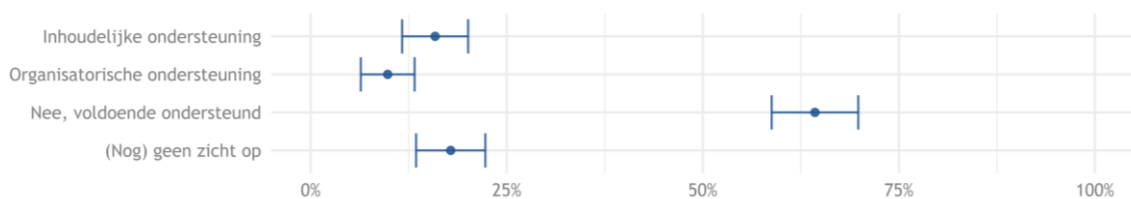

Figuur 3.12: Welk deel van de leerlingen wordt bereikt per maatregel in het (v)so, per vestiging (n=289)

3.4 Betrokkenheid bij het schoolprogramma in het (voortgezet) speciaal onderwijs

In totaal 76 procent van het onderwijsteam in het (v)so was betrokken bij het opstellen van het schoolprogramma. Daarnaast is op de meeste scholen (67%) sprake geweest van instemming van de MR met het schoolprogramma. Van de scholen die nog geen instemming hebben verwachten de schoolleiders in de meeste gevallen dat dit in september/oktober 2021 is gebeurd.

Ook is aan scholen gevraagd of ze externe ondersteuning nodig hebben bij het vormgeven en uitvoeren van het schoolprogramma. Het merendeel geeft aan dat ze voldoende ondersteuning hebben (64%). Zo'n 16 procent van de scholen geeft aan inhoudelijke ondersteuning nodig te hebben en tien procent geeft aan behoefte te hebben aan organisatorische ondersteuning. De ondersteuningsbehoefte voor het vormgeven en uitvoeren van het programma is gericht op verschillende aspecten. Er is behoefte aan ondersteuning van het proces én aan professionalisering om de interventies uit te kunnen voeren. Bij de procesmatige kant denkt men aan het aanstellen van een coördinator, begeleiding bij de planvorming of ondersteuning bij de monitoring. Trainingen voor het team, het inhuren van expertise voor het uitvoeren van een aantal interventies en het ondersteunen van onderwijsontwikkeling zijn meer op de inhoudelijke kant gericht. Ook worden er externen ingehuurd om het team te ontlasten, bijvoorbeeld voor een huiswerkklas.

Figuur 3.13: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma (n=289)

Op ruim de helft van de scholen (55%) ervaart men knelpunten of belemmeringen bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs. Uit een toelichting van scholen komt het volgende beeld naar voren. Scholen die belemmeringen ervaren bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs, benoemen personeelstekort veruit het vaakst als knelpunt. Het is moeilijk om gekwalificeerd personeel te vinden om de interventies uit te voeren, met name leraren. De werkdruk onder het personeel is al hoog en vaak kunnen de extra activiteiten niet door het eigen team worden opgevangen. Een moeilijkheid bij het aantrekken van extra personeel is dat het subsidieprogramma slechts twee jaar loopt. Er is geen garantie dat men daarna in dienst kan blijven. Er zijn ook andere redenen waarom men de periode van twee jaar te kort vindt, een knelpunt dat eveneens vaak wordt benoemd. Men betwijfelt of deze tijdsspanne lang genoeg is om verbeteringen duurzaam te integreren, temeer daar het opstarten tijd kost. Personeel moet worden aangetrokken of opgeleid, de levering van materialen duurt soms lang. Investeringsdienen te worden afgeschreven over een langere periode, wat de vraag oproept hoe dit te financieren nadat de subsidie wegvalt. Velen hadden liever gehad dat het geldbedrag over meer jaren was uitgesmeerd. Diverse scholen geven aan gebrek aan ruimte te hebben om het programma uit te voeren. Er zijn bijvoorbeeld niet genoeg aparte ruimtes om met kleinere groepen te kunnen werken. De eisen rondom het programma worden ook als knellend ervaren. De administratieve lasten, verplichte monitoring en verantwoording, het uitvoeren van de schoolscan en het uitwerken van het programma in korte tijd, dit alles wordt als verzwarend voor het takenpakket gezien.

3.5 Samenvatting en conclusies (voortgezet) speciaal onderwijs

Geconstateerde vertragingen

In totaal 289 scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs vulden een volledige vragenlijst in; een respons van 54,1 procent. Meer dan de helft van de scholen (58%) maakt zich veel zorgen over het welbevinden van de leerlingen. Iets minder dan de helft (44%) is bezorgd over de ontwikkeling van de executieve functies.

Ongeveer een kwart maakt zich ernstige zorgen over de leervertraging in de kernvakken en de overige vakken en over de fysieke ontwikkeling. Er zijn weinig verschillen tussen de onder-, midden- en bovenbouw, de meerderheid van de scholen geeft aan dat de zorg bij alle leerjaren zit. Ruim veertig procent maakt zich zorgen om specifieke groepen leerlingen en dan met name degenen met een kwetsbare thuissituatie en NT2-leerlingen. Ook zijn er meer zorgen om leerlingen die gaan uitstromen naar regulier onderwijs, arbeidsmarkt of dagbesteding en degenen die veel begeleiding nodig hebben. Een klein percentage van de scholen (13%) meldde zich weinig zorgen te maken over de ontwikkeling van de leerlingen. Het relatief snel weer fysiek les krijgen op het (voortgezet) speciaal onderwijs wordt als een van de redenen genoemd waarom er relatief weinig achterstanden door hen worden geconstateerd. Mogelijke vertragingen zijn met name vastgesteld op grond van toetsuitslagen. Ook zijn er gesprekken gevoerd met docenten, begeleiders, ouders en leerlingen en is er meerdere keren informatie uit OPP's gehaald.

Interventiekeuze

Op scholen in het (v)so heeft 55 procent inmiddels een definitieve keuze gemaakt voor de interventies; voor 39 procent is de keuze voor een deel van de interventies definitief. Vijf procent van de schoolleiders geeft aan dat er nog geen definitieve keuze is gemaakt. Bijna drie kwart van de scholen heeft vijf of meer interventies gekozen. Gemiddeld heeft men in het (v)so 6,7 interventies gekozen.

Het gros van de schoolleiders heeft gekozen voor tenminste één interventie uit thema B ('effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren') en C ('sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling') (beide rond de 89%). Daarnaast heeft meer dan de helft van de schoolleiders gekozen voor tenminste één interventie uit thema D ('ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen'), E ('extra inzet van personeel/ondersteuning') en F ('faciliteiten en randvoorwaarden'). Interventies uit thema A ('meer onderwijs binnen of buiten reguliere schooltijden om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren') zijn het minst vaak gekozen. De meest gekozen interventies in het (voortgezet) speciaal onderwijs zijn:

- Thema C: interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (83%);
- Thema B: instructie in kleine groepen (68%);
- Thema E: onderwijsassistenten/instructeurs (66%);
- Thema C: sportieve activiteiten (53%);
- Thema D: cultuureducatie (48%).

Schoolleiders konden slechts een voorzichtige indicatie geven van de bestedingen. Ze verwachten een relatief groot deel van het budget te besteden aan het (extra) inzetten van onderwijsassistenten/instructeurs, interventies gericht op het welbevinden en het geven van instructies in kleine groepen. Hiermee verwachten ze een ruime meerderheid van de leerlingen te bereiken. Het grootste deel van de leerlingen denkt men te bereiken met interventies gericht op het welbevinden, gevolgd door interventies gericht op extra inzet van onderwijsassistenten/instructeurs, sportieve activiteiten en cultuureducatie.

Betrokkenheid bij de totstandkoming van het schoolprogramma

Zo'n drie kwart van het onderwijsteam in het (v)so was betrokken bij het opstellen van het schoolprogramma. Op ongeveer twee derde van de scholen heeft de MR met het schoolprogramma ingestemd. Waar dat nog niet is gebeurd verwachten de meeste schoolleiders dat dit in september/oktober 2021 is gebeurd. Zo'n zestien procent van de scholen geeft aan externe inhoudelijke ondersteuning nodig te hebben bij het vormgeven en uitvoeren van het schoolprogramma en tien procent heeft behoefte aan organisatorische ondersteuning door externen.

4 Voortgezet onderwijs

4.1 Aantal deelnemende scholen

In dit laatste hoofdstuk komen de resultaten van de schoolscan, de interventies en de totstandkoming van het schoolprogramma aan bod in het voortgezet onderwijs. In totaal hebben 880 vo-scholen de vragenlijst geheel ingevuld, een respons van 63,9 procent (een bruto respons van 72,2%). Tabel 4.1 toont de respons naar schoolkenmerken. In deze tabel is de achterstandsscore (ingedeeld in kwintielen) en de stedelijkheid gepresenteerd.⁹ In de tabel is achtereenvolgens de verdeling binnen de steekproef, na weging en voor de gehele populatie te zien. De verschillen tussen de steekproef zijn statistisch getoetst door middel van chi-kwadraat toetsen: hieruit komen geen statistische verschillen naar voren. De resultaten zijn gewogen naar de achterstandsscore van de school.

Tabel 4.1: Deelname scholen voortgezet onderwijs naar schoolkenmerken

Type onderwijs	VO	Steekproef		Steekproef na weging		Populatie	
		n	%	n	%	n	%
		880	100,0%	881	100,0%	1.610	100,0%
Achterstandsscore (in kwintielen)	Onbekend/niet valide	27	3,1%	10	1,2%	17	1,2%
	Kwintiel 1	154	17,5%	174	19,7%	284	19,7%
	Kwintiel 2	165	18,8%	174	19,7%	284	19,7%
	Kwintiel 3	187	21,3%	174	19,8%	285	19,8%
	Kwintiel 4	179	20,3%	174	19,7%	284	19,7%
	Kwintiel 5	168	19,1%	174	19,7%	284	19,7%
Stedelijkheid	Niet stedelijk	42	4,8%	44	5,0%	73	5,1%
	Weinig stedelijk	177	20,1%	180	20,4%	260	18,1%
	Matig stedelijk	130	14,8%	130	14,8%	214	14,9%
	Sterk stedelijk	297	33,8%	293	33,3%	487	33,9%
	Zeer sterk stedelijk	234	26,6%	233	26,5%	404	28,1%

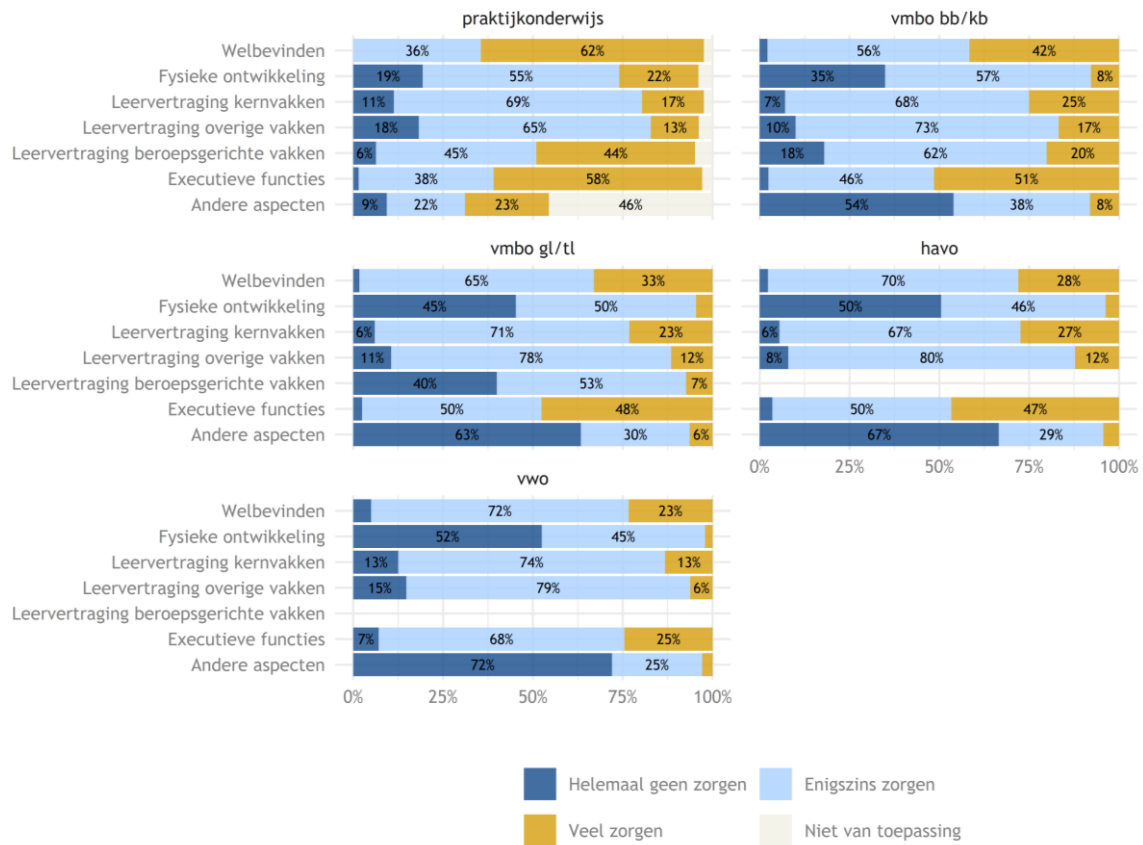
Bron: eigen dataverzameling / BBO ROM-bestanden

4.2 Schoolscan: bronnen en geconstateerde vertragingen in het voortgezet onderwijs

Zorgen over leerlingen

In het voortgezet onderwijs zijn de zorgen over de ontwikkeling van leerlingen uitgevraagd per onderwijsniveau (zie figuur 2.9). Over het geheel genomen zijn zorgen het grootst op het gebied van executieve functies en welbevinden van leerlingen. Bij executieve functies gaat het onder andere om motivatie, werkhouding, werkgeheugen, emotieregulatie, volgehouden aandacht, planning/prioritering, organisatie, timemanagement, en doelgericht gedrag. Het percentage dat zich ernstige zorgen maakt op dit gebied neemt af met de stijging van het onderwijsniveau. Er zijn verschillen tussen de onderwijsniveaus met betrekking tot de domeinen waarover men zich zorgen maakt. Grote zorgen zijn er in het praktijkonderwijs over welbevinden (62%) en executieve functies (58%). In het vmbo bb/kb maakt 42 procent zich zorgen over welbevinden en 52 procent over executieve functies. In het vmbo gl/tl gaat het om respectievelijk 33 procent (welbevinden) en 48 procent (executieve functies), in havo om 28 en 46 procent en in het vwo om 23 en 24 procent. Ernstige zorgen over leervertraging zien we vooral in het praktijkonderwijs (met name bij de beroepsgerichte vakken: 44% en 14% en 17% bij de andere vakken). In het vmbo bb/kb is er bij een kwart van de scholen bezorgdheid over vertragingen op het terrein van leerprestaties (tussen 17% en 26%). In vmbo gl/tl en havo heeft een kwart van de scholen ernstige zorgen over leervertragingen op kernvakken (23% en 27%). Bij vwo-leerlingen zijn er nauwelijks ernstige zorgen.

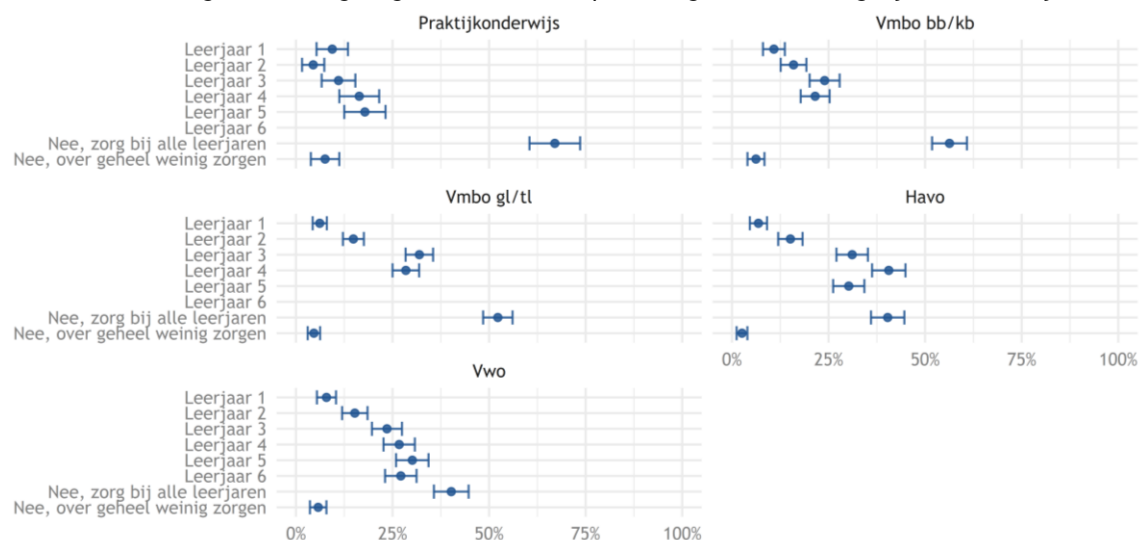
⁹ Zie voor de verdeling naar regio (veiligheidsregio) bijlage 2.

Figuur 4.1: Zorgen over leerlingen per aspect in het vo per vestiging en onderwijsniveau (aantal scholen x niveau=2.313)

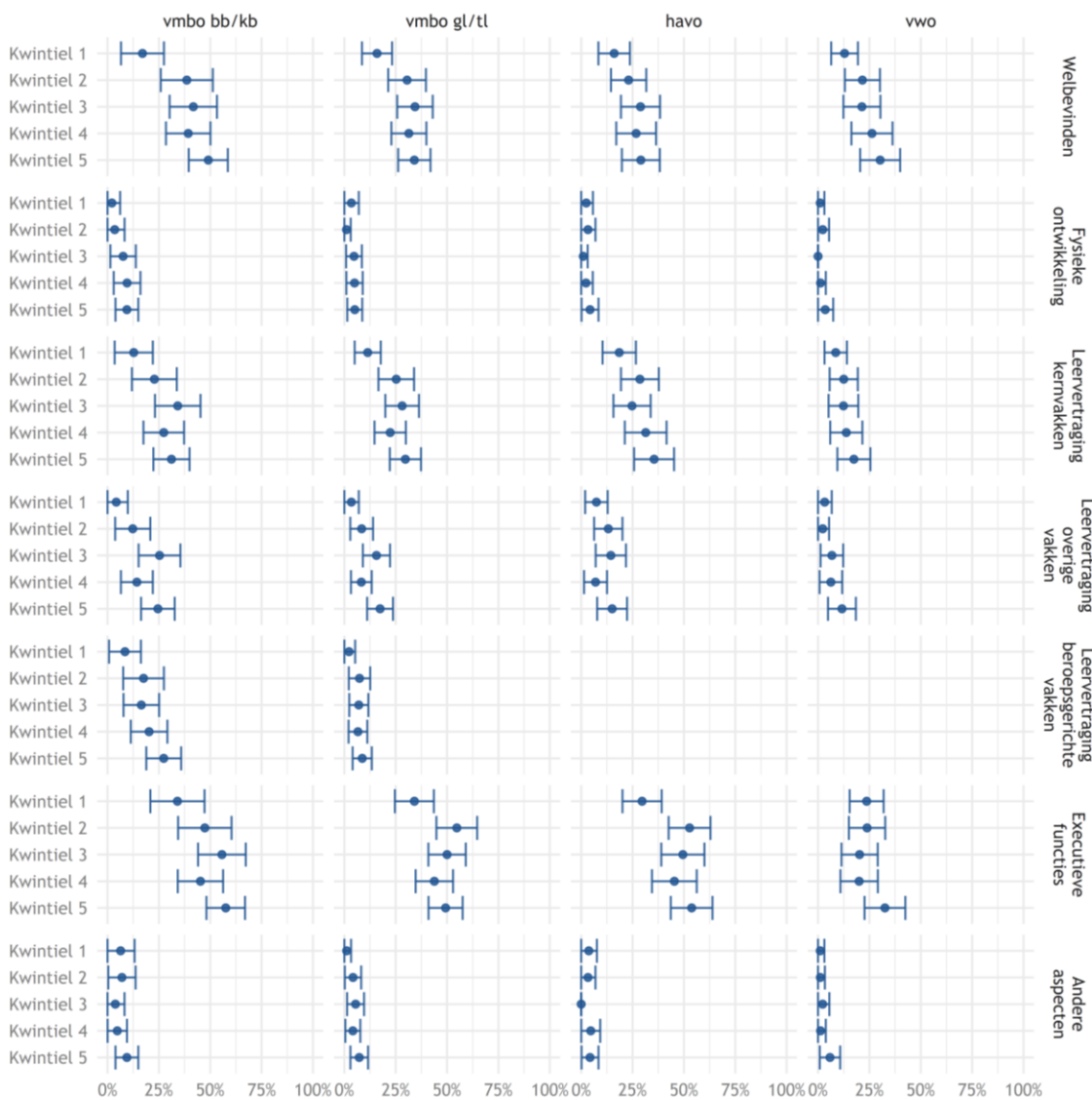
Zorgen naar leerjaar

Zitten deze zorgen bij specifieke groepen leerlingen of bij alle leerlingen? Onderscheiden naar jaar kan geconcludeerd worden dat ruimschoots de helft van de scholen zorgen heeft over leerlingen in alle leerjaren (figuur 4.2). Indien zorgen wel variëren per leerjaar, dan geeft men aan dat in de twee hoogste leerjaren de zorgen groter zijn dan in lagere leerjaren. Tussen drie en zeven procent van de scholen geeft aan zich over het geheel weinig zorgen te maken. Dit percentage zien we terug bij alle onderwijsniveaus.

Figuur 4.2: Zorgen over leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (n=2.313): 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Figuur 4.3 laat het percentage scholen zien waar schoolleiders zich veel zorgen maken om de leerlingen, uitgesplitst naar achterstandscore. Omdat deze uitsplitsing voor het praktijkonderwijs onbetrouwbare gegevens laten zien (vanwege kleine celvulling) is het praktijkonderwijs in figuur 4.3 achterwege gelaten. Geïnteresseerden kunnen de cijfers raadplegen in bijlage 2, figuur 0.1. De resultaten zijn niet opvallend en (gezien de overlappende betrouwbaarheidsintervallen) niet significant verschillend. Op sommige onderdelen zijn er met name minder zorgen bij scholen zonder achterstandsléerlingen (kwintiel 1), met name als het gaat om welbevinden en executieve functies (m.u.v. vwo).

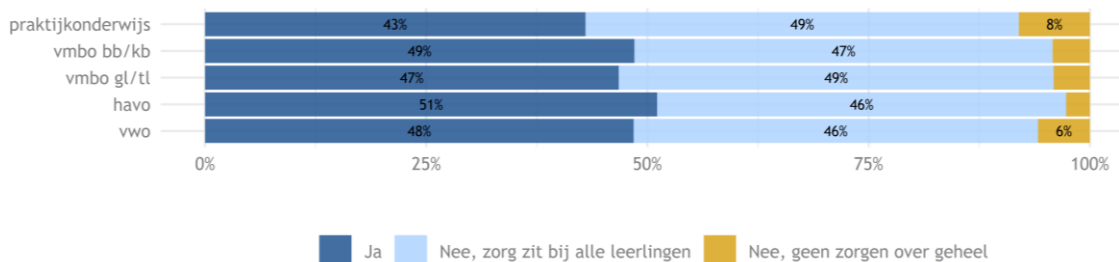

Figuur 4.3: Zorgens over leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (n=2.313): 95%-betrouwbaarheidsintervallen naar achterstandsscores

Zorgen over groepen leerlingen

Zijn er zorgen over specifieke groepen leerlingen? Ongeveer de helft van de scholen ziet vertragingen bij alle leerlingen (figuur 4.4). De andere helft geeft aan zich met name zorgen te maken over specifieke groepen leerlingen. Aan schoolleiders is gevraagd ander toe te lichten om welke groepen het gaat. Ook in het voortgezet onderwijs maakt men zich het meeste zorgen over leerlingen in een kwetsbare thuissituatie: instabiliteit, onveiligheid, zorgen, onvermogen om een kind te helpen of te motiveren. Verder heeft men grote zorgen over leerlingen die voor de coronaperiode al extra ondersteuning nodig hadden en degenen die al sociaal-emotioneel kwetsbaar waren. Ook leerlingen die thuis geen Nederlands spreken worden genoemd.

In het vo uiten schoolleiders expliciet ook hun zorgen over de huidige examenklassen omdat zij weinig tijd meer hebben om opgelopen vertragingen in te halen.

Figuur 4.4: Zorgen over specifieke groepen leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (n=2.313)

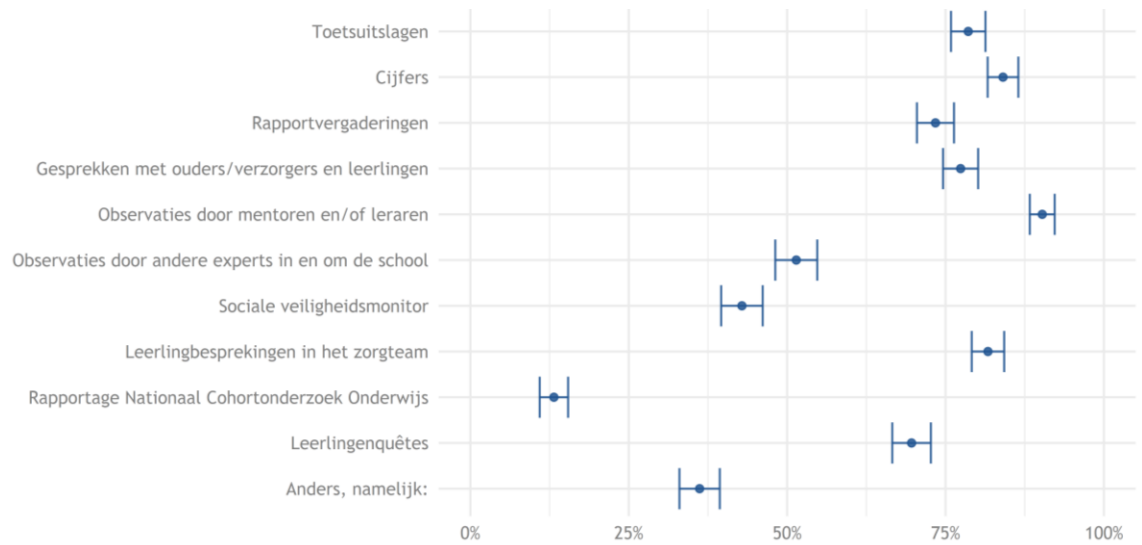
Scholen die zich over het algemeen *weinig zorgen* maken over leerlingen, geven daarbij vaak als toelichting dat ze de indruk hebben dat het bij de groep als geheel meevalt met de vertragingen. Ze hebben vertrouwen dat de leerlingen goed terecht gaan komen, zeker met de extra ondersteuning vanuit het Nationaal Programma Onderwijs, want kinderen zijn flexibel. Deze scholen hebben het online onderwijs goed kunnen regelen. Ze hebben de leerlingen goed in beeld en er is een goede samenwerking tussen leerkrachten, leerlingen en ouders. In het vo zijn dat vwo, omdat deze leerlingen al iets zelfstandiger zijn, en het praktijkonderwijs, omdat deze leerlingen sneller weer naar school konden. De zorgleerlingen waren voor corona meestal ook al in beeld. Waar mogelijk hebben deze leerlingen extra ondersteuning gekregen of hebben ze op school les gekregen. Er wordt echter ook geconstateerd dat de thuissituatie belangrijk is en dat daar een grens is aan wat de school kan doen. De hulp van ouders en een stabiele thuissituatie zijn van groot belang gebleken om het onderwijs op niveau te houden. Dat is niet altijd gelukt.

Activiteiten en bronnen gebruikt bij de schoolscan

Op basis van welke bronnen zijn deze zorgen geconstateerd? Figuur 4.5 toont de 95%-betrouwbaarheidsintervallen van de bronnen die scholen gebruikten bij het vaststellen van vertragingen. Dat is de range waarbinnen de werkelijke percentages zich, uitgaande van alle vo-scholen, zullen bevinden. Verreweg de meest gebruikte bron bestaat uit observaties door mentoren en/of leraren (90%), gevolgd door behaalde cijfers (84%). Scholen konden meer dan een bron gebruiken bij het vaststellen van de vertragingen. Ongeveer op acht van de tien scholen gebruikte men ook leerlingbesprekingen in het zorgteam (81%), toetsuitslagen (78%) of gesprekken met ouders/verzorgers en leerlingen (78%). Ruim zeven van de tien vo-scholen baseerden de zorgen die ze hebben geuit ook op rapportvergaderingen (73%) of leerlingenquêtes (70%). Andere bronnen, zoals observaties door andere experts in en om de school of een sociale veiligheidsmonitor werden benut voor het vaststellen van vertragingen door respectievelijk 52 en 43 procent van de scholen.

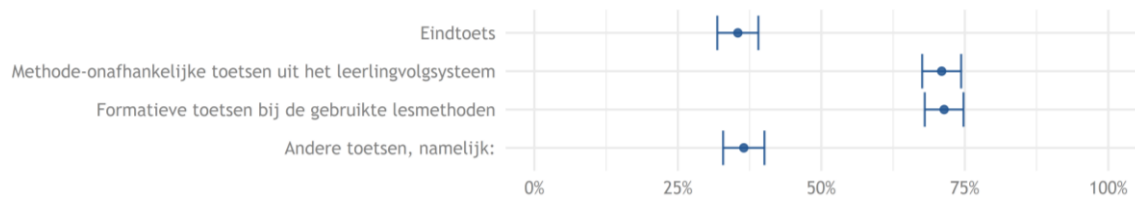
Een op de drie scholen (36%) maakte gebruik van andere bronnen. Degenen die aangeven andere toetsen dan genoemde te hebben gebruikt voor de schoolscan, melden vaak dat er enquêtes waren uitgezet onder ouders, leerlingen en/of docenten. Ook zijn er vaak gesprekken gevoerd, met docenten, begeleiders, ouders en leerlingen. In het vo zijn de leerlingenraad en de ouderraad geregeld betrokken geweest. Analyses door docenten, door een zorgteam of op basis van een volgsysteem worden ook genoemd. In het vo wordt ook Magister genoemd. Rapportages van het NCO Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs zijn in het voortgezet onderwijs weinig gebruikt voor het vaststellen van vertragingen (13%).

Figuur 4.5: Gebruikte activiteiten en bronnen voor schoolscan in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880) : 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Als de scholen toetsen hebben gebruikt, betrof het met name methodeonafhankelijke toetsen (71%) en formatieve toetsen die behoren bij gebruikte lesmethoden (72%, figuur 4.6).

Figuur 4.6: Gebruikte toetsen voor schoolscan in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880) : 95%-betrouwbaarheidsintervallen

4.3 Keuze van interventies in het voorgezet onderwijs

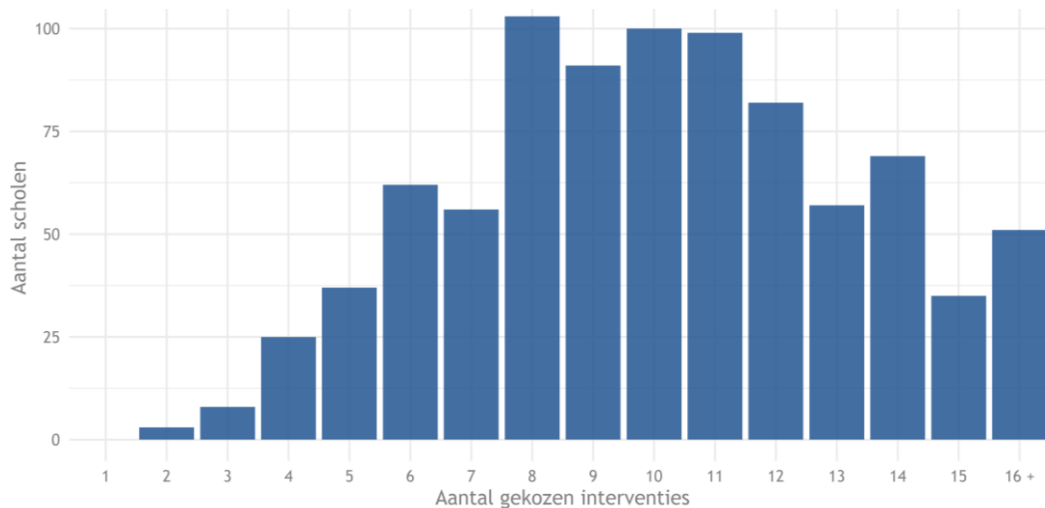
Aantal gekozen interventies

Het merendeel van de schoolleiders geeft aan dat er een definitieve (58 procent) of deels (40 procent) definitieve keuze is gemaakt voor de interventies uit de menukaart. Voor twee procent van de schoolleiders was dit niet het geval, daar is nog geen definitieve keuze gemaakt ten tijde van de bevraging.

De schoolscan was leidend bij de keuze voor de interventies die scholen konden kiezen uit de menukaart met (bewezen) effectieve interventies. Deze interventies zijn (thematisch) ingedeeld in de thema's A tot en met F (waarbij thema F alleen gekozen kon worden in combinatie met een van de andere thema's):

- meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren (totaal 3 interventies);
- effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren (totaal 9 interventies);
- sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen (totaal 3 interventies);
- ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen (totaal 2 interventies);
- (extra) inzet van personeel en ondersteuning (totaal 2 interventies);
- faciliteiten en randvoorwaarden (totaal 2 interventies).

Gemiddeld kozen scholen tien interventies (van de 21); het merendeel van de scholen koos tussen de acht en twaalf interventies (54 procent van alle scholen) (figuur 4.7), terwijl 22 procent voor zeven of minder interventies heeft gekozen.

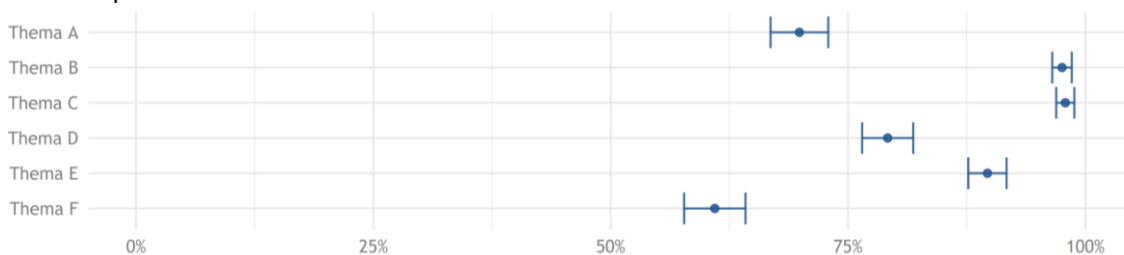

Figuur 4.7: Verdeling van aantal gekozen interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880)

Keuze van thema's

De thema's B en C zijn verreweg het meeste gekozen (resp. 'effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren' en 'sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen'). Figuur 4.8 laat zien op welke thema's scholen hun middelen hebben ingezet. In totaal 98 procent van alle scholen maakte een keuze voor interventies uit deze thema's. In totaal 90 procent koos interventie(s) in thema E ('extra inzet van personeel en ondersteuning') en bijna acht van de tien scholen (79%) selecteerde een of meer interventies in thema D ('ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen'). Thema A ('meer onderwijs binnen of buiten reguliere schooltijden om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren') werd gekozen door 70 procent van de scholen.

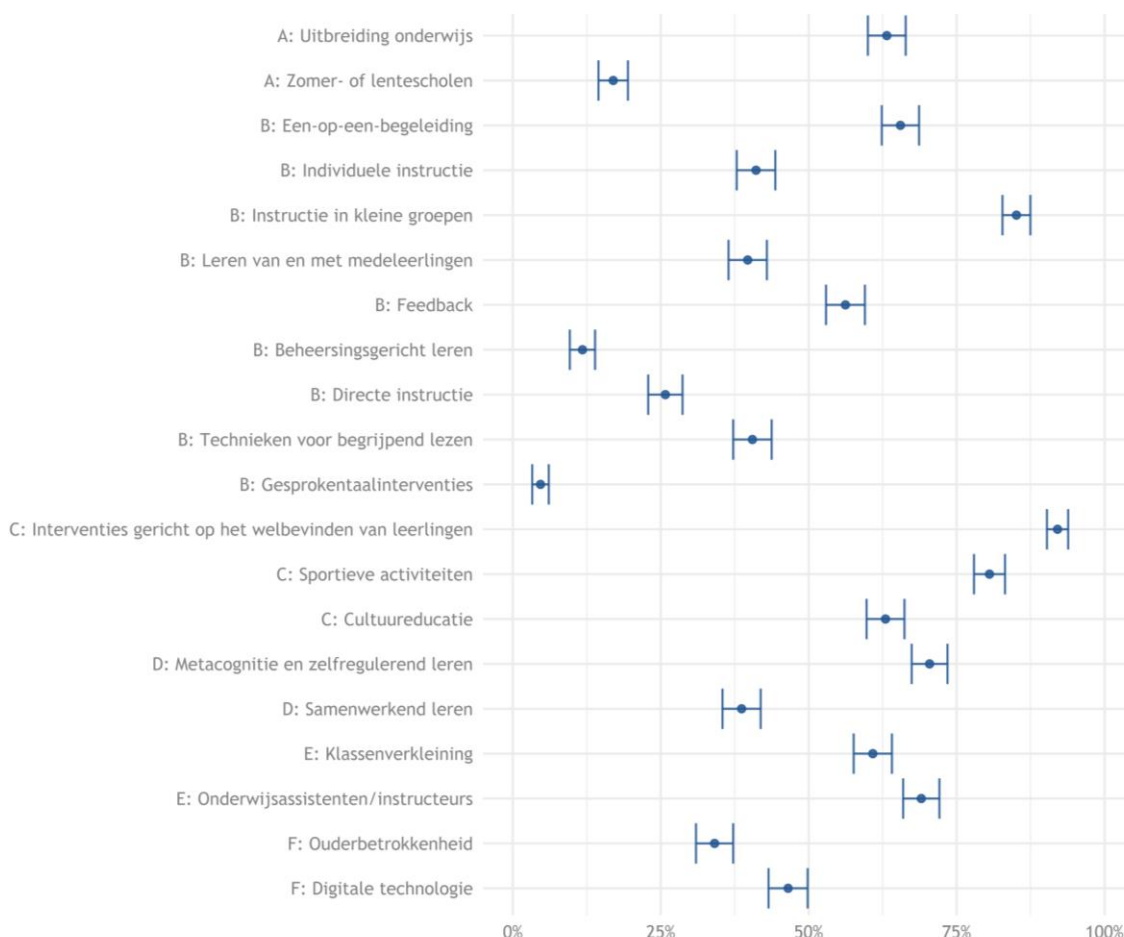
Randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten bij interventies A-E (thema F: 'faciliteiten en randvoorwaarden') kunnen alleen gekozen worden in combinatie met interventies uit de thema's A tot en met E. In totaal 61 procent van de scholen koos interventies uit dit thema.

Figuur 4.8: Gekozen thema's voor interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880): 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Figuur 4.9 toont hoeveel procent van de vo-scholen welke interventies hebben gekozen. In thema A ('meer onderwijs om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren') kiest 63 procent van de scholen voor uitbreiding van het onderwijs. Zomer- of lentscholen zijn minder in trek (17%). Uit thema B ('effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren') is vooral de instructie in kleine groepen vaak gekozen (85%), gevolgd door een-op-een begeleiding (65%) en feedback (56%). Vier van de tien scholen kozen in thema B voor technieken voor begrijpend lezen, individuele instructie en leren van en met medeleerlingen. Een kwart zet in op directe instructie. Beheersingsgericht leren en gesproken-taalinterventies zijn minder vaak gekozen (resp. 12% en 5%). Thema C richt zich op de sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen. Uit dit thema kozen scholen vooral interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (92%), gevolgd door sportieve activiteiten (80%) en cultuur-educatie (63%).

In thema D ('ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen') werd vooral gekozen voor metacognitie en zelfregulerend leren (70%) en in mindere mate voor samenwerkend leren (39%). Thema E ('extra inzet van personeel en ondersteuning') bevat twee interventies die door 69 procent (onderwijsassistenten/instructeurs) en 61 procent (klassenverkleining) van de scholen zijn gekozen. Onder thema F ('faciliteiten en randvoorwaarden') zijn twee interventies voorgelegd die betrekking hadden op digitale technologie (47%) en ouderbetrokkenheid (34%).

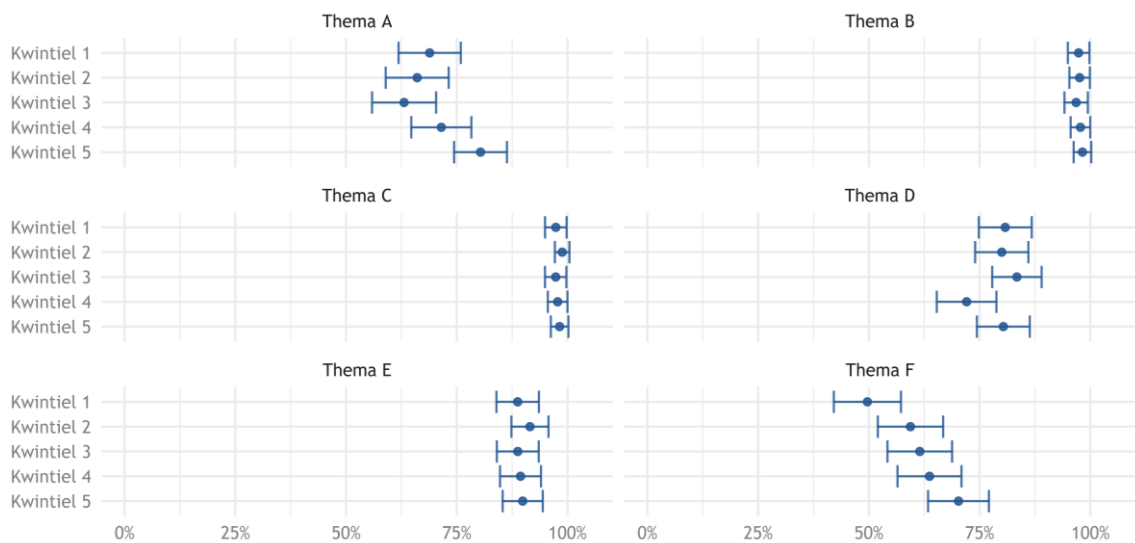
Figuur 4.9: Gekozen interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880)

Resumerend ziet de top-5 van meest gekozen interventies in het voortgezet onderwijs er als volgt uit:

- Thema C: Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (92%)
- Thema B: Instructie in kleine groepen (85%)
- Thema C: Sportieve activiteiten (80%)
- Thema D: Metacognitie en zelfregulerend leren (70%)
- Thema E: Onderwijsassistenten/instructeurs (69%)

Figuur 4.10 toont het percentage scholen dat ten minste één interventie heeft gekozen per thema naar de achterstandsscore per school (bron: CBS). Het gaat hier om de achterstandsscore zonder drempel. Voor dit onderzoek zijn hiervoor kwintielen berekend. Elk kwintiel bevat steeds 20 procent van de scholen. Kwintiel 1 zijn scholen met geen/nauwelijks achterstandsl leerlingen; kwintiel 5 zijn de scholen met de meeste achterstandsl leerlingen.

Vooral interventies in thema A en thema F zijn iets vaker gekozen door scholen met veel achterstandsleerlingen. De betrouwbaarheidsintervallen overlappen elkaar niet; verschillen zijn daarmee niet significant. In de overige thema's zijn er nauwelijks verschillen in het percentage scholen dat ervoor koos.

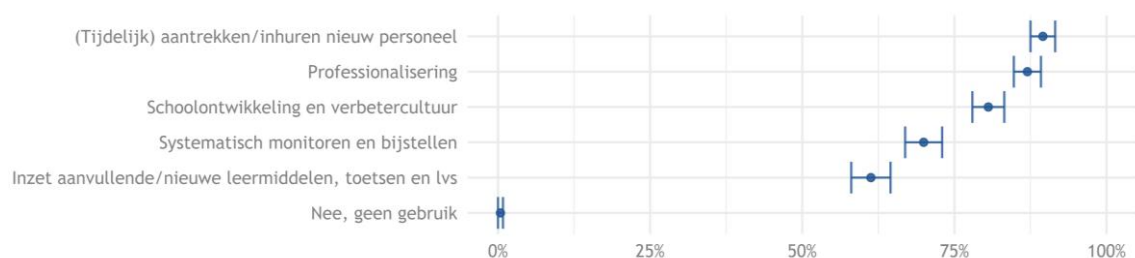

Figuur 4.10: Gekozen interventiethema's in het voortgezet onderwijs per vestiging naar onderwijsachterstandenkintiel (n=880)

In de vragenlijst is gevraagd of scholen van plan zijn om voor de uitvoering van de interventies in de rubrieken A t/m E gebruik te maken van een of meer randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten. Scholen konden meer dan een antwoord aankruisen. Het betrof hier de volgende onderdelen:

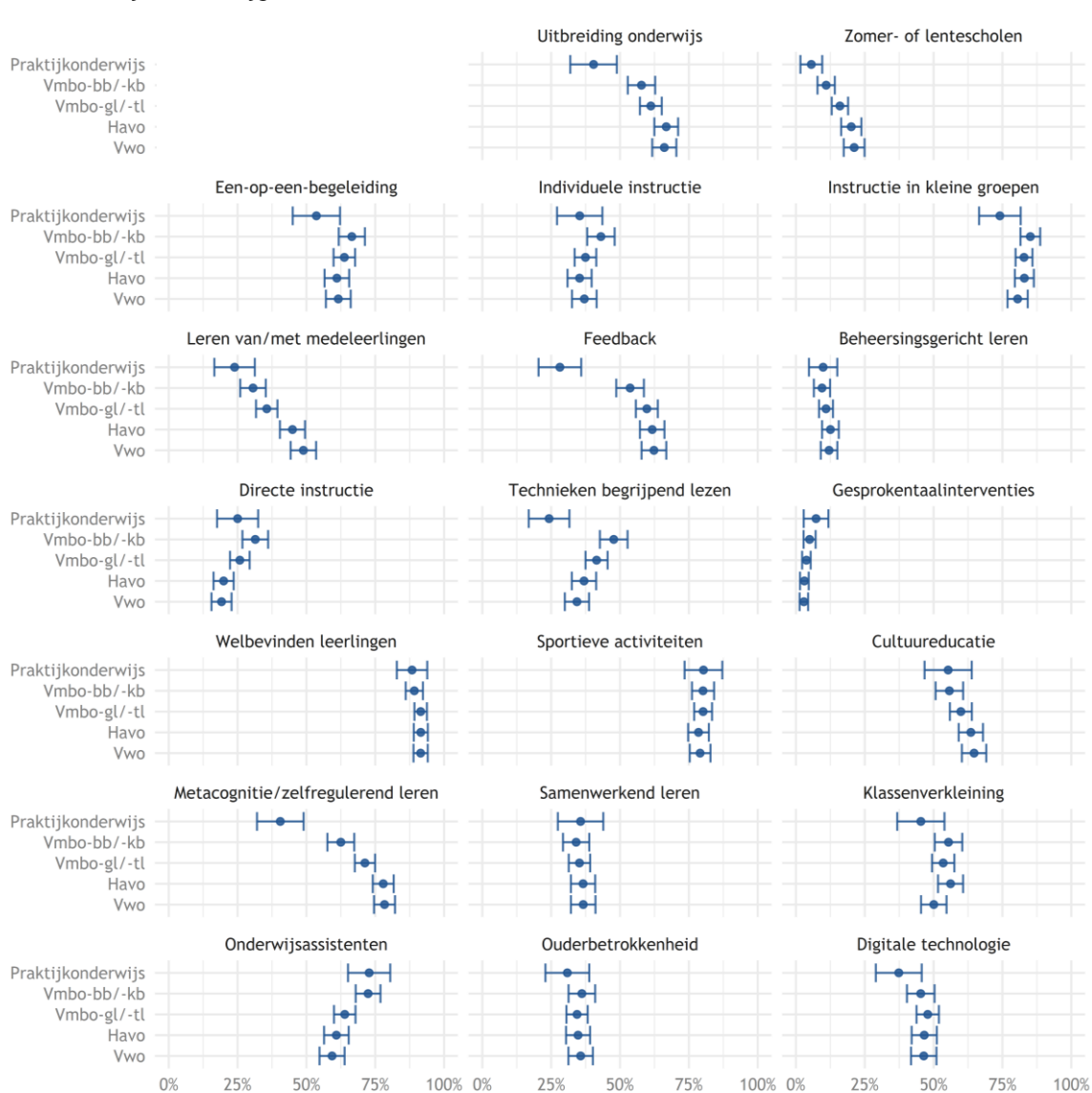
- (tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel;
- professionalisering (nodig om de gekozen interventies te kunnen uitvoeren);
- schoolontwikkeling en verbetercultuur;
- systematisch monitoren en bijstellen (data-geïnformeerd werken);
- leermiddelen: inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen;
- geen gebruik van randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten.

Figuur 4.11 laat zien dat binnen dit thema het (tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel de meest gekozen ondersteunende activiteit is. In totaal 89 procent van de scholen maakt hier gebruik van. Professionalisering staat op de tweede plaats met 87 procent van de scholen, gevolgd door schoolontwikkeling en verbetercultuur (81%). Systematisch monitoren en bijstellen is een activiteit die 70 procent van de scholen inzetten. In totaal 61 procent maakt gebruik van de inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen. Geen gebruik zien we slechts bij minder van een half procent van de scholen.

Figuur 4.11: Gekozen maatregelen voor interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880)

In het voortgezet onderwijs zijn verdiepende vragen over de interventies uitgevraagd per onderwijsniveau. In Figuur 4.12 geeft alle 21 interventies weer met daarbij de beoogde doelgroepen waar deze interventies op zijn gericht. Allereerst komt naar voren dat een aantal interventies minder worden toegepast in het praktijkonderwijs (uitbreiding onderwijs, instructie in kleine groepen, begrijpend lezen en klassenverkleining). Deels komt dit wellicht omdat een aantal van deze onderdelen in het praktijkonderwijs reeds zijn ingebed. Het leren van en met medeleerlingen wordt vaker ingezet naarmate het onderwijsniveau stijgt.

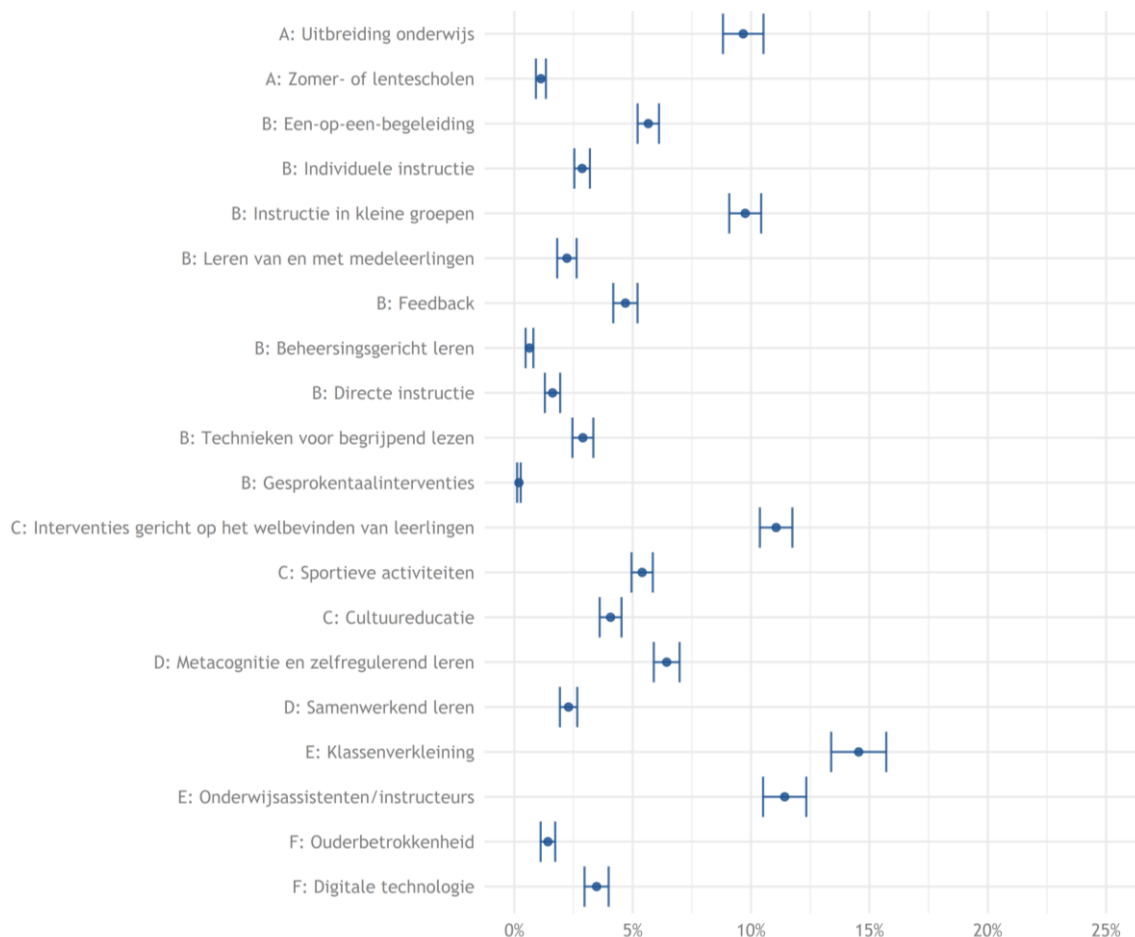

Figuur 4.12: Doelgroep qua niveau voor interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=2.313)

Verwachte besteding per interventie

Figuur 4.13 geeft een beeld van de verwachte besteding van het budget per maatregel. Hierbij moet worden opgemerkt dat er door de scholen veel signalen zijn gegeven dat deze vraag lastig in te vullen was. De figuur geeft dus eerder een indicatie dan een precieze weergave van de werkelijkheid.

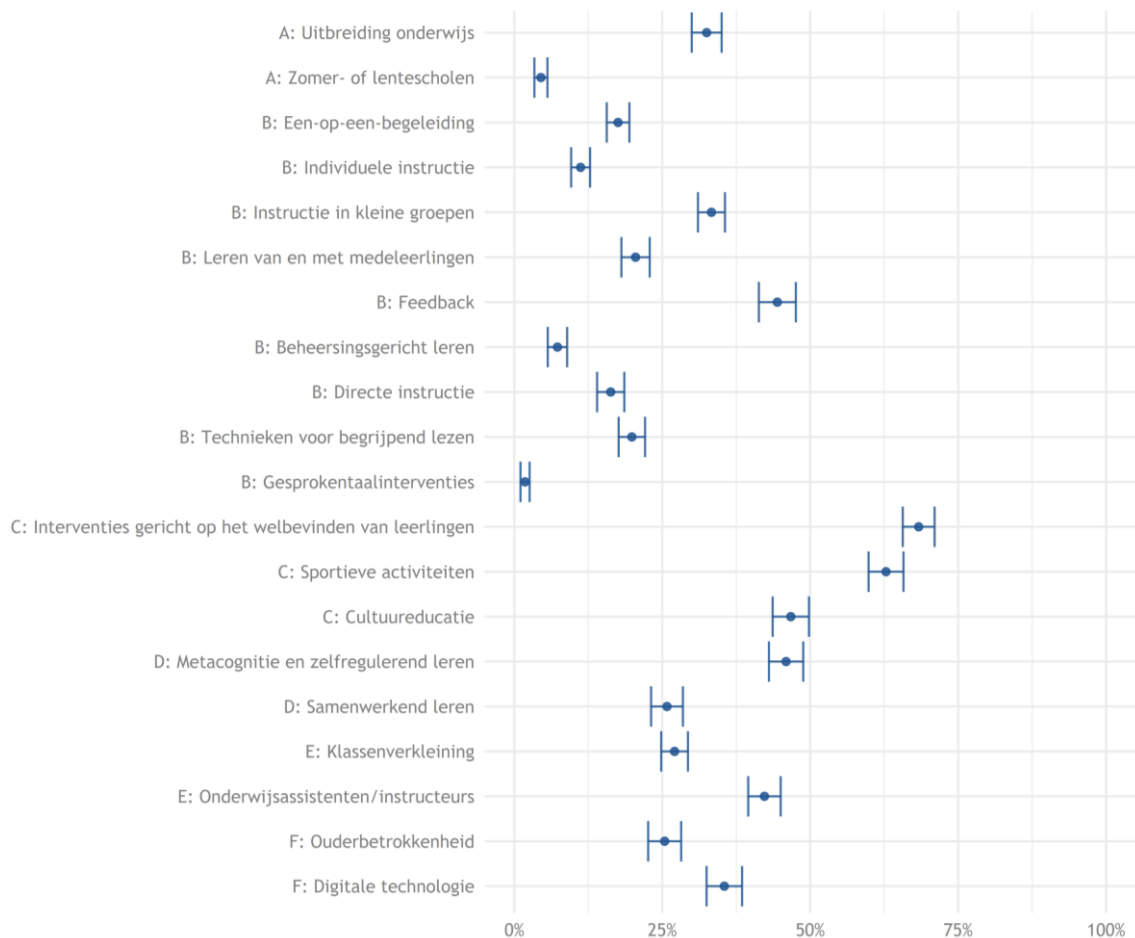
De vijf interventies die het grootste deel van het budget bepalen (ongeveer 10%) zijn klassenverkleining, onderwijsassistenten/instructeurs, interventies gericht op het welbevinden van leerlingen, instructie in kleine groepen en uitbreiding van het onderwijs. Het kleinste deel van het budget (minder dan 1%) verwachten scholen te gaan besteden aan ouderbetrokkenheid, zomer- of lentescholen, beheersingsgericht leren, voor- en gesproken taalinterventies.

Figuur 4.13: Verwachte besteding van het budget per maatregel in het voortgezet onderwijs, per vestiging (n=880)

Bereik leerlingen per interventie

Per interventie is aan de scholen gevraagd welk deel van de leerlingen bij deze interventies (naar verwachting) zal worden betrokken (figuur 4.14). Ook hier geldt dat de resultaten indicatief zijn omdat voor scholen ook deze vraag moeilijk in te vullen was. De volgende interventies hebben een relatief groot bereik (richten zich op 40% of meer van de leerlingen): interventies gericht op het welbevinden van leerlingen, sportieve activiteiten; cultuureducatie, metacognitie en zelfregulerend leren, feedback en de inzet van onderwijsassistenten/instructeurs. Meer exclusieve en gerichte interventies zijn individuele instructie, beheersingsgericht leren, zomer- of lentescholen en gesproken taalinterventies.

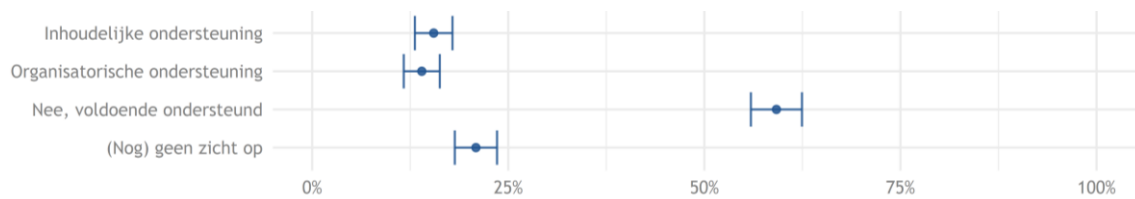

Figuur 4.14: Welk deel van de leerlingen dient bereikt te worden per maatregel in het voortgezet onderwijs, per vestiging (n=880)

4.4 Betrokkenheid bij het schoolprogramma in het voortgezet onderwijs

Het beeld dat scholen hebben van de vertragingen van hun leerlingen en de interventiekeuze die scholen op basis daarvan hebben gemaakt, worden verwerkt in een schoolprogramma. De medezeggenschapsraad (MR) moet hiermee instemmen. Het derde deel van dit hoofdstuk gaat over het proces van de totstandkoming van het schoolprogramma. Uit de resultaten komt naar voren dat 69 procent van het schoolteam betrokken is geweest bij de totstandkoming van het schoolprogramma. Driekwart van de scholen (76%) geeft aan dat de medezeggenschapsraad inmiddels heeft ingestemd met het schoolprogramma. Op scholen waar dit nog niet gebeurd is, geven schoolleiders vrijwel allen aan dat dit omstreeks september/oktober zal gebeuren.

Op de vraag of scholen behoefte hebben aan ondersteuning antwoorden bijna zes van de tien scholen (59%) dat zij voldoende worden ondersteund (figuur 4.15). In totaal zestien procent van de schoolleiders geeft aan behoefte te hebben aan inhoudelijke ondersteuning, veertien procent aan organisatorische ondersteuning. Een op de vijf scholen (21%) heeft nog geen zicht op concrete ondersteuningsbehoeften. Deze resultaten zijn uitgesplitst naar de onderwijsachterstandsscore en de grootte van de school (zie figuur 0.3 en figuur 0.6). De behoefte is vergelijkbaar voor scholen uit verschillende onderwijsachterstandskwintielen, op één gegeven na: schoolleiders van scholen uit met de hoogste achterstandsscores geven vaker aan (30%) dat er (nog) geen zicht is op de ondersteuning die nodig is. Voor scholen met de minste achterstandsléerlingen ligt dit op zeventien procent. De behoeftes zijn ook vergeleken tussen grote en kleine scholen. Dit blijkt geen rol te spelen; er is geen verschil wat betreft de gewenste ondersteuning tussen kleinere of grotere scholen.

Figuur 4.15: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma (n=880)

Scholen hebben hun ondersteuningsbehoefte in de vragenlijst omschreven. De ondersteuningsbehoefte voor het vormgeven en uitvoeren van het programma is gericht op verschillende aspecten. Er is behoefte aan ondersteuning van het proces én aan professionalisering om de interventies uit te kunnen voeren. Bij de procesmatige kant denkt men aan het aanstellen van een coördinator, begeleiding bij de planvorming of ondersteuning bij de monitoring. Trainingen voor het team, het inhuren van expertise voor het uitvoeren van een aantal interventies en het ondersteunen van onderwijsontwikkeling zijn meer op de inhoudelijke kant gericht. Ook worden er externen ingehuurd om het team te ontlasten, bijvoorbeeld voor een huiswerkklas. Diverse scholen melden dat er reeds externe deskundigheid is ingehuurd.

Tot slot is schoolleiders gevraagd of ze knelpunten ervaren bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs. Zes van de tien schoolleiders in het vo ervaren knelpunten bij de uitvoering. Hierover is een open vraag gesteld. Scholen die belemmeringen ervaren bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs, benoemen personeelstekort veruit het vaakst als knelpunt. Het is moeilijk om gekwalificeerd personeel te vinden om de interventies uit te voeren, met name leraren. De werkdruk onder het personeel is al hoog en vaak kunnen de extra activiteiten niet door het eigen team worden opgevangen. Een moeilijkheid bij het aantrekken van extra personeel is dat het subsidieprogramma slechts twee jaar loopt. Er is geen garantie dat men daarna in dienst kan blijven. Er zijn ook andere redenen waarom men de periode van twee jaar te kort vindt, een knelpunt dat eveneens vaak wordt benoemd. Men betwijfelt of deze tijdsspanne lang genoeg is om verbeteringen duurzaam te integreren, temeer daar het opstarten tijd kost. Personeel moet worden aangetrokken of opgeleid, de levering van materialen duurt soms lang. Investerings dienen te worden afgeschreven over een langere periode, wat de vraag oproept hoe dit te financieren nadat de subsidie wegvalt. Velen hadden liever gehad dat het geldbedrag over meer jaren was uitgesmeerd. Diverse scholen geven aan gebrek aan ruimte te hebben om het programma uit te voeren. Er zijn bijvoorbeeld niet genoeg aparte ruimtes om met kleinere groepen te kunnen werken. De eisen rondom het programma worden ook als knellend ervaren. De administratieve lasten, verplichte monitoring en verantwoording, het uitvoeren van de schoolscan en het uitwerken van het programma in korte tijd, dit alles wordt als verzwarend voor het takenpakket gezien.

4.5 Samenvatting en conclusies voortgezet onderwijs

Geconstateerde vertragingen

In totaal hebben 880 scholen voor voortgezet onderwijs de vragenlijst compleet ingevuld, een respons van 63,9 procent. In het voortgezet onderwijs maken schoolleiders zich vooral grote zorgen over de ontwikkeling van executieve functies (waaronder motivatie en werkhouding) en welbevinden/sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Naarmate het onderwijsniveau stijgt, wordt het percentage dat zich hierover grote zorgen maakt, kleiner. Op de helft van de scholen manifesteren deze zorgen zich bij in alle leerjaren. Indien er variaties zijn in leerjaar, dan zijn de zorgen over vertragingen het grootst in de hoogste twee leerjaren. Over welbevinden en executieve functies maken schoolleiders van scholen zonder achterstandsleerlingen zich iets minder zorgen dan van scholen waar enige of veel achterstandsleerlingen zitten. Op de helft van de scholen zijn de zorgen het grootst bij specifieke groepen leerlingen. Als toelichting geeft men aan dat het met name gaat om leerlingen in een kwetsbare thuissituatie, leerlingen die voor corona al extra ondersteuning nodig hadden, sociaal-emotioneel kwetsbare, anderstalige leerlingen en examenklassen.

Bij het vaststellen van vertragingen baseerde men zich in het overgrote deel van de scholen in ieder geval op observaties door mentoren en/of leraren en behaalde cijfers. Daarnaast gebruikte men ook (in iets mindere mate) leerlingbesprekingen in het zorgteam, toetsuitslagen, gesprekken met ouders/verzorgers en leerlingen, rapportvergaderingen en leerlingenquêtes.

Interventiekeuze

Inmiddels is op 58 procent van de vo-scholen een definitieve keuze gemaakt voor de interventies; 40 procent heeft dit ten dele gedaan. Bij twee procent staat de keuze nog niet vast. Gemiddeld kozen vo-scholen tien interventies (van de 21); op iets meer dan de helft van de scholen werden tussen acht en twaalf interventies geselecteerd. Net als in de andere sectoren werden de thema's B (effectievere inzet van onderwijs) en C (sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling) het meest gekozen. Interventies in thema A (meer onderwijs) en thema F (faciliteiten en randvoorwaarden) zijn iets vaker gekozen door scholen met veel achterstandsleerlingen. Het (tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel en professionalisering zijn de meest gekozen ondersteunende activiteiten in het vo. De meest populaire interventies in het voortgezet onderwijs zijn:

- Thema C: interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (92%);
- Thema B: instructie in kleine groepen (85%);
- Thema C: sportieve activiteiten (80%);
- Thema D: metacognitie en zelfregulerend leren (70%);
- Thema E: onderwijsassistenten/instructeurs (69%).

De vijf interventies die naar verwachting het grootste deel van het budget gaan bepalen (ongeveer 10%) zijn klassenverkleining, onderwijsassistenten/instructeurs, interventies gericht op het welbevinden van leerlingen, instructie in kleine groepen en uitbreiding van het onderwijs. Uit de cijfers komt de indicatie naar voren dat de interventies met het grootste leerlingbereik te vinden zijn in thema C (sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling) en ook in metacognitie en zelfregulerend leren, feedback en de inzet van onderwijsassistenten/instructeurs.

Betrokkenheid bij de totstandkoming van het schoolprogramma

In het vo was gemiddeld 69 procent van het team betrokken bij de totstandkoming van het schoolprogramma. Inmiddels heeft op driekwart van de scholen de MR met het programma ingestemd. Op de rest van de scholen gebeurt dat naar verwachting nog dit jaar. Op de vraag naar ondersteuningsbehoeften antwoorden twee van de drie schoolleiders in het vo dat zij voldoende ondersteund worden. Op de scholen waar wel een ondersteuningsbehoefte is, gaat het in de meeste gevallen om inhoudelijke ondersteuning. Een op de vijf vo-scholen heeft nog geen zicht op concrete ondersteuningsbehoeften. In deze groep bevinden zich naar verhouding veel scholen met een hoge achterstandscore. Er is geen verschil in ondersteuningsbehoefte tussen kleinere en grotere scholen. Zes van de tien schoolleiders in het voortgezet onderwijs ervaren knelpunten bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs. Personeelstekorten worden veruit het vaakst als knelpunt genoemd.

Bijlage 1: Vragenlijst

Schoolscan en schoolprogramma voor NP Onderwijs

Deze vragenlijst is bedoeld om een landelijk overzicht te verkrijgen van de methoden die scholen inzetten om tot een beeld van de opgelopen vertragingen te komen, de aard en omvang van de belangrijkste vertragingen en welke interventies worden ingezet. Deze vragenlijst is een belangrijk onderdeel van de monitoring van het Nationaal Programma Onderwijs. De monitoring helpt met het maken van gefundeerde beleidskeuzes en met het geven van gerichte ondersteuning aan scholen. Fijn dat u de moeite neemt om deze vragenlijst in te vullen! Het eerste gedeelte van de vragen gaat over de schoolscan. Meer informatie over de schoolscan vindt u hier. Het tweede gedeelte van de vragenlijst gaat over het schoolprogramma. Meer informatie over de interventies en de menukaart vindt u hier. We begrijpen dat sommige scholen nog volop in het proces zitten om tot een schoolprogramma te komen. Ook als er nog niet is afgestemd met de MR, willen we u vragen om de lijst in te vullen. Vul dan de interventies in die u waarschijnlijk gaat kiezen. Wij nodigen u uit onderstaande vragen in te vullen voor de periode september 2020 tot en met juli 2021.

Schoolkenmerken

- V1. *U vult deze enquête in voor onderstaande schoolvestiging (vestigingsnaam):*
- V2. *Voor welke onderwijssoort(en) die worden aangeboden op de vestiging <vestigingsnaam en -plaats> vult u deze vragenlijst in? Meer antwoorden mogelijk.*
- V2_01 Basisonderwijs (BO)
  - V2_02 Speciaal basisonderwijs (SBO)
  - V2_03 Speciaal onderwijs (SO)
  - V2_04 Voortgezet onderwijs (VO)
  - V2_05 Voortgezet speciaal onderwijs (VSO)
- V3. *Welke onderwijsniveaus worden op deze vestiging aangeboden? Meer antwoorden mogelijk.*
- V3_01 Uitstroom naar arbeid
  - V3_02 Uitstroom naar dagbesteding
  - V3_03 Uitstroom naar vervolgonderwijs
- V4. *Welke onderwijsniveaus worden op deze vestiging aangeboden (over alle leerjaren)? Meer antwoorden mogelijk.*
- V4_01 Mbo niveau 1-2
  - V4_02 Praktijkonderwijs
  - V4_03 Vmbo-bb/-kb
  - V4_04 Vmbo-gl/tl
  - V4_05 Havo
  - V4_06 Vwo / atheneum / gymnasium

Schoolscan

- V5. *Welke activiteiten en bronnen heeft u gebruikt voor (de totstandkoming van) de schoolscan? Meer antwoorden mogelijk.*
- V5_01 Toetsuitslagen
  - V5_02 Cijfers
  - V5_03 Rapportvergaderingen
  - V5_04 Gesprekken met ouders/verzorgers en leerlingen
  - V5_05 Observaties door mentoren en/of leraren
  - V5_06 Observaties door andere experts in en om de school
  - V5_07 Sociale veiligheidsmonitor
  - V5_08 Leerlingbesprekingen in het zorgteam
  - V5_09 Rapportage Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs
  - V5_10 Leerlingenquêtes
  - V5_11 Anders, namelijk [open antwoordveld]
  - V5_12 Er zijn geen activiteiten uitgevoerd of bronnen benut [exclusief]

V6. *Kunt u aangeven welke toetsuitslagen u gebruikt heeft? Meer antwoorden mogelijk.*

- V6_01 Eindtoets
- V6_02 Methode-onafhankelijke toetsen uit het leerlingvolgsysteem
- V6_03 Methodetoetsen
- V6_04 Formatieve toetsen bij de gebruikte lesmethoden
- V6_05 Andere toetsen, namelijk [open antwoordveld]

V7. *In hoeverre maakt u zich zorgen over de impact van de coronacrisis op leerlingen ten aanzien van onderstaande aspecten?*

- V7a Welbevinden / sociaal-emotionele ontwikkeling
- V7b Fysieke ontwikkeling
- V7c Cognitieve ontwikkeling / leervertraging op het gebied van kernvakken (taal, rekenen)
- V7d Cognitieve ontwikkeling / leervertraging op het gebied van overige vakken
- V7e Ontwikkeling van executieve functies, waar onder motivatie en werkhouding (i: voorbeelden van executieve functies zijn: werkgeheugen, emotieregulatie, volgehouden aandacht, planning/prioritering, organisatie, timemanagement, en doelgericht gedrag)
- V7f Andere aspecten

V8. *Over welke andere aspecten maakt u zich zorgen? [open antwoordveld]*

V9. *[Basisonderwijs] Zijn er specifieke leerjaren in het basisonderwijs waar u zich het meeste zorgen over maakt?*

- V9_01 Onderbouw (groep 1, 2 en 3)
- V9_02 Middenbouw (groep 4, 5 en 6)
- V9_03 Bovenbouw (groep 7 en 8)
- V9_04 Nee, die zorg zit bij alle leerjaren [exclusief]
- V9_05 Nee, wij maken ons over het geheel weinig zorgen [exclusief]

V10. *[Voortgezet onderwijs] Zijn er specifieke leerjaren in het voortgezet speciaal onderwijs waar u zich het meeste zorgen over maakt?*

- V10_01 1
- V10_02 2
- V10_03 3
- V10_04 4
- V10_05 5
- V10_06 6
- V10_07 Nee, die zorg zit bij alle leerjaren [exclusief]
- V10_08 Nee, wij maken ons over het geheel weinig zorgen [exclusief]

V11. *Zijn er specifieke groepen leerlingen waar u zich het meeste zorgen over maakt?*

- 01 Ja, namelijk [open antwoordveld]
- 02 Nee, de zorg zit bij alle leerlingen
- 03 Nee, wij maken ons over het geheel weinig zorgen [eventueel toelichting in open antwoordveld]

De volgende vragen gaan over de interventies uit de menukaart die u gaat aanbieden.
Interventies uit de menukaart

V12. *Heeft u een definitieve keuze gemaakt van interventies die u gaat aanbieden?*

- 01 Ja
- 02 Deels
- 03 Nee

In het volgende deel van deze inventarisatie kunt u aangeven welke interventies uit de menukaart u heeft gekozen of gaat kiezen (indien u nog geen definitieve keuze heeft gemaakt). Hierna krijgt u per aangekruiste interventie nog vier vervolgvragen. Het gaat hier om de interventies uit de menukaart die uw school gaat inzetten in het schooljaar 2021-2022.

V13. Welke van de onderstaande interventies uit de rubrieken A t/m F van de menukaart bent u van plan in te zetten? Meer informatie over de interventies vindt u hier.

- A. Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren
    - V13_01 Voor- en vroegschoolse interventies
    - V13_02 Uitbreiding onderwijs
    - V13_03 Zomer- of lentescholen
  - B. Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren
    - V13_04 Een-op-een-begeleiding
    - V13_05 Individuele instructie
    - V13_06 Instructie in kleine groepen
    - V13_07 Leren van en met medeleerlingen
    - V13_08 Feedback
    - V13_09 Beheersingsgericht leren
    - V13_10 Directe instructie
    - V13_11 Technieken voor begrijpend lezen
    - V13_12 Gesprokentaalinterventies
  - C. Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen
    - V13_13 Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen
    - V13_14 Sportieve activiteiten
    - V13_15 Cultuureducatie
  - D. Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen
    - V13_16 Metacognitie en zelfregulerend leren
    - V13_17 Samenwerkend leren
  - E. (Extra) inzet van personeel en ondersteuning
    - V13_18 Klassenverkleining
    - V13_19 Onderwijsassistenten/instructeurs
  - F. Faciliteiten en randvoorwaarden
    - V13_20 Ouderbetrokkenheid
    - V13_21 Digitale technologie
- V13_22 Geen van bovenstaande interventies [exclusief]

V14. Bent u van plan om voor de uitvoering van de interventies in de rubrieken A t/m E gebruik te maken van een of meer van onderstaande activiteiten? In de menukaart zijn deze onder categorie F aangeduid als randvoorwaardelijke/ondersteunende activiteiten. Meer antwoorden mogelijk.

- V14_01 (Tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel
- V14_02 Professionalisering (nodig om de gekozen interventies te kunnen uitvoeren)
- V14_03 Schoolontwikkeling en verbetercultuur
- V14_04 Systematisch monitoren en bijstellen (data-geïnformeerd werken)
- V14_05 Leermiddelen: inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen
- V14_06 Nee, wij maken hier geen gebruik van [exclusief]

V15. Voor welke v(s)o onderwijsniveaus wordt [<interventie>] toegepast?

V16. Welk deel van het toegekende budget verwacht u te besteden aan [<interventie>]? U kunt onderstaand een globale indicatie geven.

.....%

V17. Op welk deel van de leerlingen is [<interventie>] gericht? U kunt onderstaand een globale indicatie geven.

.....%

V18. Kunt u de groep leerlingen waarop [<interventie>] zich richt, omschrijven of toelichten? [i: Dat kunnen verschillende groepen leerlingen zijn, bijvoorbeeld kleuters, leerlingen in een lastige thuissituatie, nieuwkomers etc.]

Open antwoordveld

Proces schoolprogramma

V19. Welk deel van het schoolteam is betrokken geweest bij het opstellen van het schoolprogramma? U kunt onderstaand een globale indicatie geven.

.....%

V20. Heeft de MR al ingestemd met het schoolprogramma?

- 01 Ja
- 02 Nee, nog niet

V21. Wanneer zal naar verwachting de MR instemmen met het schoolprogramma?

V22. Heeft u uw schoolprogramma gepubliceerd? [i: Publiceren van het schoolprogramma is niet vereist]

- 01 Ja, namelijk [open antwoordveld]
- 02 Nee

V23. Heeft u voor het vormgeven en uitvoeren van het schoolprogramma met interventies externe ondersteuning nodig? Meer antwoorden mogelijk.

- V23_01 Ja, inhoudelijke ondersteuning (uitwisselen van vakinhoudelijke/onderwijskundige kennis), namelijk [open antwoordveld]
- V23_02 Ja, organisatorische/veranderkundige ondersteuning (bijv. betrekken en motiveren van het team, procesondersteuning) , namelijk [open antwoordveld]
- V23_03 Nee, wij worden op dit moment voldoende ondersteund [exclusief]
- V23_04 Daar hebben we (nog) geen zicht op [exclusief]

V24. Ervaart u op uw school knelpunten of belemmeringen bij de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs? Indien ja, kunt u uw antwoord toelichten?

- 01 Ja, namelijk [open antwoordveld]
- 02 Nee

V25. Wilt u uw antwoorden op deze vragenlijst per mail ontvangen? Vul dan hier uw mailadres in:

...@...

Dit was het einde van deze inventarisatie. Wij danken u hartelijke voor uw deelname. Druk op [afsluiten] om uw antwoorden te verzenden. Let op: hierna kunt u uw antwoorden niet meer wijzigen.

Bijlage 2: Aanvullende tabellen en figuren

Tabel 0.1: Responsoverzicht basisonderwijs en speciaal basisonderwijs

	Steekproef		Steekproef na weging		Populatie	
	n	%	n	%	n	%
Amsterdam-Amstelland	131	4,0%	133	4,1%	266	4,1%
Brabant-Noord	112	3,4%	112	3,4%	235	3,6%
Brabant-Zuidoost	121	3,7%	121	3,7%	254	3,9%
Drenthe	139	4,3%	138	4,2%	266	4,1%
Flevoland	83	2,5%	83	2,5%	185	2,8%
Fryslân	186	5,7%	185	5,7%	387	5,9%
Gelderland-Midden	129	4,0%	129	4,0%	264	4,0%
Gelderland-Zuid	142	4,4%	142	4,4%	234	3,6%
Gooi en Vechtstreek	30	0,9%	30	0,9%	89	1,4%
Groningen	151	4,6%	150	4,6%	271	4,1%
Haaglanden	185	5,7%	187	5,7%	319	4,9%
Hollands-Midden	137	4,2%	136	4,2%	279	4,3%
IJsselland	135	4,1%	134	4,1%	273	4,2%
Kennemerland	73	2,2%	73	2,2%	177	2,7%
Limburg-Noord	87	2,7%	86	2,7%	191	2,9%
Limburg-Zuid	77	2,4%	78	2,4%	160	2,4%
Midden-en West-Brabant	188	5,8%	188	5,8%	375	5,7%
Noord- en Oost-Gelderland	208	6,4%	206	6,3%	401	6,1%
Noord-Holland-Noord	144	4,4%	144	4,4%	271	4,1%
Rotterdam-Rijnmond	182	5,6%	186	5,7%	404	6,2%
Twente	133	4,1%	133	4,1%	258	3,9%
Utrecht	253	7,8%	252	7,7%	506	7,7%
Zaanstreek-Waterland	65	2,0%	65	2,0%	117	1,8%
Zeeland	84	2,6%	83	2,6%	199	3,0%
Zuid-Holland-Zuid	84	2,6%	84	2,6%	173	2,6%

Bron: eigen dataverzameling / BBO ROM-bestanden

Tabel 0.2: Responsoverzicht (voortgezet) speciaal onderwijs

	Steekproef		Steekproef na weging		Populatie	
	n	%	n	%	n	%
Amsterdam-Amstelland	14	4,8%	19	6,4%	34	5,7%
Brabant-Noord	21	7,3%	18	6,2%	29	4,9%
Brabant-Zuidoost	9	3,1%	10	3,3%	20	3,4%
Drenthe	11	3,8%	10	3,4%	17	2,8%
Flevoland	7	2,4%	6	2,2%	12	2,0%
Fryslân	10	3,5%	8	2,9%	24	4,0%
Gelderland-Midden	13	4,5%	12	4,1%	24	4,0%
Gelderland-Zuid	13	4,5%	12	4,1%	21	3,5%
Gooi en Vechtstreek	2	,7%	3	,9%	7	1,2%
Groningen	10	3,5%	12	4,2%	24	4,0%
Haaglanden	13	4,5%	16	5,5%	39	6,5%
Hollands-Midden	13	4,5%	13	4,6%	27	4,5%
IJsselland	10	3,5%	9	3,1%	18	3,0%
Kennemerland	9	3,1%	10	3,6%	20	3,4%
Limburg-Noord	17	5,9%	14	4,8%	22	3,7%
Limburg-Zuid	6	2,1%	5	1,7%	21	3,5%
Midden-en West-Brabant	20	6,9%	19	6,6%	26	4,4%
Noord- en Oost-Gelderland	19	6,6%	18	6,1%	41	6,9%
Noord-Holland-Noord	7	2,4%	6	2,2%	21	3,5%
Rotterdam-Rijnmond	21	7,3%	25	8,7%	50	8,4%
Twente	12	4,2%	11	3,8%	25	4,2%
Utrecht	16	5,5%	17	6,0%	34	5,7%
Zaanstreek-Waterland	4	1,4%	4	1,3%	9	1,5%
Zeeland	7	2,4%	6	2,1%	18	3,0%
Zuid-Holland-Zuid	5	1,7%	6	2,0%	14	2,3%

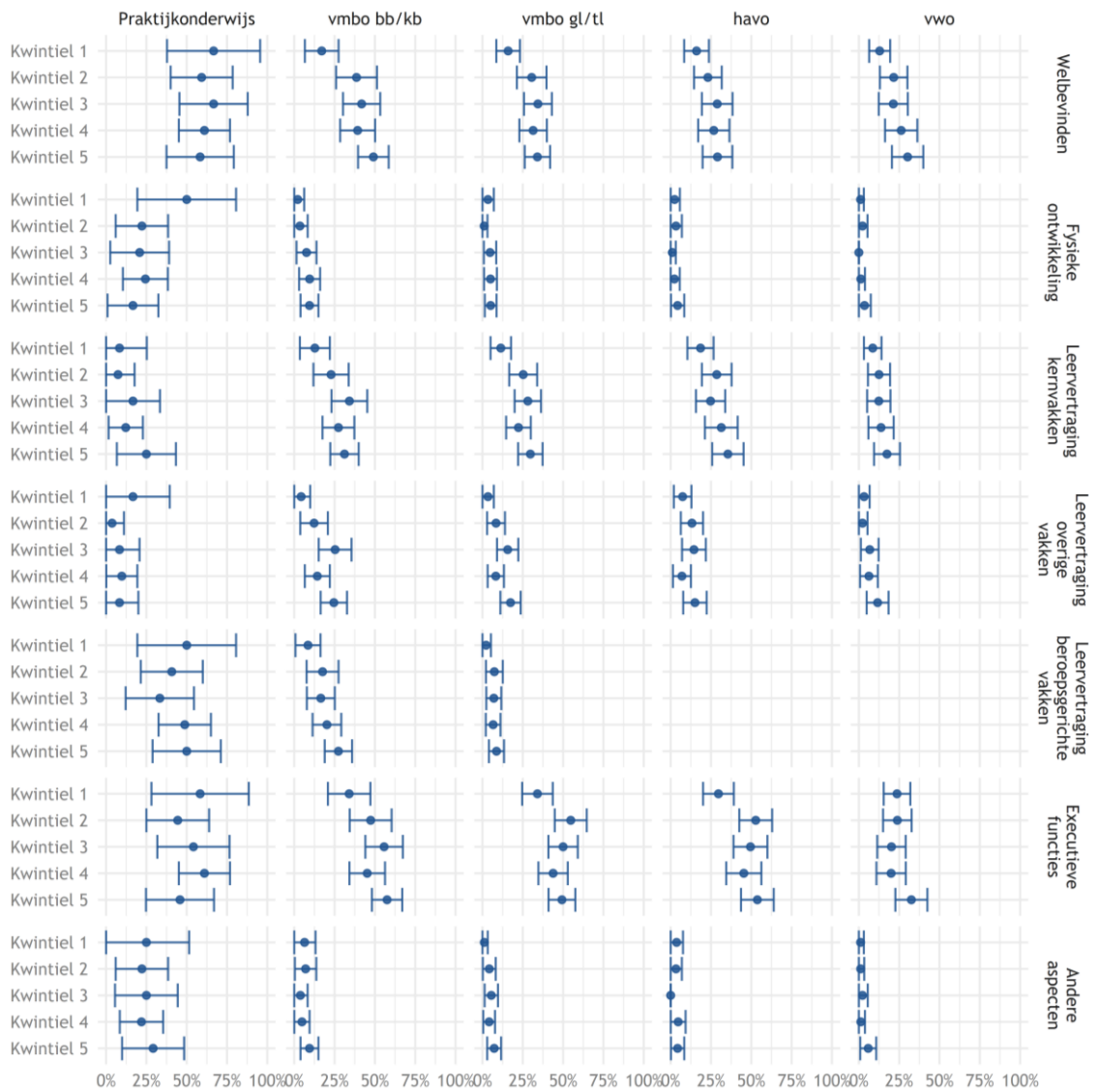
Bron: eigen dataverzameling / BBO ROM-bestanden

Tabel 0.3: Responsoverzicht voortgezet onderwijs

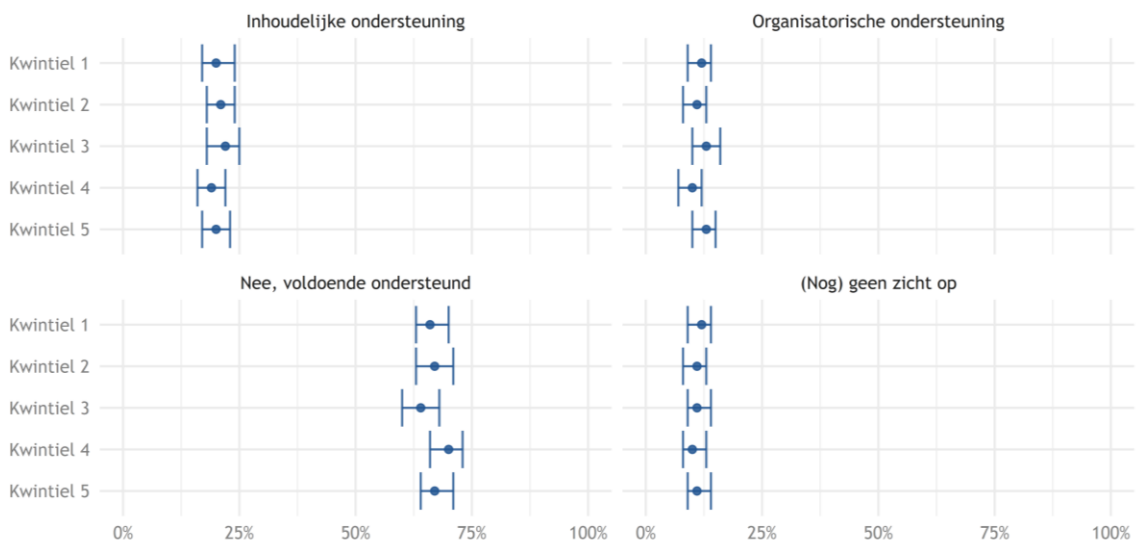
	Steekproef		Steekproef na weging		Populatie		
	n	%	n	%	n	%	
Regio (veiligheidsregio)	Amsterdam-Amstelland	42	4,8%	43	4,9%	96	6,0%
	Brabant-Noord	31	3,5%	31	3,5%	42	2,6%
	Brabant-Zuidoost	36	4,1%	36	4,0%	52	3,2%
	Drenthe	31	3,5%	31	3,6%	47	2,9%
	Flevoland	25	2,8%	25	2,8%	46	2,9%
	Fryslân	42	4,8%	43	4,9%	91	5,7%
	Gelderland-Midden	27	3,1%	27	3,1%	64	4,0%
	Gelderland-Zuid	31	3,5%	31	3,5%	48	3,0%
	Gooi en Vechtstreek	18	2,0%	19	2,1%	30	1,9%
	Groningen	42	4,8%	43	4,9%	74	4,6%
	Haaglanden	48	5,5%	47	5,4%	98	6,1%
	Hollands-Midden	43	4,9%	42	4,8%	68	4,2%
	IJsselland	29	3,3%	29	3,3%	68	4,2%
	Kennemerland	34	3,9%	35	4,0%	49	3,0%
	Limburg-Noord	19	2,2%	19	2,1%	29	1,8%
	Limburg-Zuid	22	2,5%	22	2,5%	48	3,0%
	Midden-en West-Brabant	58	6,6%	57	6,4%	88	5,5%
	Noord- en Oost-Gelderland	38	4,3%	38	4,4%	86	5,3%
	Noord-Holland-Noord	39	4,4%	39	4,4%	61	3,8%
	Rotterdam-Rijnmond	82	9,3%	82	9,3%	144	8,9%
	Twente	32	3,6%	31	3,5%	62	3,9%
	Utrecht	53	6,0%	53	6,0%	114	7,1%
	Zaanstreek-Waterland	15	1,7%	15	1,7%	24	1,5%
	Zeeland	23	2,6%	23	2,6%	39	2,4%
Zuid-Holland-Zuid	20	2,3%	20	2,3%	42	2,6%	

Tabel 0.4: Top 5 gekozen interventies per onderwijssoort

Onderwijssoort	Interventie	Gemiddelde	Ondergrens	Bovengrens
PO	B: Instructie in kleine groepen	86%	85%	87%
	E: Onderwijsassistenten/instructeurs	74%	72%	75%
	C: Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen	72%	70%	73%
	B: Een-op-een-begeleiding	50%	49%	52%
	B: Directe instructie	48%	47%	50%
(V)SO	C: Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen	83%	79%	87%
	B: Instructie in kleine groepen	68%	63%	73%
	E: Onderwijsassistenten/instructeurs	66%	60%	71%
	C: Sportieve activiteiten	53%	47%	59%
	C: Cultuureducatie	48%	43%	54%
VO	C: Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen	83%	79%	87%
	B: Instructie in kleine groepen	68%	63%	73%
	E: Onderwijsassistenten/instructeurs	66%	60%	71%
	C: Sportieve activiteiten	53%	47%	59%
	C: Cultuureducatie	48%	43%	54%

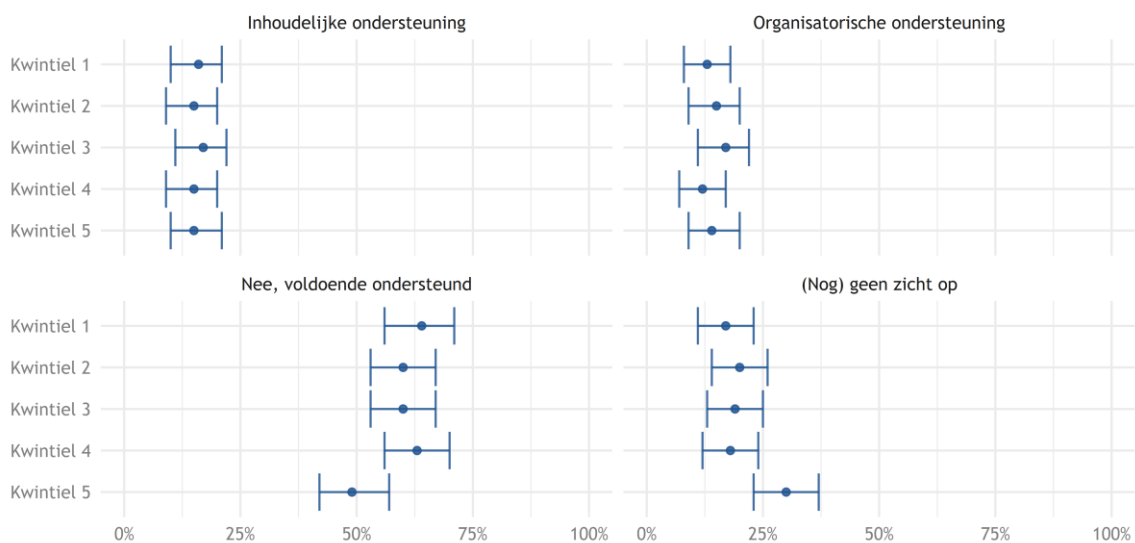

Figuur 0.1: Zorgen over leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (aantal vestigingen x niveau=2.313): 95%-betrouwbaarheidsintervallen naar achterstandsscores

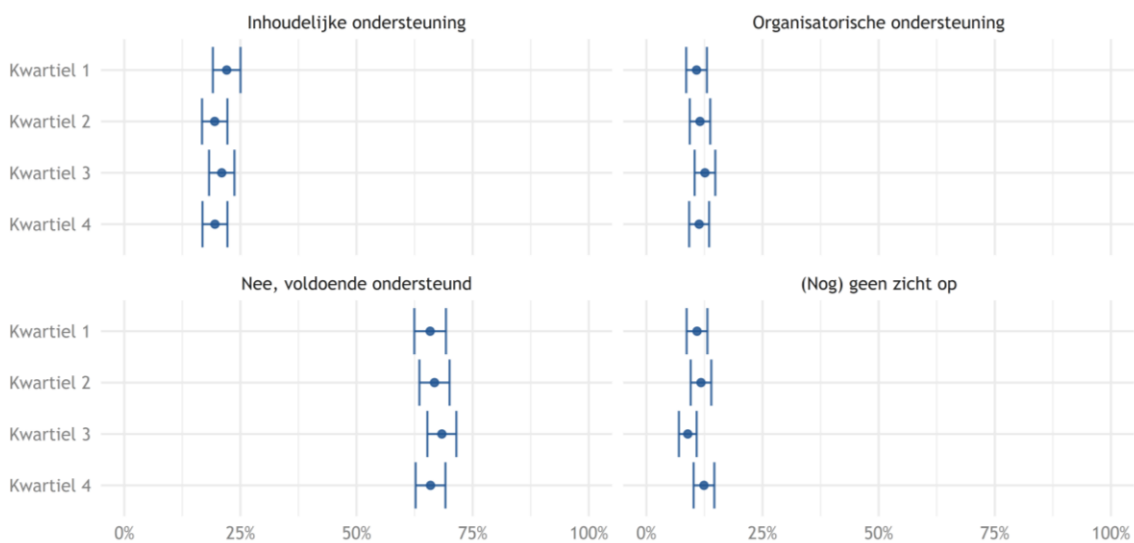

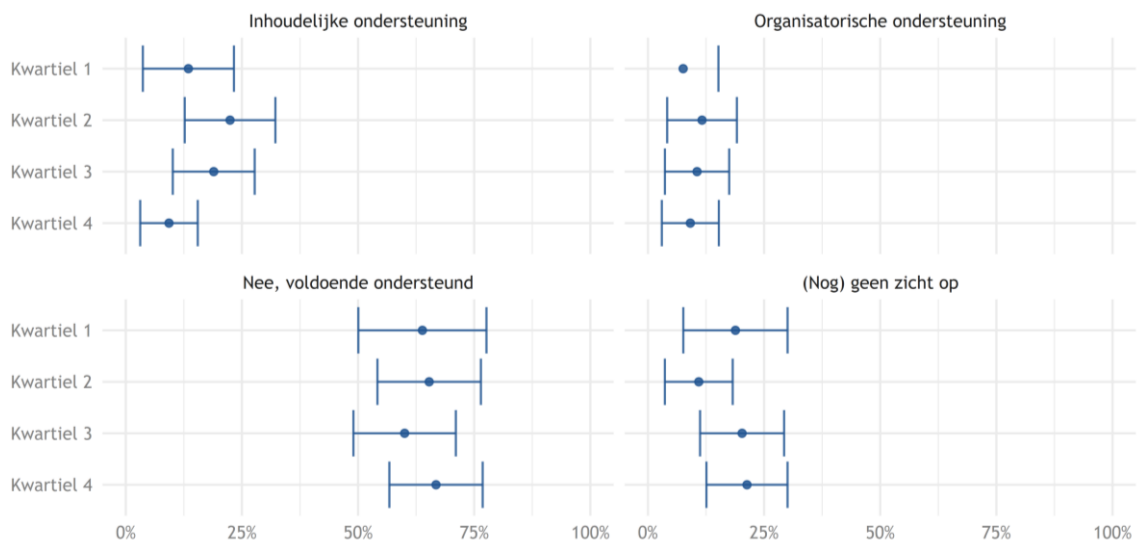
Figuur 0.2: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het basisonderwijs naar onderwijssachterstandsscore (n=3.266)

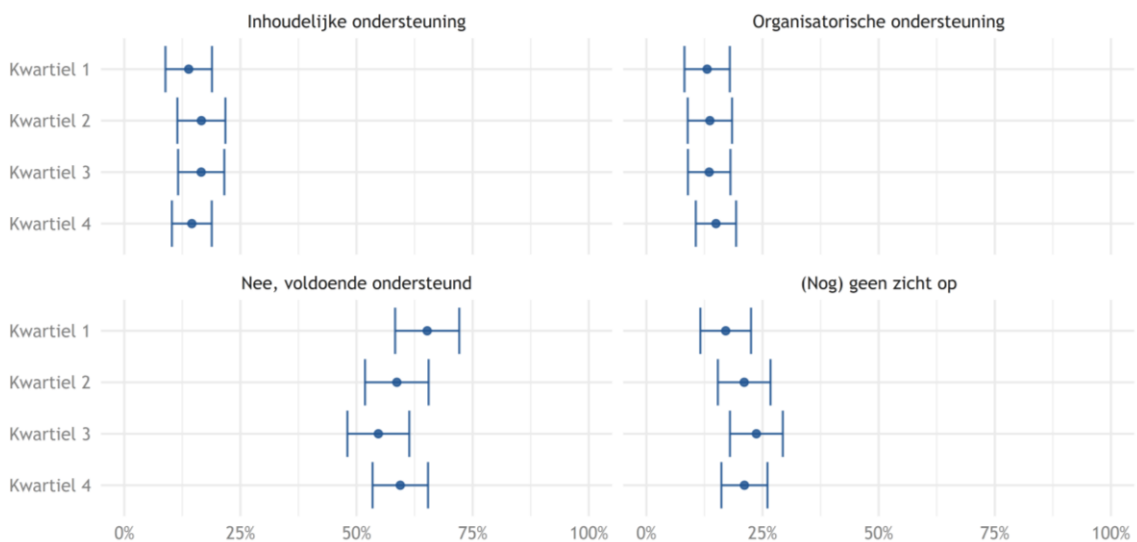
Figuur 0.3: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het voortgezet onderwijs naar onderwijssachterstandsscore (n = 880)

Figuur 0.4: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het basisonderwijs naar leerlingenaantal (in kwartielen) (n= 3.266)

Figuur 0.5: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het (v)so naar leerlingenaantal (in kwartielen) (n=289)

Figuur 0.6: Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het voortgezet onderwijs naar leerlingenaantal (in kwartielen) (n=880)

Bijlage 3: Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 2.1:	Zorgen over leerlingen in het primair onderwijs per vestiging en onderwijstype (n=3.266)	8
Figuur 2.2:	Zorgen over leerlingen per aspect in het basisonderwijs per vestiging naar onderwijsachterstandsscore (n=3.259)	9
Figuur 2.3:	Zorgen over leerlingen in het primair onderwijs per vestiging en onderwijsniveau (n=3.266)..	9
Figuur 2.4:	Zorgen over specifieke groepen leerlingen in het primair onderwijs per vestiging en onderwijsniveau (n=3.266)	10
Figuur 2.5:	Gebruikte activiteiten en bronnen voor schoolscan in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259).....	11
Figuur 2.6:	Gebruikte toetsen voor schoolscan in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)	11
Figuur 2.7:	Verdeling van aantal gekozen interventiethema's in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259).....	12
Figuur 2.8:	Gekozen thema's voor interventies in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259).....	12
Figuur 2.9:	Gekozen interventies in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)	13
Figuur 2.10:	Gekozen interventiethema's in het primair onderwijs per vestiging naar onderwijs-achterstandenkwintiel (n=3.259)	14
Figuur 2.11:	Gekozen maatregelen voor interventies in het primair onderwijs per vestiging (n=3.259)	15
Figuur 2.12:	Verwachte besteding van het budget per maatregel in het primair onderwijs, per vestiging (n=3.259).....	15
Figuur 2.13:	Welk deel van de leerlingen dient bereikt te worden per maatregel in het primair onderwijs, per vestiging (n=3.259).....	16
Figuur 2.14:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma (n=3.259)	17
Figuur 3.1:	Zorgen over leerlingen per aspect in het (v)so per vestiging en onderwijsniveau (n=200)	19
Figuur 3.2:	Zorgen over leerlingen per aspect in het so per vestiging en onderwijsniveau (n=174)	20
Figuur 3.3:	Zorgen over leerlingen in het vso per vestiging en onderwijsniveau (n=91).....	20
Figuur 3.4:	Gebruikte activiteiten en bronnen voor schoolscan in het (v)so per vestiging (n=289)	21
Figuur 3.5:	Gebruikte toetsen voor schoolscan in het (v)so per vestiging (n=289)	21
Figuur 3.6:	Verdeling van aantal gekozen interventies in het (v)so per vestiging (n=289)	22
Figuur 3.7:	Gekozen thema's voor interventies in het (v)so per vestiging (n=289)	22
Figuur 3.8:	Gekozen interventies in het (v)so per vestiging (n=289).....	23
Figuur 3.9:	Gekozen maatregelen voor interventies in het vso per vestiging (n=200)	24
Figuur 3.10:	Gekozen maatregelen voor interventies in het (v)so per vestiging (n=289)	25
Figuur 3.11:	Verwachte besteding van het budget per maatregel in het (v)so, per vestiging (n=289).....	26
Figuur 3.12:	Welk deel van de leerlingen wordt bereikt per maatregel in het (v)so, per vestiging (n=289)	26
Figuur 3.13:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma (n=289) ..	27
Figuur 4.1:	Zorgen over leerlingen per aspect in het vo per vestiging en onderwijsniveau (aantal scholen x niveau=2.313)	30
Figuur 4.2:	Zorgen over leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (n=2.313): 95%-betrouwbaarheidsintervallen.....	30
Figuur 4.3:	Zorgen over leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (n=2.313): 95%-betrouwbaarheidsintervallen naar achterstandsscores	31
Figuur 4.4:	Zorgen over specifieke groepen leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (n=2.313).....	32
Figuur 4.5:	Gebruikte activiteiten en bronnen voor schoolscan in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880) : 95%-betrouwbaarheidsintervallen.....	33
Figuur 4.6:	Gebruikte toetsen voor schoolscan in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880) : 95%-betrouwbaarheidsintervallen.....	33

Figuur 4.7:	Verdeling van aantal gekozen interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880)	34
Figuur 4.8:	Gekozen thema's voor interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880): 95%-betrouwbaarheidsintervallen.....	34
Figuur 4.9:	Gekozen interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880)	35
Figuur 4.10:	Gekozen interventiethema's in het voortgezet onderwijs per vestiging naar onderwijsachterstandenkwaantiel (n=880)	36
Figuur 4.11:	Gekozen maatregelen voor interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=880)...	36
Figuur 4.12:	Doelgroep qua niveau voor interventies in het voortgezet onderwijs per vestiging (n=2.313)	37
Figuur 4.13:	Verwachte besteding van het budget per maatregel in het voortgezet onderwijs, per vestiging (n=880)	38
Figuur 4.14:	Welk deel van de leerlingen dient bereikt te worden per maatregel in het voortgezet onderwijs, per vestiging (n=880).....	39
Figuur 4.15:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma (n=880) ..	40
Figuur 0.1:	Zorgen over leerlingen in het vo per vestiging en onderwijsniveau (aantal vestigingen x niveau=2.313): 95%-betrouwbaarheidsintervallen naar achterstandsscores.....	48
Figuur 0.2:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het basisonderwijs naar onderwijsachterstandsscore (n=3.266).....	49
Figuur 0.3:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het voortgezet onderwijs naar onderwijsachterstandsscore (n = 880).....	49
Figuur 0.4:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het basisonderwijs naar leerlingenaantal (in kwartielen) (n= 3.266)	49
Figuur 0.5:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het (v)so naar leerlingenaantal (in kwartielen) (n=289)	50
Figuur 0.6:	Ondersteuning gewenst bij de vormgeving en uitvoeren van het schoolprogramma in het voortgezet onderwijs naar leerlingenaantal (in kwartielen) (n=880)	50
Tabel 1.1:	Verdeling achterstandsscores voor po- en vo-scholen.....	6
Tabel 1.2:	Responsoverzicht	7
Tabel 2.1:	Deelname scholen basisonderwijs en speciaal basisonderwijs naar schoolkenmerken.....	8
Tabel 3.1:	Deelname scholen (voortgezet) speciaal onderwijs naar schoolkenmerken.....	19
Tabel 4.1:	Deelname scholen voortgezet onderwijs naar schoolkenmerken	29
Tabel 0.1:	Responsoverzicht basisonderwijs en speciaal basisonderwijs	46
Tabel 0.2:	Responsoverzicht (voortgezet) speciaal onderwijs	46
Tabel 0.3:	Responsoverzicht voortgezet onderwijs	47
Tabel 0.4:	Top 5 gekozen interventies per onderwijssoort.....	47

